

บทที่ 2

ความเป็นมาของกีฬาสนุกเกอร์และแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478

สืบเนื่องจากปัญหาการที่พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ บิลเลียดเป็นการพนันตามบัญชี ก. ลำดับที่ 18 ซึ่งการพนันตามบัญชี ก. อารมีให้จัดให้มีหรือเข้าเล่น หรือเข้าพนัน แม้จะอนุญาตให้เล่นก็เล่นไม่ได้ และบัญญัติให้บิลเลียด เป็นการพนันตามบัญชี ข. ลำดับที่ 23 ซึ่งการพนันตามบัญชี ข. สามารถอนุญาตให้เล่นได้ ส่งผลให้ สนุกเกอร์ซึ่งมีลักษณะการเล่นที่คล้ายกัน เป็นการพนันตามบทบัญญัติดังกล่าวด้วย อันเป็นการส่งผลกระทบต่อเด็กหรือเยาวชนจะฝึกซ้อมกีฬาสนุกเกอร์ ด้วยเหตุที่กีฬาสนุกเกอร์ถูกจัดให้เป็นการพนัน ผู้จัดให้มีการเล่น และผู้เล่น ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด มีโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 นอกจากนี้สถานที่เล่นสนุกเกอร์ถือเป็นวงพนัน ผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนกีฬาสนุกเกอร์หรือผู้ประกอบการ โต๊ะสนุกเกอร์ที่สนับสนุนการให้บุตรซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนฝึกซ้อมกีฬาสนุกเกอร์ ถือว่าเป็นผู้ชักจูงหรือยินยอมให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติตนไม่สมควรโดยการเข้าเล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงพนันสนุกเกอร์ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 24 และมาตรา 78 ดังนั้นในบทนี้จะได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเป็นมาของกีฬาสนุกเกอร์ ซึ่งมีที่มาจากกีฬาบิลเลียดตลอดจนศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาปัญหาดังกล่าว

2.1 ประวัติความเป็นมาของกีฬาบิลเลียดและกีฬาสนุกเกอร์

กีฬาสนุกเกอร์ เชื่อกันว่ามีการเริ่มเล่นกันอย่างจริงจังตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 โดยมีรากฐานมาจากกีฬาบิลเลียด (English Billiards) อันเป็นกีฬาที่นิยมเล่นกันในกองทัพอังกฤษที่ประจำการอยู่ในประเทศอินเดีย¹

กีฬาบิลเลียด ได้มีการนำมาเล่นกันก่อนตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 โดยเป็นที่รู้จักกันว่าเป็น “กีฬาสุภาพบุรุษ” เนื่องจากนิยมเล่นกันในหมู่เชื้อพระวงศ์ โต๊ะที่เล่นในสมัยแรก ๆ ไม่มีหลุมในบริเวณด้านข้างโต๊ะหรือบริเวณขอบซึ่ง มีเพียงหลุมบนพื้นโต๊ะ ที่จะต้องทำการแทงให้ลูกบอลหล่น

¹ ศูนย์กีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2563). *มาทำความรู้จัก “กีฬาสนุกเกอร์” มีประโยชน์แถมช่วยฝึกสมาธิให้คุณ.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://sport.wu.ac.th/?p=1758>.

ลงไปบนพื้นเท่านั้น แต่ในการเล่นเกมปัจจุบันลูกบอลที่นำมาใช้ในการเล่นเกมจะทำขึ้นมาจากยางซึ่งมีความแตกต่างเป็นอย่างมาก ในช่วงศตวรรษที่ 19 กีฬาบิลเลียดเป็นที่นิยมกันเป็นอย่างมากในหมู่ทหารอังกฤษที่ประจำอยู่ฐานทัพในประเทศอินเดีย เนื่องจากเป็นกีฬาที่เล่นกันระหว่างผู้เล่น 2 คน โดยใช้ลูกบิลเลียดเพียง 3 ลูก เป็นลูกคิวบอล 2 ลูกสำหรับผู้เล่นแต่ละคนและเป็นลูกเป้าอีก 1 ลูก ต่อมาจึงได้มีการพัฒนาวิธีตลอดจนรูปแบบการเล่นขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนมีผู้เล่นได้มากขึ้น ซึ่งก็รวมไปถึงกีฬาที่เรียกว่า Life Pool หรือ Pyramid Pool

การเล่น Life Pool จะใช้ลูกสีต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นทั้งลูกคิวบอล และลูกเป้า ในการเล่น Pyramid Pool จะใช้ลูกแดง 15 ลูก และลูกขาวซึ่งเป็นลูกคิวบอล 1 ลูก และผู้เล่นจะได้ 1 คะแนนเมื่อตบลูกสีแดงลงไป 1 ลูก และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาโต๊ะที่ใช้ในการเล่นไปพร้อม ๆ กับเกมการเล่นไปด้วย

ส่วนกีฬา Black Pool เป็นกีฬาที่มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับต่อมา โดยมีความคล้ายคลึงกับ Pyramid Pool มีส่วนที่แตกต่างกันคือตรงที่มีการนำเอาลูกสีดำ จากกีฬา Life Pool เข้ามาร่วมเล่นด้วย ซึ่งเมื่อแทงลงหลุมไปจะทำให้ได้คะแนนมากกว่าลูกอื่น ๆ

สำหรับกีฬาสนุกเกอร์เริ่มต้นในปี ค.ศ.1875 มีนายทหารระดับนายพันชื่อ เซอร์ เนวิล ฟรานซิส ฟิชเจอร์รัลด์ แชมเบอร์เลน (Sir Neville Francis Fitzgerald Chamberlain) ที่ซึ่งประจำการอยู่ในกรมทหารในเมือง Jabalpur ในอินเดียได้ทำการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่ใช้ในการเล่นขึ้นมาใหม่โดยเห็นควรเพิ่มลูกสีอื่น ๆ เข้าไปในการเล่นอีกเพื่อให้มีคะแนนที่หลากหลาย พร้อมทั้งมีการนำลูกน้ำตาล และน้ำเงินเพิ่มเข้ามาอีกในเวลาต่อมา จึงทำให้รูปแบบการเล่นค่อย ๆ พัฒนามาใกล้เคียงกับกีฬาสนุกเกอร์ในปัจจุบันมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยปรากฏถ้อยคำว่า “สนุกเกอร์” เป็นครั้งแรกเนื่องมาจากคำพูดของผู้พันแชมเบอร์เลนที่เอ่ยขึ้นในขณะที่ผู้เล่นแทงไม่ถูกลูกเป้า โดยจะเรียกผู้เล่นเหล่านั้นว่า “สนุกเกอร์ตัวจริง (a real snooker)” ซึ่งหมายถึงความไม่ชำนาญในการเล่น คำว่า “สนุกเกอร์” จึงเป็นสแลงที่ใช้เรียกนักศึกษาวิชาทหารที่เพิ่งเข้ามาเรียนในปีแรกไปโดยปริยาย²

กติกาการเล่น “สนุกเกอร์” ได้มีการร่างขึ้นมาเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1882 ที่ตำบล อูตาคามุน (Ootacamund) ในเมืองมาดราส (Madras Province) ต่อมาในปี ค.ศ. 1885 มีแชมป์บิลเลียดชาวอังกฤษ ชื่อ “จอห์น โรเบิร์ต” เดินทางไปประเทศอินเดีย และได้พบกับผู้พันแชมเบอร์เลน เมื่อได้รู้จักกีฬาสนุกเกอร์แล้ว “จอห์น โรเบิร์ต” จึงได้นำไปแพร่หลายยังประเทศอังกฤษ³

² คิวทอง. (2554). *ต้นกำเนิดของกีฬาสนุกเกอร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.cuethong.com/cuethong_article_detail.php?id=2.

³ SiamSportTalk. (2565). *ประวัติกีฬาสนุกเกอร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.siamSportTalk.com/th/entertainment/sport/96-snooker/history-snoo>.

ในปีค.ศ. 1885 จอห์น โรเบิร์ตส์ แชมป์บิลเลียดชาวอังกฤษในขณะนั้นได้ไปเยือนอินเดีย และพบกับแซมเบอร์เลนระหว่างรับประทานอาหารค่ำกับมาราชาแห่งคูช เบฮาร์ หลังจากสอบถามเกี่ยวกับกฎของสนุกเกอร์แล้ว โรเบิร์ตส์ตัดสินใจว่าเขาจะแนะนำเกมนี้ในอังกฤษ แม้ว่าจะใช้เวลาหลายปีกว่าที่เกมจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่เมื่อถึงปลายศตวรรษที่ 19 ผู้ผลิตอุปกรณ์บิลเลียดได้ตระหนักถึงศักยภาพทางการค้าของสนุกเกอร์⁴

ในปีค.ศ. 1916 ได้มีการจัดการแข่งขันสนุกเกอร์อย่างเป็นทางการครั้งแรก ซึ่งเป็นการแข่งขัน English Amateur Championships การแข่งขันระดับมืออาชีพที่สำคัญครั้งแรกเกิดขึ้นในปี 1927 และได้รับรางวัลโดย Joe Davis ซูเปอร์สตาร์สนุกเกอร์คนแรก เดวิสได้รับรางวัล Professional Snooker Championship (ซึ่งต่อมาได้กลายเป็น World Snooker Championship) เป็นเวลา 15 ปี ติดต่อกันและมีบทบาทสำคัญในการช่วยเพิ่มความนิยมของเกม ในช่วงทศวรรษที่ 1930 สนุกเกอร์ได้แซงหน้าบิลเลียดเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในสหราชอาณาจักร⁵

หลังจากความนิยมตกต่ำในช่วงทศวรรษ 1950 สนุกเกอร์ก็กลับมาอยู่ในแผนที่อีกครั้งด้วยการเปิดตัว Pot Black ในปี 1969 ซึ่งเป็นรายการการแข่งขันสนุกเกอร์ประจำปีทางโทรทัศน์ของ BBC ที่แสดงเป็นสี่ด้วยการเกิดขึ้นของดาราดังอย่าง Dennis Taylor, Ray Reardon, Steve Davis และ Alex "Hurricane" Higgins การแข่งขัน World Snooker Championships รอบชิงชนะเลิศได้ดึงดูดผู้ชมนับล้านทั่วโลกในไม่ช้า และได้พบบ้านถาวรแห่งใหม่ที่โรงละคร Crucible ในเซฟฟีลด์. สโมสรสนุกเกอร์กำลังเปิดขึ้นทั่วประเทศและผู้สนับสนุนก็รับลงทุนในกีฬาชนิดนี้ใหม่⁶

ในปี ค.ศ. 1972 นักสนุกเกอร์นามว่า "อเล็กซ์ ฮิกกินส์" (Alex "Hurricane" Higgins) สามารถคว้าแชมป์โลกครั้งแรกของเขาได้สำเร็จ ด้วยสไตล์การเล่นที่ดุเดือด คว้าใจผู้ชมที่เต็มไปด้วยความกล้า บ้าบิ่น และอารมณ์ นับเป็นการปลุกกระแสความนิยมให้กับกีฬาสนุกเกอร์ขึ้นมาเป็นอย่างมาก มีการประโคมข่าวบนหน้าหนึ่งของ นสพ. และมีการขนานนามเขาว่าเป็น "ดารา ร็อค แอนด์ โรล" ของวงการสนุกเกอร์คนแรก พร้อม ๆ กับการนำเสนอการถ่ายทอดบนจอทีวีในระบบสีไป ด้วยการถ่ายทอดสดการแข่งขันชิงแชมป์โลกครั้งแรก มีขึ้นในปี ค.ศ. 1973 มีการนำระบบคะแนน

⁴ คิวทอง. (2554). *ต้นกำเนิดของกีฬาสนุกเกอร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.cuethong.com/cuethong_article_detail.php?id=2.

⁵ คิวทอง. (2554). *ต้นกำเนิดของกีฬาสนุกเกอร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.cuethong.com/cuethong_article_detail.php?id=2.

⁶ SiamSportTalk. (2565). *ประวัติกีฬาสนุกเกอร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.siamsporttalk.com/th/entertainment/sport/96-snookey/history-snoo>.

สะสมมาใช้ครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1976 และในปี ค.ศ. 1977 การแข่งขันชิงแชมป์โลก ก็ได้ย้ายมาแข่งขันกันที่ครุซบีล เรียวเตอร์ ในเมืองเซฟฟิลด์ เรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้⁷

ภายในปี ค.ศ. 1980 กีฬาสนุกเกอร์ได้กลายเป็นกีฬาอดนียมชนิดหนึ่งของอังกฤษและประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ⁸

2.2 การแข่งขันกีฬาสนุกเกอร์ระดับเยาวชนของประเทศไทย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่ากีฬาสนุกเกอร์เป็นกีฬาอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมเป็นอย่างมากภายในประเทศไทยไม่แต่เฉพาะในกลุ่มผู้เล่นที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ยังรวมถึงกลุ่มผู้เล่นที่เป็นเด็กและเยาวชนอีกด้วยเห็นได้จากข้อมูลสถิติการชนะเลิศในการแข่งขันสนุกเกอร์ในระดับเยาวชน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางสถิติการแข่งขันชนะเลิศกีฬาสนุกเกอร์ระดับเยาวชนโลก (พ.ศ. 2530 – 2561)

ปี	ชื่อนักกีฬา	ตำแหน่ง	เจ้าภาพ
2538	ขวัญ พุ่มแจ้	รองชนะเลิศ	สิงคโปร์
2547	กอบกิจ พลางิณ	รองชนะเลิศ	ส.ไอร์แลนด์
2552	นพพล แสงคำ	ชนะเลิศ	อิหร่าน
2554	ธนวัฒน์ ธิรพงศ์ไพบูลย์	ชนะเลิศ	แคนาดา
2554	นพพล แสงคำ	รองชนะเลิศ	แคนาดา
2558	บุญญฤทธิ์ เกียรติกุล	ชนะเลิศ	โรมาเนีย
2561	พงศกร จงใจรัถย์	รองชนะเลิศ	จีน

ที่มา http://www.cuethong.com/champion_world_youth.php

⁷ ศูนย์กีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2563). *มาทำความรู้จัก “กีฬาสนุกเกอร์” มีประโยชน์แถมช่วยฝึกสมาธิให้คุณ.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://sport.wu.ac.th/?p=1758>.

⁸ ศูนย์กีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2563). *มาทำความรู้จัก “กีฬาสนุกเกอร์” มีประโยชน์แถมช่วยฝึกสมาธิให้คุณ.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://sport.wu.ac.th/?p=1758>.

ตารางที่ 5 ตารางสถิติการแข่งขันชนะเลิศกีฬาสุนัขเกอร์ระดับเยาวชนเอเชีย (พ.ศ. 2536 – 2559)

ปี	ชื่อนักกีฬา	ตำแหน่ง	เจ้าภาพ
2536	อนันต์ เตรณานนท์	ชนะเลิศ	ปากีสถาน
2537	ไพฑูรย์ ผลบุญ	ชนะเลิศ	บรูไน
2544	สุพจน์ แสนหล้า	ชนะเลิศ	ไทย
2545	ประมวล จันทร์ทัต	รองชนะเลิศ	อินเดีย
2547	ประมวล จันทร์ทัต	ชนะเลิศ	มาเลเซีย
2548	กอบกิจ พลาจิน	รองชนะเลิศ	ไทย
2549	ภาสกร สุวรรณวัฒน์	ชนะเลิศ	อิหร่าน
2549	กอบกิจ พลาจิน	รองชนะเลิศ	อิหร่าน
2550	ชินกฤต เขาว์วรรณศิริ	รองชนะเลิศ	กาตาร์
2552	นพพล แสงคำ	รองชนะเลิศ	อินเดีย
2553	ธนวัฒน์ ธีรพงศ์ไพบูลย์	รองชนะเลิศ	อินเดีย
2556	นพพล แสงคำ	ชนะเลิศ	อินเดีย
2557	ธนวัฒน์ ธีรพงศ์ไพบูลย์	ชนะเลิศ	อินเดีย
2558	อรรณนธิ์ ส่งเสริมสวัสดิ์	ชนะเลิศ	จีน
2559	รัชโยธิน โยธารักษ์	ชนะเลิศ	ศรีลังกา

ที่มา http://www.cuethong.com/champion_asia_youth.php

ประกอบกับแชมป์โลกปี 2022 คนล่าสุดเป็นผู้แข่งขันหญิงชาวไทย อายุ 22 ปีเท่านั้น โดยเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นางสาวณัชชารัตน์ วงศ์หลุทัย มีความสนใจในกีฬาสุนัขเกอร์จนกลายมาเป็นนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันจนกลายมาเป็นแชมป์โลกสุนัขเกอร์หญิง 2022 เพราะในวัยเด็กได้มีโอกาสใกล้ชิดกับกีฬาประเภทดังกล่าวโดยผู้เป็นมารดาได้ประกอบอาชีพเป็นแคชเชียร์โต๊ะสุนัขเกอร์แห่งหนึ่งซึ่งเจ้าของก็คือบิดาของ “บ๊ิก สระบุรี” หรือ อรรถสิทธิ์ มหิทธิ ซึ่งเป็นนักกีฬาสุนัขเกอร์ระดับทีมชาติไทย ทำให้นางสาวณัชชารัตน์ วงศ์หลุทัยในวัย 10 ปี ตัดสินใจตอบรับคำชวนจากผู้ใหญ่ในวงการสุนัขเกอร์ และเริ่มต้นฝึกฝนสุนัขเกอร์อย่างจริงจัง กับ “บ๊ิก สระบุรี” อดีตนักสุนัขเกอร์ ระดับแชมป์ สมัครงเล่นโลกจากนั้นเป็นต้นมา⁹

⁹ Springnews. (2565). *ประวัติ มิ่งค์ สระบุรี สาวไทยคนแรกคว้าแชมป์โลกสุนัขเกอร์หญิง 2022*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.springnews.co.th/news/820956>.

2.3 ความหมายของ “การพนัน” ในทางกฎหมาย

การให้คำนิยามความหมายของคำว่า “การพนัน” ในทางกฎหมายนั้น สามารถพิจารณาได้จาก 4 แนวทางด้วยกัน ได้แก่

2.3.1 ความหมาย ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เป็นกฎหมายฉบับเดียวที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีด้วยกัน 17 มาตรา แต่ในกฎหมายดังกล่าวก็มิได้มีการให้คำนิยามของคำว่า การพนันเอาไว้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาบทบัญญัติรายมาตราโดยละเอียดจะพบว่า มีมาตรา 4 ทวิ วรรคสอง เท่านั้นที่ได้ให้ความหมายของคำว่า การพนัน โดยอ้อมเอาไว้ว่า ให้หมายความรวมถึงการทำนายด้วย

มาตรา 4 ทวิ ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา 4 จะพนันกันหรือจะจัดให้มีเพื่อให้พนันกันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวงคำว่า “การเล่น” ในวรรคก่อน ให้หมายความรวมถึงการทายและการทำนายด้วย

นอกจากนี้ที่แล้ว หากพิจารณาไปถึงพระราชบัญญัติการพนันฉบับแรก คือพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2473 แต่พบว่าไม่ได้มีการให้คำจำกัดความของคำว่า การพนันเอาไว้แต่อย่างใดเช่นกัน

2.3.2 ความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

โดยมาตรา 3¹⁰ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้กำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 853 – 855 มีผลใช้บังคับในเรื่องการพนัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติทั้ง 3 มาตรา¹¹ มิได้มีการอธิบายความหมายคำว่า การพนันเอาไว้แต่อย่าง

¹⁰ มาตรา 3 ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2473 และกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ซึ่งมีความขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ความในมาตรา 853, 854 และ 855 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹¹ ประมวลกฎหมาย 2.10

มาตรา 853 อันการพนันขั้นต่อนั้นท่านว่าหากก่อให้เกิดหนี้ไม่สิ่งที่ได้ให้กันไปในการเล่นหรือขั้นต่อก็จะทวงคืนไม่ได้ เพราะ เหตุผลหนึ่งอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้ ข้อบัญญัติที่กล่าวนี้ ท่านให้ใช้ตลอดถึงข้อตกลงเป็นมูลหนี้หนึ่งอย่างใด อันฝ่ายเสียพนันขั้นต่อหากทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อจะใช้หนี้เงินพนันหรือขั้นต่อด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 854 อันการออกสลากกินแบ่งก็ดี ออกสลากกินรวบก็ดี เป็นสัญญาอันจะผูกพันต่อเมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจหรือให้สัตยาบันแก่การนั้นเฉพาะราย นอกนั้นท่านให้บังคับตามบทบัญญัติมาตรา 853

ใด เพียงแต่กล่าวถึงนี่อันเกิดจากการพนันเป็นหนี้ที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย กล่าวคือเมื่อชำระไปแล้วเรียกคืนไม่ได้ หรือกรณีไม่ชำระก็ไม่อาจฟ้องร้องบังคับกันได้ การที่บทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพนันมิได้ให้คำจำกัดความเอาไว้มีเหตุผลเท่าที่สามารถวิเคราะห์ได้ 2 ประการ¹² ดังนี้

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้นำคำว่า การพนันและขันต่อ มาจากกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 118, 119, 120, 121 และบทที่ 123¹³

2) ผู้ร่างพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2473 หรือพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 คงถือว่าการพนันขันต่อนั้นประชาชนยอมเข้าใจเองว่ามีลักษณะอย่างไร เพราะชาวต่างชาติก็ได้นำเข้ามาเป็นเวลานาน อีกทั้งก่อนหน้านี้ประเทศไทยยังมีการพนันชนิดต่าง ๆ มาตั้งแต่ดั้งเดิมแล้ว เช่น ตีไก่ กัดปลา เป็นต้น อย่างไรก็ตามเกิดปัญหาที่ตามมาในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีความเข้าใจและการตีความคำว่า การพนันที่แตกต่างกัน

2.3.3 เป้าหมายตามความเห็นของนักวิชาการ

ศาสตราจารย์ ดร. จี๊ด เศรษฐบุตร ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า การพนันไว้ว่า¹⁴ “การพนันเป็นเอกเทศสัญญาที่คู่สัญญาได้ให้คำมั่นซึ่งกันและกัน ปลายหนึ่งจะจ่ายเงินหรือทรัพย์สินแก่อีกฝ่ายหนึ่งแล้วแต่เหตุการณ์ที่คู่สัญญาไม่รู้ไม่แน่นอนอันหนึ่ง ได้ปรากฏแก่คู่สัญญาว่าแน่นอนในทางใด เมื่อปรากฏเหตุการณ์ออกมาแน่นอนในทางใดแล้ว คู่สัญญาที่จ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามคำมั่นนั้น ได้ชื่อว่าเป็นผู้แพ้ส่วนคู่สัญญาที่รับเงินหรือทรัพย์สินตามคำมั่นได้ชื่อว่าเป็นผู้ชนะ”

หลวงวิเวท จรรยาธิษั ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า การพนันไว้ว่า¹⁵

“คู่พนันและขันต่อต่างมีความเห็นตรงข้ามในสิ่งภายหน้าอันไม่แน่นอนและจะแน่นอนได้ต่อเมื่อเหตุการณ์นั้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว ซึ่งตรงกับความเห็นของผู้พนันฝ่ายใด ฝ่ายนั้นก็นับว่าเป็นฝ่ายชนะ”

มาตรา 855 ภายในบังคับแห่งมาตรา 312 และมาตรา 916 ตัวเงินหรือเอกสารอย่างอื่นทุกฉบับซึ่งออกให้เต็มจำนวน หรือ แต่โดยส่วนเพื่อแทนเงินใดๆ อันได้แต่ชนะพนันหรือขันต่อก็ดี ออกให้เพื่อใช้เงินที่ยืมมาใช้ในการพนันหรือขันต่อเช่นว่านั้นก็ดี ท่านว่าไม่สมบูรณ์

¹² นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2554). *โครงการวิจัยกฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย*. รายงานการวิจัยโครงการการศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย. หน้า 1.

¹³ กฎหมายตราสามดวง (กรมศิลปากร, พ.ศ. 2523). หน้า 409-410.

¹⁴ จี๊ด เศรษฐบุตร. (2492). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยยืม ฝากทรัพย์-ฝากทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า ประณีประนอม การพนันและขันต่อ*. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์. หน้า 171-172.

¹⁵ หลวงวิเวทจรรยาธิษั. (2495). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ฝากทรัพย์ ฯลฯ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 87-88.

ประภาส วณิกเกียรติ ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่าการเล่นไว้ว่า¹⁶

"การเล่นต้องเป็นไปด้วยการเสี่ยงโชค ด้วยไหวพริบ และฝีมือพนันเอาเงินหรือทรัพย์สิน โดยชอบด้วยกฎหมายหรือมิชอบด้วยกฎหมายและผู้เล่นทุกคนได้ร่วมในการเสี่ยงโชคนี้ด้วย"

จากคำนิยามดังกล่าว การเล่นพนันจึงมีลักษณะคล้ายนิติกรรมคือมีการตกลงกันระหว่างบุคคลสองฝ่ายอันได้แก่ฝ่ายที่เป็นผู้จัดให้มีการเล่นพนัน กับฝ่ายที่เป็นผู้เล่นพนัน โดยการเล่นพนันเกิดจากเจตนาการตกลงของบุคคลทั้งสองฝ่ายว่า จะพนันกันต่อกันในเรื่องใด วิธีการพนันเป็นอย่างไร และมีผลการได้เสียประโยชน์เป็นสิ่งที่ได้ ซึ่งส่วนใหญ่ประโยชน์ที่ได้เสียที่ตกลงกันนั้นมักจะเป็นเงิน ทรัพย์สินที่มีมูลค่า หรือสิ่งอื่นใดก็ได้ ดังนั้น การเล่นพนันในเบื้องต้นจึงเป็นการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสิทธิระหว่างบุคคล หรือสิทธิเรียกร้องอันเป็นบุคคลสิทธิระหว่างผู้จัดและผู้เล่นพนัน¹⁷

2.3.4 ความหมายตามคำพิพากษาศาลฎีกา

แม้ประเทศไทยจะใช้ระบบประมวลกฎหมายในการตัดสินคดีความ แต่บางกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาก็ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการพิจารณาคดีได้เช่นกัน โดยถือเป็นแนวบรรทัดฐานในการตัดสินซึ่งถือว่าเป็นแหล่งที่มาแห่งกฎหมายอย่างหนึ่ง ในเรื่องของการพนันนี้ศาลฎีกาได้วางแนวในการพิจารณาว่าลักษณะของการพนันประการสำคัญ คือ ต้องมีการได้หรือเสียทรัพย์สิน หรือเงินทองต่อกัน¹⁸ แม้ว่าตามธรรมดาจะเป็นการเล่นที่ต้องพนันกัน เช่น การเล่นไพ่ ถ้าจุดมุ่งหมายของผู้เล่นไม่ได้เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินเงินทอง แต่เล่นเพื่อความสนุกสนานระหว่างเพื่อนฝูงก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดแต่อย่างใด¹⁹

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับการพนันดังกล่าวสามารถสรุปองค์ประกอบความผิดของการเล่นพนันได้ดังนี้²⁰

1) ต้องมีการได้เสียเงินทองหรือทรัพย์สิน ดังนั้นถ้าไม่ได้มีการเอาทรัพย์สินเงินทองก็ไม่เป็นความผิด ดังที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2473/2515 ว่า จำเลยเล่น

¹⁶ ประภาส วณิกเกียรติ. (2495). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ผักทรัพย์ ฯลฯ*. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 74-75.

¹⁷ นันทวัฒน์ บรมานันท์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 12. หน้า 11.

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1020/2473

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1133/2500

²⁰ อองอาจ ชัยเพชร โยธิน. (2541). *การบังคับใช้กฎหมายการพนัน: ศึกษากรณีการพนันผลการแข่งขันฟุตบอล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 37.

การพนันพนันเอาสายต่างกัน แม้สายขางนั้นจะเป็นทรัพย์สินตามความหมายของและพาณิชย์มาตรา 138 แต่ก็เป็นสายขางหรือขางรัดที่ใช้แล้ว เจ้าของได้สละละทิ้งมิได้หวงแหนเก็บไว้ใช้อีกต่อไป ไม่ใช่สายขางหรือขางรัดที่จำเลยซื้อมาสำหรับใช้เป็นสินพนันโดยตรง จำเลยเพียงแต่เก็บเอาทรัพย์สินที่มีมูลค่าน้อยและเจ้าของทิ้งแล้วมาใช้เป็นอุปกรณ์การเล่นเพื่อให้รู้ว่าใครแพ้ใครชนะเท่านั้น ยังไม่พอถือว่าเป็นสินพนัน จึงยังถือไม่ได้ว่าการเล่นของจำเลยเป็นการเล่นพนันเอาทรัพย์สินแก่กัน

2) การได้หรือเสียนั้นถือเอาผลของเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอนเป็นเครื่องชี้ขาดหรือต้อง มีการเสี่ยงโชคเกิดขึ้น โดยศาลฎีกาเคยมีคำวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 453-460/2501 ว่าการเล่นแชร์เปียหอยจะจัดเข้าอยู่ในลักษณะการพนันชั้นต่อตามกฎหมายได้หรือไม่ เห็นว่าวิธีการเล่นแชร์เปียหอยตามที่กล่าวในฟ้อง และที่นำสืบไม่ได้อยู่ในลักษณะของการพนันชั้นต่อเพราะไม่มีการแพ้ชนะด้วยวิธีการเสี่ยงโชค

3) คู่สัญญาไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับผลแห่งเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอนนั้น

4) การเล่นเกมการพนันต้องมีผู้เล่นสองฝ่ายขึ้นไปเสมอ โดยศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 829/2500 ว่า การเล่นเกมการพนันสลากกินรวบต้องมีผู้เล่นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของมือ ฝ่ายหนึ่งเป็นลูกค้ำเข้าแทง แต่ตำรวจได้ปลอมตัวไปซื้อสลากกินรวบ โดยไม่มีเจตนาเล่นด้วย จำเลยยอมเล่นเกมการพนันแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ เป็นการแสดงเจตนาข้างเดียว จำเลยจึงไม่มีความผิดแต่อย่างไรก็ตามที่ประชาชนกระทำผิดอยู่แล้ว การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแสวงหาพยานหลักฐานในการจับกุมโดยการปลอมตัวไปล่อซื้อนั้นสามารถกระทำได้นอกจากนี้ ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 470/2508 ว่าการพนันสลากกินรวบไม่จำเป็นต้องมีผู้เล่นสองฝ่ายขณะจับกุมเพียงแต่จำเลยขายสลากกินรวบก็เป็นความผิดแล้ว

2.4 แนวคิดในการกำหนดความผิดอาญา

ในการกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดและมีโทษอาญา มีวิวัฒนาการของแนวคิดซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงด้วยกัน²¹ คือ การใช้เกณฑ์ทางศีลธรรม การใช้เกณฑ์ทางสังคม และ การใช้เกณฑ์ทางกฎหมาย

ก) การใช้เกณฑ์ทางศีลธรรม ในสังคมดั้งเดิมการกำหนดว่าพฤติกรรมใดควรเป็นความผิดทางอาญามีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรมเนื่องจากใช้มาตรวัดทางศีลธรรมกำกับ ส่งผลให้การผิดศีลธรรมกับการผิดกฎหมายจึงเป็นเรื่องเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งว่าการกระทำที่จะมีความรับผิดทางอาญาได้จะไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนผลประโยชน์ร่วมกันของคนใน

²¹ ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). กฎหมายอาญาชั้นสูง. กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 19-20.

สังคมที่ยังไม่ชัดเจนว่าสังคมจะเห็นว่าการกระทำนั้นผิดศีลธรรมหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมเบี่ยงเบนได้ง่ายเนื่องจากเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก มิใช่เหตุผลของเรื่องอย่างแท้จริง²²

แม้ว่าแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาปัจจุบันจะไม่ได้ยึดตามหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีความคาบเกี่ยวกันอยู่บ้างในบางกรณี กล่าวคือ หากการกระทำหรือพฤติกรรมบางอย่างที่สังคมเห็นว่าร้ายแรงและไม่อาจยอมรับได้มักจะเป็นความผิดอาญาอยู่ในตัว เพราะเหตุที่การกระทำหรือพฤติกรรมนั้นขัดต่อศีลธรรมหรือความรู้สึก โดยเฉพาะสามัญสำนึกของมนุษย์ปุถุชน เช่น การฆ่าผู้อื่น หรือการลักทรัพย์ของผู้อื่น นอกจากผิดศีลธรรมแล้วบุคคลทั่วไปก็เห็นพ้องกันว่าจะต้องมีความผิดตามกฎหมายอาญาและต้องรับโทษด้วย ความผิดลักษณะนี้เรียกว่า ความผิดในตัวเอง (Mala in se) ซึ่งแตกต่างจากความผิดอีกประเภทหนึ่งซึ่งเรียกว่า ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด (Mala pro hibita) ที่เป็นความผิดขึ้นได้ก็เพราะกฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิด หากไม่กำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา บุคคลทั่วไปก็จะไม่รู้สึกรู้ว่าผู้กระทำจะต้องรับผิดทางอาญาแต่ประการใด²³

ข) การใช้เกณฑ์ทางสังคม ในช่วงนี้มองว่าการกระทำผิดคือการกระทำที่กระทบกระเทือนสังคมซึ่งการพิจารณาว่าอะไรคืออาชญากรพิจารณาจากการกระทำที่ทำให้สังคมเสียหาย อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ยังสร้างความไม่แน่นอนให้กับกฎหมายอาญา เนื่องจากการยากที่จะหาตัวแทนสังคมมาระบุว่าการกระทำใดเป็นอาชญากรรมและควรถูกลงโทษหรือไม่²⁴

ค) การใช้เกณฑ์ทางกฎหมาย เมื่อสังคมก่อตัวเป็นรัฐส่งผลให้เกิดฝ่ายนิติบัญญัติเข้ามาเป็นตัวแทนสังคมในการออกกฎหมาย ซึ่งหลักที่ฝ่ายนิติบัญญัติใช้ในการพิจารณาออกกฎหมายอาญาย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายการบัญญัติกฎหมายอาญาว่าจะมุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล หรือความสงบเรียบร้อยของสังคมอันเป็นประโยชน์ของรัฐเพื่อให้บรรลุภารกิจของกฎหมายอาญาได้

ง) การกำหนดความผิดอาญาในปัจจุบัน²⁵ มุ่งเน้นพิจารณาไปที่ความสงบเรียบร้อยของสังคม Bernard Bouloc กล่าวว่า “ปรากฏการณ์อาชญากรรม คือ การกระทำที่ถูกกำหนดและถูกลงโทษโดยกฎหมายอันเนื่องมาจากความเสียหายที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (Ordre

²² Mark Finlay. (1999). Stephen Odgers and Stanley Yeo. Australian Criminal Justice. 2nd ed ed. Australia: Oxford University Press.

²³ คณพล จันทน์หอม. (2558). รากฐานกฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 75-76.

²⁴ ปกป้อง ศรีสนิท. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 21. หน้า 21.

²⁵ ปกป้อง ศรีสนิท. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 21. หน้า 22.

social)” แนวคิดนี้มีความชัดเจนในตัวเองในเรื่องการยอมรับอำนาจนิติบัญญัติที่ เป็นผู้กำหนดฐานความผิดและบทลงโทษ พร้อมกับให้แนวทางว่า จะต้องเป็นการลงโทษการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เมื่อความผิดอาญาถูกกำหนดโดยฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อลงโทษการกระทำที่กระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงนำไปสู่แนวคิดความผิดอาญาไม่ใช่การกระทำที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน อันหากมีการฝ่าฝืนอาจถูกลงโทษทางสังคมหรือการกระทำที่ผิดศีลธรรมที่เป็นบาปซึ่งมีสภาพบังคับทางศาสนาหรือทางความรู้สึก รวมทั้งบางกรณีก็มีสภาพบังคับทางสังคมหรือการกระทำที่เป็นการละเมิดกฎหมายแพ่งซึ่งมีสภาพบังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่ง

2.5 ประเภทของความผิดอาญา

การแบ่งประเภทความผิดอาญา โดยพิจารณาในแง่ของปรัชญาผสมผสานกับอาชญวิทยาสามารถแบ่งประเภทการทำความผิดตาม การแบ่งในปรัชญาความคิดแบบดั้งเดิมออกเป็น 2 ประการ²⁶ ดังนี้

2.5.1 การทำความผิดที่เป็นความผิดในตนเอง (mala in se)

Ma la in se ความหมายตามตัวอักษรหมายถึง สิ่งที่เป็นความชั่วร้ายในตัวเอง (evil in itself)²⁷ การกระทำเช่นนี้ เมื่อมีผู้ใดกระทำขึ้น สังคมจะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคมเนื่องจากสังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้ายและเป็นความผิด เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นความผิดในตัวเองอยู่แล้วแต่ถูกพิจารณาให้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายด้วย เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ผิดธรรมชาติ(unnatural) หรือเป็นพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าร้ายแรงและไม้อาจยอมรับได้ เพราะการกระทำดังกล่าวขัดต่อศีลธรรม(immoral)²⁸ หรือความรู้สึก โดยเฉพาะสามัญสำนึกของประชาชน²⁹ ทั้งนี้สอดคล้องกับ ยุคกฎหมายชาวบ้าน(Volksrecht) ตามทฤษฎีกฎหมายสามชั้น(Tree-layer theory of law) ซึ่งดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ได้แบ่งกฎหมายออกเป็น 3 ยุคได้แก่ ยุคกฎหมายชาวบ้าน (Volksrecht) ยุคกฎหมายของนักกฎหมาย(Juristenrecht) และยุค

²⁶ สกต นิสาร์ตัน. (2545). *กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม : แนวความคิดทางด้าน ปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 21.

²⁷ คณพล จันทน์หอม. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 23. หน้า 80.

²⁸ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). *หลักกฎหมายอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 130.

²⁹ คณพล จันทน์หอม. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 23. หน้า 80.

กฎหมายเทคนิค(Technical law)³⁰ ในยุคกฎหมายชาวบ้านนี้กฎหมายกับศีลธรรมไม่ได้แยกจากกัน การกระทำที่ผิดศีลธรรมถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย การพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาจะพิจารณาเฉพาะผลที่แสดงออกภายนอกและถือว่าเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการฝ่าฝืนศีลธรรมภายในจิตใจ อันนำไปสู่การกระทำที่แสดงออกมาเช่นนั้น³¹ ยิ่งความผิดที่การกระทำมีลักษณะร้ายแรงมากยิ่งขึ้น แสดงถึงบาปที่น่ารังเกียจมาก³² หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การกระทำผิดอาญาในสมัยนั้น นอกจากเป็นการกระทำอันละเมิดสิ่งที่กฎหมายห้ามแล้วยังเป็นการกระทำที่ขัดกับความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคมด้วย³³ การกระทำที่ประชาชนสามารถรู้ได้ด้วยสามัญสำนึกของตนเองว่า สิ่งใดเป็นความผิดเช่น ความผิดต่อชีวิตความผิดต่อร่างกายความผิดที่กระทำต่อทรัพย์³⁴

จากที่กล่าวมานี้สามารถสรุปได้ว่า ในอดีตศีลธรรมเป็นมาตรการควบคุมทางสังคมที่เกี่ยวข้องและคล้ายคลึงกับกฎหมายอาญา เนื่องจากมักจะมีที่มาจากแหล่งเดียวกันคือความรู้สึกนึกคิดความเชื่อและพฤติกรรมของบุคคลในสังคม นอกจากนี้มาตรการทางสังคมดังกล่าวยังรวมไปถึงคำสอนทางศาสนาและจารีตประเพณีอีกด้วย

2.5.2 การกระทำที่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม (mala prohibita)

การกระทำที่เรียกว่า mala prohibita ความหมายตามตัวอักษรหมายถึง ความชั่วร้ายที่ถูกกำหนดไว้เป็นข้อห้าม ความผิดเช่นนี้ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกว่าเป็นความชั่วร้ายในตัวเอง แต่ที่เป็นความผิดก็เพราะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้าม ความชั่วร้ายของการกระทำเกิดจากวิวัฒนาการของสังคมที่นำไปสู่การกระทำที่สลับซับซ้อนมากขึ้นผลที่ตามมา คือ ข้อขัดแย้งในสังคมที่มีมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาต่าง ๆ ทางด้านวัตถุที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ข้อขัดแย้งเหล่านั้นแตกต่างจากในอดีตจึงต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค (Technical reason) เพราะไม่สามารถนำมาตรการทางจารีตประเพณีมาปรับใช้ได้³⁵ โดยทั่วไปแล้วการกระทำนี้ไม่เป็นการผิดศีลธรรม เนื่องจากไม่ได้มีแนวคิดจากการผิดศีลธรรมแต่อย่างใด แต่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดเนื่องจากกฎหมายนั้นมีวัตถุประสงค์บางเป็นการเฉพาะเรื่อง โดยเป็นเหตุผลทางเทคนิคซึ่ง

³⁰ ปรีดี เกษมทรัพย์. (2559). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาสังคมกับกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 12.

³¹ Mens Rea Francis B. Sayre. (1932). Public Welfare Offenses. Harvard Law Review 131. pp. 975-982

³² *Ibid.* p. 989

³³ Jerome Hall, General Principle of Criminal, 2ed ed. (The Bobbs-Merril Company Inc, 1960), p. 157.

³⁴ แสง บุญเฉลิมวิภาส. อ่างแล้วเชิงจรดที่ 28. หน้า 130.

³⁵ Mens Rea Francis B. Sayre. *Supra.* pp. 132-133

ประชาชน³⁶ไม่สามารถรู้ได้โดยสามัญสำนึกของตนเหมือนดังเช่นการกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) เช่น การข้ามถนนนอกทางข้ามในระยะไม่เกิน 100 เมตรนับจากทางข้ามเป็นความผิด โดยรัฐบัญญัติ ให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิด เนื่องจากรัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชนที่ใช้ถนน³⁷

2.6 แนวคิดด้านอาชญวิทยา

จุดประสงค์สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายคือ เพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ ดังนั้นการที่สังคมจะยอมรับหรือปฏิเสธการพนันจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการตอบคำถามที่ว่าควรจัดการพนันเป็นความผิดในทางกฎหมายหรือไม่ซึ่งการที่จะตอบปัญหานี้ได้จำเป็นที่จะต้องนำเอาทฤษฎีทางด้านอาชญวิทยามาร่วมพิจารณาด้วย เนื่องจากอาชญวิทยาเป็นการศึกษาเรื่องอาชญากรรมซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีขอบเขตเกี่ยวข้องกับกระบวนการการร่างกฎหมายและการฝ่าฝืนกฎหมายและปฏิกิริยาที่มีต่อการฝ่าฝืนกฎหมาย เนื่องด้วยกระบวนการเหล่านี้เป็นผลที่เกิดจากการกระทำทั้งสิ้น อาชญวิทยาจึงเป็นแนวทางเพื่อใช้ศึกษาสาเหตุของอาชญากรรมการป้องกันอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด³⁸ โดยทฤษฎีเหล่านี้จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ว่าการพนันถือเป็นอาชญากรรมหรือไม่ หากเป็นจะถือว่าเป็นอาชญากรรมประเภทใดโดยพิจารณาจากความหมายของอาชญากรรมทั่วไป อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย นอกจากนี้การพนันยังมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมดังจะได้กล่าวต่อไป และประการสุดท้ายจะกล่าวถึงความเกี่ยวข้องระหว่างอาชญวิทยากับการพนันในด้านอื่น ๆ

³⁶ คณพล จันทน์หอม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. หน้า 81.

³⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 104 ภายในระยะไม่เกินหนึ่งร้อยเมตรนับจากทางข้ามห้ามมิให้คนเดิน เท้าข้ามทางนอกทางข้าม

³⁸ สติธร ธนานิธิโชติ. (2554). การพนันในมิติทางสังคมและกฎหมาย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*. 2(1). หน้า 58.

2.6.1 ความหมายของอาชญากรรม

เซลลิน (Selin)³⁹ กล่าวว่าเป็นการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มชนหนึ่ง อันมวลชนสมาชิกอื่นของกลุ่มชนนั้นเห็นว่าเป็นอันตรายและฝ่าฝืนกฎที่กลุ่มชนยอมรับจำต้องรวมกำลังเข้าระงับหรือเพิกถอนสิทธิของบุคคลที่ฝ่าฝืนนั้นเสีย

ซัทเทอร์แลนด์ (Sutherland)⁴⁰ กล่าวว่า พฤติกรรมใดเป็นอาชญากรรมหรือไม่ควรเอาความเสียหายทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินแทนที่จะใช้เกณฑ์ทางกฎหมายดังที่เขาได้กล่าวว่าการกระทำผิดกฎหมายจะเป็นอาชญากรรมไม่ใช่ว่าจะต้องรับโทษแต่ควรเป็นพฤติกรรมนั้นจะถูกลงโทษมากกว่า

เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham)⁴¹ กล่าวว่า อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาโดยมีกฎหมายห้ามไว้ซึ่งมีผลร้ายมากกว่าผลดี

ควินนี่ (Quinney)⁴² กล่าวว่า อาชญากรรมเป็นการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคมโดยมีกฎหมายบัญญัติถึงข้อห้ามไม่ให้มีการกระทำเช่นนั้นและการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายย่อมถูกลงโทษ

เวตเตอร์ (Vetter) และซิลเวอร์แมน (Silverman) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันได้ให้ทัศนะไว้ว่า อาชญากรรม คือพฤติกรรมของคนท้องถื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในสังคมดำรงอยู่แบบการเมืองได้กำหนดขึ้น หมายความว่า พฤติกรรมใดจะเป็นอาชญากรรมก็ต่อเมื่อองค์กรเป็นผู้กำหนดขึ้น ซึ่งการกำหนดนั้นก็กำหนดไว้ในกฎหมายนั่นเอง โดยองค์กรที่นี้เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องอาชญากรรมด้วยและเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นในสังคมที่ดำรงอยู่แบบการเมือง กล่าวคือ คือเป็นสังคมที่มีผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง สิ่งที่เรียกว่าอาชญากรรมนั้นเป็นสิ่งที่บางคนมอบให้แก่ผู้อื่น องค์กรที่นำกฎหมายมาใช้ ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติตำรวจอัยการและศาลถือเป็นตัวแทนของสังคมที่ดำรงอยู่แบบการเมือง ตัวแทนดังกล่าวนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการออกกฎหมายและใช้กฎหมายคนจะกลายเป็นอาชญากรขึ้นมาก็เพราะมีการกำหนดกฎหมายและประยุกต์ใช้กฎหมาย จึงอาจกล่าวได้ว่า อาชญากรรม คือ สิ่งที่คนกำหนดขึ้น อาชญากรรมไม่ใช่พฤติกรรมโดยตัวของมันเองแต่เป็นพฤติกรรมที่มีการตัดสินโดยคนบางคนตัดสินว่าการกระทำของผู้ใดเข้าลักษณะเช่นไรจึงเป็นอาชญากรรมและการตัดสินก็เป็นไปตามที่กฎหมายวางไว้ นอกจากนี้ยังกล่าวโดยสรุปว่า ยังมีการ

³⁹ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2540). *อาชญากรรม (การป้องกัน : การควบคุม)*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 35.

⁴⁰ สูดสงวน สุธีสร. (2547). *อาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 10.

⁴¹ ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2525). *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 8.

⁴² Richard Quinney. (2001). *The Social Reality of Crime*. United Kingdom: Taylor & Francis Inc. pp. 15-16

กำหนดและใช้กฎหมายมากเท่าใดปริมาณของอาชญากรรมก็จะยิ่งเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น จะเห็นได้ว่าความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ มีกฎหมาย มีผู้ออกกฎหมาย ผู้ใช้กฎหมายและมีผู้ละเมิดกฎหมาย

กาโรฟาโล(Garofalo) เป็นนักอาชญาวิทยาแห่ง University South Florida ได้กล่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับสิ่งอื่นและจะถือว่ามีอาชญากรรม เป็นพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายเพียงประเด็นเดียวเห็นจะไม่ถูกต้อง เพราะกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อม อาชญากรรมจึงเป็นเพียงพฤติกรรมหนึ่ง เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากแนวความประพฤติของสังคมส่วนรวม ความประพฤติถือเป็นกฎที่กำหนดความประพฤติของคนในสังคม คนส่วนใหญ่มักจะประพฤติอยู่ในกฎและไม่เบี่ยงเบนออกไปจากที่สังคมกำหนดไว้ ถ้าหากมีใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งประพฤติเบี่ยงเบนออกไป สังคมก็จะมองเห็นและแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ออกไป จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ได้ขยายแนวคิดของพฤติกรรม เป็นอาชญากรรมออกไปได้กว้างขวางมากขึ้น โดยไม่ยึดกฎหมายเป็นหลัก เพราะกฎหมายอาญามักออกมาหลังจากพฤติกรรมเหวี่ยงเบลที่เป็นอันตรายต่อสังคมได้เกิดขึ้นแล้ว พฤติกรรมที่เป็นภัยเกิดขึ้นก่อนกฎหมายมิใช่กฎหมายเกิดขึ้นก่อนพฤติกรรม

ท่านพุทธทาสภิกขุ⁴³ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสตร์ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่า หมายถึง ความผิดทุกอย่างที่สมควรจะได้รับโทษเนื่องจากการกระทำผิดต่อสังคม หนึ่ง มีประเด็นสำคัญที่ท่านกล่าวไว้ คือ สิ่งที่เป็นความผิดอย่างหนึ่งและสิ่งเกี่ยวกับโทษอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้ได้กำหนดไว้แล้วในฐานะในกฎหมายและในแง่ของความผิดอย่างหนึ่ง ก็ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนออกไปจากกฎของสังคม

2.6.2 อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย

อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหายเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อหรือผู้เสียหายเพราะผู้กระทำความผิดตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเองหรืออาจกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิดเป็นทั้งอาชญากรและเป็นเหยื่อไปพร้อม ๆ กันหรืออาจเรียกว่าเป็นอาชญากรรมที่ตนเองยินยอม (consensual crime)⁴⁴ ไม่มีการร้องทุกข์ไปยังผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาก็หรืออาจเรียกได้ว่าอาชญากรรมที่ไม่มีผู้ร้องทุกข์(Crime Without Complainants) การกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวเป็นการละเมิดกฎหมายด้วยความเต็มใจ เมื่อไม่มีผู้ร้องทุกข์จึงเป็นการยากแก่การจับกุมและฟ้องคดีต่อศาล อย่างไรก็ตามการพนันในบางรัฐหรือในบางประเทศเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย เช่น กัมพูชา สิงคโปร์

⁴³ พุทธทาสภิกขุ. (2527). *แบบทดลองเสนอว่าด้วยจิตวิเคราะห์แบบพุทธ*. กรุงเทพฯ: พลพันธ์การพิมพ์. หน้า 32.

⁴⁴ อัจฉริยา ชูตินันท์. (2561). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 57.

สหรัฐอเมริกาบางรัฐ จึงเกิดคำถามขึ้นว่าการพนันเป็นอาชญากรรมที่มีเชื้อจริงหรือไม่⁴⁵ โดยกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเพื่อควบคุมปัญหาการพนันมีลักษณะอ่อนกว่ากฎหมายเกี่ยวกับสิ่งชั่วร้ายในทางศีลธรรมประเภทอื่น บทบัญญัติที่ห้ามได้ถือเอา ลักษณะของเครื่องเล่น วิธีเล่น เวลาสถานที่ และพฤติการณ์ในการเล่น เข้ามาประกอบการพิจารณาความรับผิดชอบ ทั้งนี้เรื่องการพนันขึ้นอยู่กับความรู้สึกของประชาชน ถ้าประชาชนรู้สึกไม่เป็นปฏิปักษ์หรือไม่รังเกียจการพนันชนิดนั้นแล้วแม้กฎหมายจะบัญญัติว่าเป็นความผิดก็ส่งผลให้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผ่อนคลายลงไป เช่น การพนันบางประเภทที่ไม่ถือว่ามี ความผิดหรือการพนันที่ให้มิใบอนุญาต⁴⁶

ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย มีดังนี้

1) เป็นอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดตกเป็นเหยื่อและผู้เสียหายเอง

E. Moran⁴⁷ นักจิตวิทยาชาวอังกฤษอธิบายการติดการพนันว่าเป็นความผิดปกติทางจิตที่เกิดจากการเล่นการพนันมากเกินไป จนเกิดความรู้สึกหม่นครุ่นคิดใจจดจ่ออยู่แต่เรื่องการพนัน ทุกความปรารถนาที่จะเล่นการพนันเข้าครอบงำอย่างรุนแรงและไม่สามารถควบคุมตัวเองได้และปล่อยให้ผลร้ายจากการพนันเข้าคุกคามชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ในที่สุดซึ่งคนร้ายดังกล่าวได้แก่หนี้สินการสูญเสียหน้าที่การงานและเพื่อนฝูงการถูกยึดทรัพย์สินครอบครัวแตกแยก การก่ออาชญากรรมความเครียดและการฆ่าตัวตาย

2) อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหายนั้น ผู้ประกอบอาชญากรรมกระทำความผิดที่ฝืนศีลธรรมอันดีของประชาชน ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการพนัน อาทิเช่น การพนันดีโก้ การพนันชกมวยการพนันฟุตบอล การพนันแข่งม้า การพนันน้ำเต้า การพนันต่อแถม การพนันหวย เป็นต้น ความผิดเกี่ยวกับการทำแท้ง ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด⁴⁸

2.6.3 การพนันเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมอื่น

ปัญหาการพนัน การเล่นการพนันถือว่าเป็นการเล่นที่พนันเอาทรัพย์สินกันโดยอาศัยโชค เป็นเครื่องตัดสินแพ้ชนะ คือเป็นการเสี่ยงโชคซึ่งมีทางแพ้ชนะด้วยกันทั้งสองข้าง อย่างไรก็ตามในการเล่นที่เสี่ยงโชคนี้ไม่เป็นการผิดทางกฎหมายเสมอไป เนื่องจากบางอย่างกฎหมายรับรองอนุญาตให้เล่นได้ อาทิเช่น ลอตเตอรี่ แข่งม้าหรือเล่นไพ่โดยได้รับอนุญาตจากทางการแล้ว ปัญหาเรื่องการ

⁴⁵ อุนิยา เลิศโตมรกุล. (2555). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 38.

⁴⁶ สว่าง ลีณะสมิต. (2513). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 154-155.

⁴⁷ Moran E. (1975). Pathological Gambling: Contemporary Psychiatry. *British Journal of Psychiatry*. p593- 597.

⁴⁸ สว่าง ลีณะสมิต. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 46. หน้า 154-155.

เล่นพนันนี้มีปัญหาเช่นเดียวกับปัญหาอื่น ๆ ที่อาจนำเอาอาชญากรรมอื่น ๆ ให้ติดตามมาได้ อาทิ เช่นปลอมแปลงหนังสือหรือเช็ค ประทุษร้ายต่อทรัพย์ทางนี้ทำลงไปเพื่อนำเงินมาใช้หนี้การพนัน"

Smith⁴⁹ และคณะ ได้ทำการศึกษาข้อมูลของหน่วยงานตำรวจในเมือง Edmonton แคนาดา ในช่วงเวลาระหว่างเดือนมกราคม ค.ศ. 2001 - เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2002 พบว่ามีคดีอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดก่อขึ้นเนื่องจากต้องการได้เงินไปชำระหนี้สินการพนันมากถึง 680 คดี ในขณะที่คดีจับกุมการปลอมแปลงธนบัตรประมาณร้อยละ 27 เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจคาสีโนนอกจากนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีการฆ่าตัวตายซึ่งมีสาเหตุจากปัญหาการพนันถึง 3 คดีการมีหนี้สินล้นพ้นตัวจากการเสียนั้นยังทำให้จำนวนของบุคคลล้มละลายมีมากขึ้น

H.A. Bloch⁵⁰ เห็นว่าแม้การพนันจะเป็นการพักผ่อนรูปแบบหนึ่งแต่จะต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้นมาได้ภายในตัวของมันเองหรือเกิดปัญหาสังคมอันเป็นผลทางอ้อมจากพฤติกรรมการพนันทั้งนี้เพราะในอีกด้านหนึ่งนั้นมีหลักฐานปรากฏให้เห็นชัดว่าการพนันมีลักษณะของหน้าที่ในทางลบเนื่องจากเป็นตัวการทำลายความสงบสุขในครอบครัวบั่นทอนสมรรถภาพในการทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นสาเหตุของการประกอบอาชีพอาชญากรรมเป็นต้นการพนันจึงเป็นปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับแรงผลักดันทางใจของมนุษย์ และด้วยเหตุนี้เองผู้คนเล่นการพนันจำนวนมากจึงไม่สามารถที่จะเลิกเล่นการพนันได้โดยง่าย

2.6.4 แนวคิดในการบำบัดรักษาผู้ติดการพนัน

พฤติกรรมติด (addiction) นอกจากจะถูกตีความให้หมายถึงการติดสารเคมีที่มีคุณสมบัติให้เสพติดได้ เช่น ยาเสพติด สุราแล้ว ในปัจจุบันได้มีการให้ความหมายของพฤติกรรมติดที่กว้างขึ้น โดยมีความหมายรวมถึงสิ่งที่ไม่ใช่สารเคมี เช่น พฤติกรรมติดการพนัน ติดอินเทอร์เน็ต ติดเกมเป็นต้น ส่งผลให้สิ่งอื่นที่ไม่ใช่สารเคมี อย่างเช่น การพนันเป็นสิ่งที่ทุกคนควรระมัดระวัง เนื่องจากการพนันมีรูปแบบที่หลากหลายชนิดมากขึ้น นำไปสู่ภาวะการติดการพนันมากขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้พบว่าการพนันชนิดใดที่ยังได้รางวัลเร็วหรือเห็นผลประโยชน์เร็วจะยิ่งทำให้ติดการพนันชนิดนั้น ๆ ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น⁵¹

⁴⁹ Smith. (2003). Gary Harold Wynne and Time Hartnagel. *Examine of Police Records to Assess Gambling Impacts: A Study of Gambling-Related Crime in the City of Edmonton*. A Study Prepare for the Alberta Gaming Research Institute.

⁵⁰ H.L.A. Hart. Law. (1985). *Liberty and Morality*. California Stanford University. p.221.

⁵¹ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). *ติดการพนัน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.cumentalhealth.com>

สาเหตุของการติดการพนัน จากการศึกษพบว่า อาจเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งหรือหลายสาเหตุประกอบกัน⁵² เช่น ปัญหาสุขภาพจิตอันเกิดจากการหมกมุ่นอยู่กับการพนันเป็นเวลานานและบ่อยครั้ง นำไปสู่เกิดปัญหาทางระบบประสาททำให้ไม่สามารถคิดและยับยั้งชั่งใจตั้ง เช่นคนปกติปัญหาพันธุกรรม กล่าวคือ เป็นยีนผิดปกติที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษทำให้ระบบควบคุมพฤติกรรมและการตอบสนองผิดปกติ โดยการที่หลังสารโดปามีนที่บกร่องมากเกินไปในขณะที่เล่นพนัน ทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดอาการติด ปัญหาการหลีกเลี่ยงหนีสภาวะอารมณ์ที่ไม่ต้องการ กล่าวคือเป็นการใช้การพนันเพื่อหนีปัญหาในชีวิตประจำวันที่ต้องเผชิญหรือใช้การพนันเป็นทางแก้ความเหงา ความเครียด ความกังวล จนในที่สุดต้องคอยพึ่งพาการพนันให้รู้สึกดี วงจรการทำงานของสมองผู้ติดการพนันมีลักษณะที่ต่างจากคนทั่วไป เช่น วงจรการควบคุมตนเอง นอกจากนี้สารสื่อประสาทในสมองชนิดหนึ่งคือ serotonin เสียสมดุล ในผู้ที่ติดการพนัน โดยพบว่ามีระดับการทำงานลดลง⁵³

การที่จะระบุว่าผู้ใดมีอาการติดการพนันหรือไม่ในปัจจุบัน ใช้เครื่องมือในทางการแพทย์เรียกว่าคู่มือการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต โดยเครื่องมือดังกล่าวจะชี้ให้เห็นถึงลักษณะของพฤติกรรมของผู้ที่มีอาการติดการพนันว่ามีประการใดบ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นอาการแสดงออกมาทางภายนอกอันสอดคล้องกับลักษณะของผู้ติดการพนันที่ต้องอาศัยการสังเกตพฤติกรรมประกอบการสัมภาษณ์ ไม่ใช่การตรวจสอบสารเคมีหรือปัสสาวะในร่างกายเช่นเดียวกับการทดสอบสารเสพติดอื่น ๆ⁵⁴

Green⁵⁵ เป็นนักอาชญาวิทยาท่านหนึ่งที่ได้แบ่งประเภทของผู้เล่นการพนันไว้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ประเภทผู้เล่นธรรมดา เล่นการพนันบางโอกาสและหยุดเล่นเมื่อใดก็ได้
- 2) ประเภทนักการพนันอาชีพ เล่นพนันอย่างเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ
- 3) ประเภทผู้เล่นที่เป็นโรคประสาท เล่นการพนันเพราะถูกผลักดันจากจิตใต้สำนึกทำ

ให้

⁵² โขมิตา ภาวสุทธิไพสิฐ. (2563). *อาการติดการพนัน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.ramamental.com>

⁵³ นันทช กิจรานันท์. (2556). *การนำมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดการพนันมาใช้ในความผิดการพนัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 84.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.

⁵⁵ ประเทือง ธนนิผล. (2552). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 153.

ควบคุมตัวเองไม่ได้และไม่อาจหยุดเล่นได้ พวกนี้ไม่ใช่เล่นเป็นอาชีพแต่เล่นเพราะช่วยไม่ได้ที่จะต้องเล่น มีความอยากเล่นเป็นอำนาจลึกลับซ่อนอยู่ในบุคลิกภาพ การจำแนกผู้เล่นพนันแบบอื่น ๆ⁵⁶ ได้แก่

1) ผู้ติดการพนัน มีวัตถุประสงค์ในการเล่นเพื่อแสวงหาความสุขความตื่นเต้นและหนีปัญหาโดยไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการเล่นของตนเองได้ทั้งจำนวนเงินที่เสียไปและจำนวนที่ใช้ในการเล่นการพนันจึงจำเป็นต้องได้รับการรักษาโดยแพทย์

2) ผู้มีปัญหาจากการพนัน มีวัตถุประสงค์ในการเล่นเพื่อแสวงหาความสุขความตื่นเต้นและเพื่อหนีปัญหาโดยไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการเล่นของตนเองได้ทั้งจำนวนเงินที่เสียไปและจำนวนที่ใช้ในการเล่นการพนันเช่นเดียวกับผู้ติดการพนันแต่อาจมีอาการติดการพนันน้อยกว่ากรณีแรกจึงควรมาพบแพทย์เพื่อประเมิน

3) ผู้เล่นพนันที่ดูเสี่ยงจะติดมีวัตถุประสงค์ในการเล่นเพื่อแสวงหาความสุขความตื่นเต้นและเพื่อหนีปัญหาจำนวนเงินที่เสียไปในการเล่นพนันไม่สามารถที่จะคาดเดาได้ แต่ยังสามารถควบคุมพฤติกรรมในส่วนจำนวนเงินที่ใช้เล่นการพนันได้พอใช้กรณีนี้จึงควรมาพบแพทย์เพื่อประเมินเช่นกัน

4) นักพนันตามงานสังคม เป็นผู้ที่เล่นพนันเพื่อความสนุกสนานตามวาระเทศกาลต่าง ๆ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้จึงไม่จำเป็นต้องนำเข้ามารับการบำบัดรักษา

5) นักพนันมืออาชีพเป็นผู้ที่เล่นพนันเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองสามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองทั้งจำนวนเงินที่ใช้เล่นและจำนวนเงินที่เสียไปได้อย่างดีจึงไม่จำเป็นต้องนำมาเข้ารับการบำบัดรักษา

นอกจากนี้ ยังมีนักอาชญาวิทยาพยายามอธิบายสาเหตุที่บุคคลเล่นการพนันไว้ ดังนี้

ซิกมันด์ ฟรอยด์⁵⁷ ได้อธิบายว่าโดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ จากการศึกษาพบว่าผู้เล่นการพนันบางรายจะอาศัยการพนันเป็นรูปแบบหนึ่งแห่งการลงโทษตัวเองเพราะผู้นั้นมีปมด้อยเนื่องจากบิดามารดาเกลียดจึงต้องลงโทษตัวเองให้สาสม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เล่นการพนันบางรายใช้การพนันเป็นเครื่องมือเปลี่ยนอารมณ์ทางเพศอาทิเช่นพวกที่ชอบสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองได้หันไปเล่นการพนันแทนเพื่อให้ลืมเสียเป็นต้น

⁵⁶ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). *ติดการพนัน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.cumentalhealth.com>

⁵⁷ อัจฉริยา ชูตินันท์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 44. หน้า 164.

Thomas⁵⁸ ได้อธิบายว่า ในทางสัญชาตญาณในเรื่องการเสี่ยงโชคว่าผู้เล่นการพนันเป็น เพราะผู้นั้นมีสัญชาตญาณชอบเสี่ยงโชค คือ มีหัวชอบแข่งขันอะไรที่ต้องใช้ฝีมือประกอบการเสี่ยงโชค ยังมีอันตรายหรือเสี่ยงภัยเท่าไรก็ยังชอบเท่านั้น จะเห็นว่าการพนันเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ พร้อมทั้งเป็นต้นเหตุแห่งความแตกแยกทะเลาะวิวาทกันในครอบครัว การพนันจึงเป็นปัญหาหนึ่งที่น่าผลร้ายมาสู่ครอบครัวโดยทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ทางตรงในกรณีเสียนั้นก็มักจะพยายามแก้ตัวเพื่อให้ได้เงินคืนมา ซึ่งบางคนแก้ตัวจนทรัพย์สินสมบัติหมดไปทำให้ครอบครัวเดือดร้อนในด้านความเป็นอยู่ ส่วนผลร้ายทางอ้อม คือ บุตรจะไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือไม่ได้รับความรักใคร่อย่างเพียงพอจึงผ่านการอบรมบ่มนิสัยที่ดีแก่บุตรเป็นเหตุที่ทำให้เด็กหันไปสู่การประกอบอาชีพที่ทำได้ง่ายส่งผลให้เสี่ยงต่อการประกอบอาชญากรรม หรือบางคนติดการพนันจนกระทั่งเสียการเสียนานในตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือข้าราชการที่ติดการพนันอาจเกิดการทุจริต ดังนั้นอาจเปรียบคนติดการพนันได้ว่าเหมือนกับคนที่ติดยาเสพติดและไม่มีเงินก็จะหันเข้าหาเงินโดยวิธีกระทำความผิดการติดการพนันจึงเป็นปัญหาสังคมประการหนึ่งที่น่าไปสู่การประกอบอาชีพอาชญากรรม

2.6.5 องค์กรอาชญากรรม (Organized crime)

องค์กรอาชญากรรม หมายถึง อาชญากรรมที่อาชญากรได้รวมตัวกันขึ้นเป็นคณะบุคคล ซึ่งรวมตัวกันกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกิจการเงิน โดยมีการจัดระเบียบการบริหารอย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การกระทำความผิดที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมยากแก่การจับกุมปราบปราม อนึ่ง ตามอนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติของสหประชาชาติ กล่าวว่า องค์กรอาชญากรรม หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคล 3 คนหรือมากกว่า ที่ดำรงตำแหน่งอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรง 1 อย่างหรือมากกว่าหรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม⁵⁹ อาจสรุปได้ว่าลักษณะขององค์กรอาชญากรรม⁶⁰ คือ

1) มีการรวมกลุ่มของอาชญากรในลักษณะถาวร โดยมีจุดมุ่งหมายในการประกอบอาชญากรรม โดยแบ่งงานกันรับผิดชอบ

⁵⁸ อัจฉริยา ชูตินันท์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 44. หน้า 164.

⁵⁹ อนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การของสหประชาชาติ ข้อ 2 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime)

⁶⁰ อัจฉริยา ชูตินันท์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 44. หน้า 165.

2) มีการจัดแบ่งงานกันรับผิดชอบเป็นระบบ มุ่งหวังต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีการวางแผน กำหนดนโยบายและนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อป้องกันอุปสรรคในการประกอบกิจการขององค์กร การประกอบอาชีพในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม มักปรากฏว่ามีลักษณะของการกระทำผิดกฎหมายอาญา ได้แก่ องค์กรจัดตั้งสำนักโสเภณี การเรียกค่าคุ้มครอง

3) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าอาชญากรจะเป็นบุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองและเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไปว่ามีสถานภาพทางสังคมสูง มีการนำข้าราชการนักการเมืองเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรและจัดหาเงินทุนที่จะทำให้ที่จะให้ผลประโยชน์ดูแลแก่ข้าราชการและนักการเมืองแลกเปลี่ยนเพื่อแลกเปลี่ยนในองค์กรทำงานได้สะดวก นอกจากนี้ยังมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม

4) เป็นอาชญากรรมที่มักใช้ความรุนแรงในการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมาย

5) มีการยึดอาชญากรรมเป็นอาชีพและจะพยายามขยายธุรกิจออกไปในวงกว้าง

2.7 ทฤษฎีการควบคุมการพนัน

การควบคุมการพนันในแต่ละประเทศและในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติ ความเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ การเมือง ปัญหาสุขภาพของผู้บริโภค ในหัวข้อดังกล่าวนี้จะขอนำเสนอ แนวคิดต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการควบคุมการพนัน

2.7.1 ทฤษฎีการพนันแนวอนุรักษนิยม⁶¹

ทฤษฎีนี้มีลักษณะที่มองการพนันเป็นปัญหาต่อการควบคุมทางสังคมและสามารถนำไปสู่ความวุ่นวายได้ นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับอิทธิพลของศีลธรรมและความเชื่อ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีดังกล่าวยังขาดการคำนึงถึงค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทการเมืองและศีลธรรม คำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมการพนันส่วนใหญ่จึงไม่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของการเมืองในการพนันและความสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของการพนันที่เกิดขึ้นมีลักษณะไม่มีที่มาที่ไป เนื่องจากไม่มีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทฤษฎี ความสนใจคับแคบของทฤษฎีการพนันแบบอนุรักษนิยมไม่อาจอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับการพนันที่เกิดขึ้นได้มากนัก ส่งผลให้ขาดการศึกษาการพนันโดยการมองย้อนไปถึงความเป็นมาของนโยบายแนวทางการเป็นพาณิชย์ของอุตสาหกรรมการพนัน

⁶¹ สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2546). *เศรษฐกิจการพนันทางเลือกเชิงนโยบาย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. หน้า 7-8.

2.7.2 ทฤษฎีการพนันแนวหน้าที่นิยม⁶²

ทฤษฎีนี้ถูกนำมาใช้ประกอบความเปลี่ยนแปลงของสถานะทางกฎหมายของการพนันรวมไปถึงการยอมรับในการพนันของสังคมเนื่องจากได้รับอิทธิพลของแนวคิดการพนันในเชิงบวกว่าการพนันเป็นกิจกรรมยามว่างที่ถูกกฎหมายสำหรับผู้ใช้แรงงานที่มีฐานะ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายทางเศรษฐกิจ แนวคิดเหล่านี้ยังได้รับอิทธิพลอีกทอดหนึ่งจากแนวคิดเสรีนิยม ซึ่งมีการศึกษาเกี่ยวกับ คนบ้าโสเภณีและคนวิปริต ส่งผลให้การพนันถูกแยกออกจากพฤติกรรมที่ถือว่าปกติ นักปฏิสัมพันธ์จึงศึกษาถึงผลดีที่ตามมาจากการเล่นและความหมายของการพนันจากมุมมองของผู้เล่น โดยเห็นว่าการพนันเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เล่นได้แสดงบุคลิกที่แข็งแกร่งและความตั้งใจจะเสี่ยงซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สังคมให้การยกย่องเช่นเดียวกับความกล้าหาญหรือความซื่อสัตย์นอกจากนี้การพนันยังมีข้อดีในการควบคุมศีลธรรมและการเมืองของสังคม เพราะเป็นการตอกย้ำค่านิยมที่มีมาแต่เดิมในขณะที่การพนันก็เป็นสิ่งที่ทดแทนความท้าทายในชีวิต การศึกษาจำนวนมากมุ่งเน้นที่จิตวิทยาการของการพนันด้วยพยายามศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเล่นการพนันจึงถูกนิยาม ด้วยคำว่าเล่นหรือยามว่าง จากมุมมองนี้การพนันแม้จะแตกต่างจากกิจกรรมยามว่างอื่น ๆ ที่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายและมีความต่างพริ้วทางสังคม จึงกลายเป็นกิจกรรมปกติและเข้ากันได้ดีกับการกระทำและสถาบันอื่น ๆ ของสังคม

ทฤษฎีนี้ให้คำอธิบายในเชิงบวกยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการพนันว่าเป็นกิจกรรมยามว่างที่ถูกกฎหมายในสมัยหลังสงครามโอกาสสำหรับผู้ใช้แรงงานที่มีฐานะที่จะมีส่วนร่วมในการพนันที่ถูกจัดขึ้นได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในหลายประเทศพร้อม ๆ กับสถานภาพทางกฎหมายและการยอมรับจากสังคมที่เพิ่มขึ้นการพนันเริ่มไม่ถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคมที่จะนำไปสู่ความเสื่อมทางศีลธรรมและอาชญากรรมอีกต่อไป แต่การพนันเริ่มถูกมองทั้งในแง่ที่เป็นกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายทางเศรษฐกิจโดยมุมมองของนักคิดที่ใช้ทฤษฎีหน้าที่นิยม

E.C. Devereux⁶³ อาศัยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ในการค้นพบว่า การพนันไม่ใช่พฤติกรรมที่เลวร้ายจนต้องกำจัดให้หมดสิ้นไปจากสังคมในขณะที่เดียวกันก็มีใช้กิจกรรมโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่จำเป็นต้องมีกรอบกติกาใด ๆ เข้าไปควบคุมดูแล การพนันเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ยอมรับได้เนื่องจากผู้ที่เล่นการพนันส่วนใหญ่ไม่ได้เล่นการพนัน ในลักษณะติด ไม่เป็นอันทำงาน แต่เล่นในรูปแบบของการพักผ่อนหย่อนใจ อีกทั้งเห็นว่าไม่ใช่ปัญหาร้ายแรงที่เชื่อมโยงกับองค์กร

⁶² สังคีต พิริยะรังสรรค์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 61. หน้า 13-18.

⁶³ สติธร ธานิธิโชติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 93.

อาชญากรรมอย่างไรก็ตามการปล่อยให้การพนันเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมสามารถกระทำได้โดยไม่ มีระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ เข้าไปกำกับดูแลก็ไม่ถูกต้องเลยเสียทีเดียว

William Thompson พบว่า การอนุญาตให้มีสถานคาสิโนถูกกฎหมายทำให้ลาสเวกัส ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนอย่างน้อย 3 ประการ คือ การนำมาซึ่งรายได้ในรูปแบบที่ รัฐจัดเก็บและนำมาใช้สร้างและบำรุงกิจการบริการสาธารณะต่าง ๆ การทำให้เกิดการจ้างงาน เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 60 และการพนันทำให้ตัวเลขทางเศรษฐกิจของรัฐเวกัสสะท้อนความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วที่สุดในสหรัฐอเมริกา⁶⁴

อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่ออกมาคัดค้านข้อสรุปดังกล่าว ในปี 1997 Dunstan ได้ตั้ง ข้อสังเกตเกี่ยวกับเงินรายได้ในรูปแบบที่รัฐจัดเก็บได้เพิ่มมากขึ้นอาจไม่คุ้มค่ากับรายจ่ายที่รัฐต้อง สูญเสียไปกับการเยียวยาปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหา สุขภาพ เป็นต้นนอกจากนี้สำหรับข้ออ้างที่ว่า การเปิดคาสิโนนั้นได้ก่อให้เกิดการจ้างงานใหม่ เช่น คนแจกไพ่ แท้ที่จริงมิได้ทำให้เกิดการสร้างงานใหม่ในระบบเศรษฐกิจ เพราะเงินที่ใช้จ่ายไปกับ กิจกรรมการพนันนั้นเป็นเงินที่มีอยู่แล้วในระบบเศรษฐกิจ เพียงแต่เปลี่ยนสถานที่ใช้เท่านั้น⁶⁵

2.7.3 ทฤษฎีการพนันแนวการบริหารสังคม⁶⁶

ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเนื่องจาก การพนันที่ผิดกฎหมายได้มีการขยายตัวออกไปเป็นอย่างมาก ส่งผลให้รัฐคำนึงถึงปัญหาอาชญากรรมและผลกระทบที่อาจมีต่อนโยบายด้านสวัสดิภาพและสังคม จึงจำเป็นต้องเข้าไปควบคุม ตรวจสอบ อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ใช้ประกอบทฤษฎีนี้ยังมีข้อบกพร่อง เนื่องจากขาดการพิจารณาความสำคัญของแหล่งอำนาจและลักษณะของการควบคุมที่มีต่อนักพนัน เน้นศึกษาที่ระดับปัจเจกบุคคล พยายามหลีกเลี่ยงตัวแปรที่เป็นนามธรรม เช่น อำนาจ โครงสร้างทำให้ การศึกษาห่างจากความเป็นจริงทางสังคม ส่งผลให้ไม่ทราบสาเหตุใด การพนันบางประเภทจึง ได้รับความนิยมนมากกว่าประเภทอื่น ๆ ทั้งยังเป็นการละเลยต่อพลวัตและความเกี่ยวพันระหว่าง การพนันและสังคมนำไปสู่สมมติฐานที่ขาดโครงสร้างของการพนันการไม่คำนึงถึงความแตกต่างของ วัฒนธรรมและไม่อาจให้คำอธิบายต่อการดำรงอยู่ของความแตกต่างของการพนันแต่ละประเภทได้

⁶⁴ *Ibid.* p. 95.

⁶⁵ Roger Dunstan. (1997). Gambling in California. California Research Bureau. XII-2.

⁶⁶ สังคิต พิริยะรังสรรค์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 61. หน้า 19-22.

2.7.4 ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ

มูเอลเลอร์ (Mueller) ได้ให้คำจำกัดความของทฤษฎีทางเลือกสาธารณะว่าเป็นวิชาที่นำเอาหลักการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ประกอบในการศึกษา การตัดสินใจที่อยู่ในส่วนของภาครัฐ⁶⁷

วินเซนต์ ออสโตรม และอีลิเนอร์ ออสโตรม (Ostrom) ได้ชี้ให้เห็นว่า ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะเป็นสาขาวิชาใหม่ของรัฐประศาสนศาสตร์ ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานภาครัฐได้ ภายใต้กรอบเค้าโครงความคิดการบริหารงานแบบประชาธิปไตย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน ไม่ใช่เป็นการบริหารแบบที่ใช้การบังคับบัญชาลดหลั่นลงมาหรือมีศูนย์อำนาจแห่งเดียว แต่การบริหารควรเป็นการบริหารที่อาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่หลากหลาย⁶⁸

ฐานความคิดของทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ โดยรวม 6 ฐานความคิด⁶⁹ได้แก่

1) การให้สิ่งจูงใจกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะมากขึ้น

2) การสร้างทางเลือกในการให้บริการเพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการจะได้รับประโยชน์มากขึ้น

3) การจัดระบบและกลไกในการรับฟังคำเรียกร้องติชมจากประชาชน ซึ่งหากผู้รับบริการมีจำนวนมากขึ้นเท่าใด ย่อมนำไปสู่สมมติฐานว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการและมีความจงรักภักดีต่อหน่วยงานที่ให้บริการมากขึ้นเท่านั้น

4) ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้บริการประชาชนยังมีการกระจายอำนาจในการบริการมากเท่าใดจะยิ่งเกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้รับบริการมากขึ้น ในทางกลับกันหากในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้บริการประชาชนมีระบบการบริการประชาชนแบบรวมอำนาจจะทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการอีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วถึงและจะทำให้ประชาชนผู้รับบริการเกิดความไม่พึงพอใจ

5) ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐมากขึ้นเท่าใดยิ่งจะเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะมากขึ้นเท่านั้น

6) ยิ่งส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าร่วมลงมือทำในกิจกรรมของภาครัฐมากขึ้นเท่าใดก็จะยิ่งเกิดประโยชน์และส่งผลต่อความสำเร็จในนโยบายของภาครัฐมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

⁶⁷ Mueller Dennis C. Public Choice. Journal of Behavioral Economics (1979). p. 297

⁶⁸ E. Ostrom V. and Ostrom. (1971). Public Choice: A Different Approach to the Study of Public Administration. Public Administration Review. pp. 203-216

⁶⁹ สุทธิณี อัครถาวร. (2560). ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ: ฐานคิดและการนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการบริหารภาครัฐของไทย. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, 24(1). หน้า 29-35.

ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะอธิบายการตัดสินใจทางการเมือง ที่เชื่อมโยงกับการขยายตัวของ การพนันที่ถูกกฎหมาย และชี้ให้เห็นพลวัตของนโยบายการพนัน ในแง่มุมของความจำเป็นทาง เศรษฐศาสตร์ภาครัฐ การขยายตัวของ การพนันที่ถูกกฎหมาย จึงถูกถือว่าเป็นการตอบสนองของ ภาครัฐที่เห็นแก่ประโยชน์ตัวเองและสร้างความสมเหตุสมผลต่อแนวโน้มที่รัฐจะมีรายจ่ายเพิ่ม มากขึ้นเนื่องจากแรงกดดันทางการเมืองที่หลายฝ่ายต่างเรียกร้องผลประโยชน์กันอย่างเข้มข้นใน โครงการต่าง ๆ ที่มีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ทำให้รัฐบาลใช้การพนันเป็นแหล่งของภาษีที่มองไม่เห็น สำหรับการสร้างรายได้เสริมให้เพียงพอที่จะสนองความต้องการทางการเมืองเหล่านั้น รวมทั้งเป็น การลดแรงกดดันเรื่องค่าใช้จ่ายไปในตัว นักวิเคราะห์เห็นเรื่องทางเลือกสาธารณะส่งผลสูงมากใน การกำหนดทิศทางนโยบายคาสิโนในสหรัฐอเมริกา ผลงานการศึกษานโยบายคาสิโนเป็นจุดเริ่มต้น ของความสนใจในการพนันจากมุมมองของนักคิดทางการเมืองและเศรษฐกิจที่เป็นหลัก คาสิโน และหน่วยงานควบคุมของรัฐเป็นความจริงที่มีความต่อเนื่องกันซึ่งไม่อาจมองแยกออกจากกันได้ เนื่องจากเหตุการณ์ทางสังคมและการเมืองต่าง ๆ มีผลต่อนโยบายคาสิโนรวมทั้งมีผลต่อต้นทุนทาง สังคมในการพัฒนาคาสิโน เช่นอาชญากรรม การตกต่ำของศีลธรรมและความเสื่อมโทรมของเมือง รวมทั้งปัญหาผู้ติดการพนันจากข้อเท็จจริงที่ผลกระทบในทางลบของคาสิโนมีต่อชุมชนสามารถที่จะ ละเมิดหลักการความเป็นธรรมทางสังคมและทำให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจลดลงได้ ด้วยเหตุนี้จึง มีเหตุผลตามสมควรที่ให้รัฐมีอำนาจอันจำกัดในการบังคับควบคุมอุตสาหกรรมการพนัน โดยทั่วไป ผู้สนับสนุนทฤษฎีทางเลือกสาธารณะมองการแทรกแซงของรัฐว่าเป็นสิ่งที่เข้ากันได้และจำเป็นต่อ ตลาดเสรีราบเท่าที่ไม่ไปละเมิดและไม่ขยายไปสู่กิจกรรมส่วนบุคคลหรือธุรกิจคาสิโนเอกชน การแทรกแซงของรัฐในการพัฒนาคาสิโนได้รับการยอมรับว่าเป็นความจำเป็นในการคุ้มครอง ปกป้องระบบตลาดเสรีและระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลทั้งนี้รัฐจำเป็นต้องแสวงหาวิธีที่มี ประสิทธิภาพมากที่สุดในการจัดการกับความเสียหายทางสังคมและอาชญากรรมที่เกิดจากการพนัน⁷⁰

Oford et al 2003 ในช่วงศตวรรษที่ 16 -17 ให้ความเห็นเห็นว่า ผลจากการออกลอตเตอรี่ของ รัฐบาลอังกฤษทำให้รัฐมีรายได้มหาศาลสามารถนำมาใช้ในกิจการต่าง ๆ ⁷¹

McMillen ให้ความเห็นเห็นว่า ในอเมริกาเหนือการพนันเริ่มแพร่กระจายเข้าไป ในศตวรรษที่ 18 และการออกลอตเตอรี่ได้กลายเป็นแหล่งเงินได้สำคัญในโครงการสาธารณะต่าง ๆ ผลกำไรจาก

⁷⁰ สังคิต พิริยะรังสรรค์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 61. หน้า 25-29.

⁷¹ Orford, Jim Kerry Sproston Bob Erens Clarissa White and Laura White. (2003). *Gambling and Problem Gambling in Britain*. New York: Brunner-Routledge. p. 21

กิจกรรมการพนันของรัฐถูกนำไปใช้ทำนุบำรุงบ้านเมืองทั้งในด้านสาธารณูปโภคการศึกษาและศาสนา⁷²

2.8 แนวความคิดการออกใบอนุญาต

Richard Epstein ให้ความเห็นเกี่ยวกับ “อำนาจอนุญาต” ซึ่งกฎหมายใช้อำนาจดังกล่าวห้ามไม่ให้มีกิจกรรมที่ระบุไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งยังมอบหมายให้หน่วยงานบริหารมีอำนาจตัดสินใจในการอนุญาตกิจกรรมภายใต้เงื่อนไขที่หน่วยงานดังกล่าวได้รับคำสั่งอนุญาตที่เป็นไปเพื่อการควบคุม เขาอธิบายถึงอำนาจอนุญาตอย่างถูกต้องว่าเป็น “อำนาจมหาศาลในรัฐ”⁷³

ใบอนุญาต เป็นรูปแบบหนึ่งของการดำเนินการของหน่วยงาน ซึ่งอาจประกอบอยู่ในทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของกฎระเบียบ ฝ่ายที่ได้รับการควบคุมจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งในใบอนุญาต มิเช่นนั้นอาจมีการลงโทษกรณีฝ่าฝืนเงื่อนไขใด ๆ ทั้งนี้หน่วยงานอาจมีส่วนร่วมในการสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ สำหรับการออกใบอนุญาต⁷⁴

ใบอนุญาต หมายความว่ารวมถึงเครื่องมือกำกับดูแลใด ๆ ที่อนุญาตให้หน่วยงานดำเนินการกำกับดูแลกิจกรรมใดโดยเฉพาะ ซึ่งส่งผลให้สิทธิการใช้งานภายใต้ใบอนุญาตนั้นถูกควบคุมเครื่องมือเหล่านั้น ได้แก่ ใบอนุญาต การลงทะเบียน การแจ้งเตือน การอนุญาต การรับรอง การอนุมัติ⁷⁵ ใบอนุญาตมีอยู่ทั่วไปและมีหลายรูปแบบเพื่อให้แน่ใจว่าใบอนุญาตทั้งหมดมีลักษณะเฉพาะมักถูกนำไปใช้ควบคุมการกระทำและผู้กระทำอย่างเฉพาะเจาะจง อาจกำหนดเงื่อนไขที่ต้องการบังคับใช้ลงไปด้วย สถานะของใบอนุญาตตั้งอยู่ระหว่างการยกเว้นกฎข้อบังคับและข้อห้ามตามกฎข้อบังคับ จึงเปรียบเสมือนรอยต่อของสิ่งที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ใบอนุญาตจึงทำให้ดูไม่แตกต่างกันมากนักจากการยกเว้นที่ด้านหนึ่งหรือข้อห้ามในอีกด้านหนึ่ง อย่างไรก็ตามอำนาจของการอนุญาตมีความแตกต่างจากการยกเว้นและการห้าม ตัวอย่างเช่น กรณีกฎหมายอนุญาตให้หน่วยงานดำเนินการยกเว้นการอนุญาตและกฎข้อบังคับข้อห้ามเกี่ยวกับกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น มลพิษทางน้ำ พระราชบัญญัติสั่งให้หน่วยงานกำหนดแบบฟอร์มอนุญาตสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษ

⁷² Jan Mcmillen. (1996). *Gambling Culture*. New York: Routledge. p. 60.

⁷³ ERIC BIBER & J.B. RUHL. (2014). The Permit Power Revisited: The Theory and Practice of Regulatory Permits in the Administrative State. *Duke Law Journal* 64. p. 143

⁷⁴ *Ibid.* p. 143

⁷⁵ PWC. (2013). A Best Practice Approach to Designing and Reviewing Licensing Schemes. Guidance material. p. 114.

ทางน้ำประเภทต่าง ๆ โดยขึ้นอยู่กับอันตรายสะสมต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ตัวเลือกเครื่องมือกำกับดูแลตามความอันตรายที่มีลักษณะต่อเนื่องโดยการยกเว้นที่ด้านหนึ่งสำหรับระดับอันตรายที่ต่ำมาก กำหนดข้อห้ามที่อีกด้านหนึ่งสำหรับระดับอันตรายที่สูงมาก และทำการอนุญาตสำหรับระดับอันตรายระดับกลาง ในระบบดังกล่าวการอนุญาตจึงต้องสามารถในการจัดการทุกอย่างตั้งแต่ระดับต่ำไปจนถึงระดับสูงของอันตราย การอนุญาตต้องเป็นเครื่องมือกำกับดูแลที่ยืดหยุ่น⁷⁶

แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคำจำกัดความของการออกใบอนุญาต คือ เป้าหมายของแผนการอนุญาต การใช้ใบอนุญาตไม่จำกัดเฉพาะการกำหนดเป้าหมายส่วนบุคคลหรือประชาชนโดยรวมรูปแบบหลักที่เป็นเป้าหมายการกำหนดใบอนุญาต⁷⁷ ได้แก่

การออกใบอนุญาตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เช่น การออกใบอนุญาตสินค้าหรือบริการที่กำล้าง ส่งมอบ

การออกใบอนุญาตเกี่ยวกับบุคคล กล่าวคือ การออกใบอนุญาตบุคคลที่ทำการกิจกรรม เช่น ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพหรืออาชีพที่ดำเนินการโดยบุคคลที่เป็นการเฉพาะ

การออกใบอนุญาตเกี่ยวกับสถานที่ กล่าวคือ การออกใบอนุญาตสถานที่ที่มีการดำเนินกิจกรรมหรือสถานที่ประกอบการ เช่น การออกใบอนุญาตจำหน่ายสุราสำหรับสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คำจำกัดความของการออกใบอนุญาตนี้ขึ้นอยู่กับกรอบของการอนุญาต ในการออกแบบใบอนุญาตที่ “เหมาะสมกับวัตถุประสงค์” หน่วยงานควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างกว้าง ๆ เพื่อความยืดหยุ่น นี้แนวคิดนี้ยังถูกนำไปใช้สำหรับกรอบการความแตกต่างระหว่างสิทธิพิเศษและสิทธิจากการอนุญาตทั่วไป การออกใบอนุญาตสำหรับสิทธิพิเศษให้สิทธิผู้ได้รับอนุญาตจำนวนจำกัด ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นการยกเว้นการทำกิจกรรมเช่นเดียวกันนี้ในผู้อื่น ใช้เพื่อจำกัดปริมาณของกิจกรรม แต่การอนุญาตทั่วไปให้สิทธิแก่ผู้รับอนุญาตในการดำเนินกิจกรรมโดยไม่จำกัดจำนวนใบอนุญาต⁷⁸

ในการอนุมัติใบอนุญาตนั้นพิจารณาการกำหนดให้กิจกรรมใดจำเป็นต้องใช้ใบอนุญาต จากความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายของกิจกรรมและระดับภาระต้นทุนการทำธุรกรรมของกิจกรรมที่ทำการอนุญาตทั่วไปหรือเฉพาะที่กำหนดไว้ในการควบคุมของหน่วยงาน ทั้งนี้ ปัจจัยในด้านความเสี่ยงที่สูงกว่าต่อการเกิดอันตรายมักจะเป็นเหตุผลสำคัญเสียมากกว่า ดังนั้นอาจส่งผลค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมโดยทั่วไปเพื่อรองรับใบอนุญาตทั่วไปมากขึ้น

⁷⁶ ERIC BIBER & J.B. RUHL. *Supra*. p.155-156

⁷⁷ PWC. *Supra*. p. 5

⁷⁸ PWC. *Supra*. p. 5

นอกจากที่กล่าวข้างต้นประโยชน์จากการออกใบอนุญาต⁷⁹ ได้แก่

- 1) เป็นการช่วยลดภาระในหน่วยงานที่ทำกรควบคุมหรือลดลงการต่อต้านทางการเมืองสำหรับกิจกรรมที่ถูกกำกับดูแลโดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการควบคุมกิจกรรมนั้น
- 2) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลอนุญาตเพื่อการปรับปรุงกฎระเบียบออกแบบนโยบายหรือคุณลักษณะของกิจกรรมใด ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์เฉพาะของกิจกรรม โดยกำหนดให้บุคคลที่ถูกควบคุมเปิดเผยหรือพัฒนาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้รับอนุญาต
- 3) เป็นเครื่องมือบังคับใช้และข้อจำกัดทางการเมืองในการอนุญาตและระบบการกำกับดูแลรวมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ใบอนุญาตสามารถให้อำนาจหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลเพื่อตรวจสอบว่ามีการละเมิดกฎหมายมาตรฐานใดที่กำหนดไว้หรือไม่

2.9 แนวคิดการจำแนกประเภทการพนัน

การจัดการพนันในช่วงศตวรรษที่ 21 โดยหลักแล้วเป็นประเภทลอตเตอรี่และแตกสาขาออกมาเป็นบิงโก นอกจากนี้ยังมี สลอตแมชชีน การเดิมพันนอกเวลาแข่งขัน คาสีโน และการพนันผ่านทางอินเทอร์เน็ต เริ่มมีการจำแนกหมวดหมู่การพนันโดย ใช้ทักษะและโอกาส อัตราการเล่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นกับเกม การรวมกลุ่มในสังคม พื้นฐานของตัวผู้เล่น การจำแนกประเภทเหล่านี้ทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานของการพนัน โดยพยายามให้เกณฑ์นั้นมีลักษณะหายาบ ๆ รูปแบบการพนันที่ปรากฏ ได้แก่ เกมที่ใช้ทักษะ เกมที่ใช้โอกาส⁸⁰ และการเดิมพัน

Roger Caillois นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส เป็นผู้เริ่มต้นแบ่งประเภทการพนันที่เล่นตั้งแต่ปีค.ศ. 1961 โดยแบ่งแยกการพนันออกเป็น 2 ประเภท⁸¹ ได้แก่

2.9.1 การพนันที่เป็นการแข่งขัน (competition)

เป็นกิจกรรมที่เน้นการใช้ความสามารถของผู้เข้าแข่งขันในการเอาชนะอุปสรรคหรือคู่ต่อสู้ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการพนันที่ใช้ทักษะของผู้เล่น การฝึกฝนได้ถูกนำมาเชื่อมโยงกับทักษะทางกายภาพในปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นทักษะที่ยังฝึกฝนมาก ยิ่งพัฒนาทักษะนั้นได้มาก

⁷⁹ ERIC BIBER & J.B. RUHL. *Supra.* p.178

⁸⁰ Matthew Stevens and Martin Young. (2010). Who Plays What? Participation Profile in Chance Versus Skill-Based Gambling. p.90

⁸¹ *Ibid.* p.91

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันกิจกรรมที่มีลักษณะเช่นนี้ไม่ถูกจัดว่าเป็นประเภทหนึ่งของการพนันแล้ว เนื่องจาก “การพนัน” คือ โอกาส อันเป็นผลจากการสุ่ม การคาดเดาไม่ได้และเป็นอิสระจากระดับความสามารถของทักษะผู้เล่น⁸² ดังนั้น ในกรณีที่กิจกรรมเกี่ยวข้องกับการแข่งขันของคนสองคนหรือมากกว่า และผลลัพธ์ของจะขึ้นอยู่กับระดับความสามารถของผู้เล่นเป็นหลัก ตัวอย่างของเกมที่มีทักษะเฉพาะ เช่น หมากรุกหรือหมากรอก การแข่งขันกีฬา การตัดสินใจ การใช้ทักษะทางกายภาพ ทั้งหมดเกิดขึ้นโดยการควบคุมของผู้เล่นทั้งสองฝ่าย และไม่มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสุ่มหรือการคาดเดาไม่ได้ในลักษณะที่เป็นเป็นอิสระจากระดับความสามารถของทักษะผู้เล่น⁸³

2.9.2 การพนันที่ใช้โอกาส (chance)

ชาวกรีกโบราณเรียกการเล่นประเภทนี้ว่าเป็นเกมแห่งโอกาส ซึ่งผลลัพธ์เป็นอิสระจากผู้เล่นการแพ้ชนะเป็นผลจากโอกาสแต่เพียงอย่างเดียว ในทางปฏิบัติ มีความเป็นไปได้ว่าการพนันประเภทนี้ถูกควบคุมโดยกฎแห่งโอกาส อันเป็นกฎที่มองไม่เห็น รวมไปถึงการที่ความเชื่อในเรื่องโชคกลางหรือสิ่งลึกลับถูกนำไปเชื่อมโยงกับโอกาสในความเป็นจริง กล่าวคือ ยังมีโอกาสในเกมมากเท่าใด ยิ่งสัมพันธ์กับความเชื่อในโชคกลางของผู้เล่นมากขึ้นเท่านั้น Roger Caillois เห็นว่า การพนันที่ใช้โอกาสมีองค์ประกอบพื้นฐาน คือ การตัดสินใจโดยอิสระของผู้เล่น ซึ่งผู้เล่นไม่สามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้การแพ้ชนะขึ้นกับผลของโชคชะตาเป็นสำคัญ ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องของความน่าจะเป็น ทั้งนี้ผลลัพธ์ในอดีตไม่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลยที่จะทำให้ผู้เล่นมีโอกาสชนะมากขึ้นโดยอาศัยความรู้หรือทักษะ การกระทำของผู้เล่นไม่มีผลต่อเกมแต่อย่างใดผู้เล่นทำได้เพียงรอผลที่จะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในขณะนั้น Roger Caillois ไม่มีคำนิยามศัพท์ถึงเกมที่ใช้โอกาสเป็นส่วนประกอบ เช่น รูเล็ต ลูกเต๋า เป็นเกมที่มีโอกาสเป็นพื้นฐาน ในขณะที่โป๊กเกอร์ แบล็คแจ็กใช้ทักษะและโอกาสเป็นพื้นฐาน จึงทำให้เกิดข้อโต้แย้งว่า เกมที่ใช้ทั้งทักษะและโอกาสประกอบกันควรจัดอยู่ในประเภทใด การแบ่งประเภทเช่นนี้อาจไม่ครอบคลุม อีกทั้งในบางกรณีทักษะอาจถูกลดลงด้วยการควบคุม เช่น การทำให้ผู้เล่นเชื่อว่าตนสามารถควบคุมโอกาสในแต่ละการเล่นได้ ตัวอย่าง Wheel of Fortune ผู้เล่นที่จับลูกบอลได้สอดคล้องกับวงล้อที่มีคะแนนสูงสุดสังเกตได้ว่า จะมีโอกาสชนะ ส่วนคนที่เพียงแค่มองเห็นเลขบนบอลมักจะมีคะแนนต่ำกว่า และคะแนนจะต่ำกว่าลงไปอีกสำหรับคนที่มองไม่เห็นหรือจับบอลได้ จากที่กล่าวมานี้ เกิดสมมติฐานว่า ผู้เล่นมีความเชื่อ

⁸² United States Patent Samberg. Process for Removing Element of Chance from Games of Skill.

⁸³ Elliott Cheeseman. (2022). *Esports, Gambling and Athletes*. (Online). Available: <https://ecesports.gg/gambling-and-esports/>

ว่าเขาสามารถถ่ายโอนโชคให้กับเกมที่กำลังเล่นได้ ไม่ว่าจะผ่านการมองเห็นหรือสัมผัสวัตถุที่เกี่ยวข้อง

ในเวลาต่อมาได้เกิดรูปแบบของการพนันอีกประเภทหนึ่งซึ่งอาศัยทักษะที่ไม่ใช่ทางกาย แต่เป็นทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ประกอบกับโอกาส คือ การเดิมพัน

2.9.3 การเดิมพัน (Betting)⁸⁴

การเดิมพัน หมายถึง การทายผลลัพธ์ของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ความแตกต่างระหว่างเกมแห่งโอกาสกับการเดิมพันนั้น อธิบายได้ว่า เกมแห่งโอกาสทั่วไปใช้เพียงการเล่นเท่านั้น การตัดสินใจผลแพ้ชนะในเกมมีโอกาสเป็นส่วนประกอบเพียงอย่างเดียว เช่น กรณีการสุ่มผู้ชนะหรือการสุ่มโดยทั่วไป แต่การเดิมพันต้องใช้ทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบด้วย

จุดเริ่มต้นของการจำแนกการพนันประเภทนี้เกิดจากการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเล่น Poker ซึ่งในการเล่น ผู้เล่นจะต้องใช้ความสามารถที่หลากหลาย การเลือกตัวเลือกใด ๆ ของผู้เดิมพันจะต้องประกอบด้วยความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับผลการเดิมพันในครั้งก่อน ๆ นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งถูกนำมาใช้ในแต่ละเกมต่างกัน ทั้งนี้มีการใช้ทักษะการคำนวณจิตวิทยาเป็นสำคัญเพื่อวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้และเงื่อนไขที่หลากหลายอันจะนำไปสู่การเป็นผู้ชนะ นอกจากนี้ยังต้องประกอบไปด้วยความกล้าในการตัดสินใจซึ่งมากกว่าการเล่นทั่ว ๆ ไป จึงถูกเรียกว่าเป็นการเดิมพัน

มีข้อโต้แย้งว่าในบางกรณี เกมแห่งโอกาสได้ทำลายประสิทธิภาพของทักษะ กล่าวได้ว่า ความแตกต่างระหว่างเกมแห่งโอกาสและเกมที่ใช้ทักษะอาจไม่มีอยู่จริง เกมทุกชนิดล้วนใช้ทักษะในการทำงานของผู้เล่น ซึ่งทักษะดังกล่าวประกอบไปด้วยโอกาส ทำให้ความแตกต่างระหว่างโอกาสและทักษะไม่ถึงกับแยกต่างหากจากกันเสียทีเดียว เช่น กรณีการเดิมพันแข่งม้า ทักษะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เป็นต่อนั้นอาจไม่สามารถนำมาใช้ได้หากในนาทีสุดท้ายเกิดฝนตกหรือม้าป่วยไม่มีทักษะใดที่สามารถจัดความไม่แน่นอนและสามารถควบคุมได้อย่างสมบูรณ์ เพราะโอกาส (chance) เป็นคุณสมบัติเกี่ยวกับธรรมชาติของโลก อิทธิพลของมันนั้นแพร่หลายและผลลัพธ์ของการเดิมพันนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอ อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่แย้งกับสมมติฐานของการเดิมพัน เช่น การใช้ลูกเต๋าหรือไพ่ ผู้เล่นอาจพยายามควบคุมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นดังกล่าวได้

นอกจากที่ได้กล่าวข้างต้น ในกฎหมายต่างประเทศได้จำแนกประเภทและควบคุมการพนันหลักอีกประเภท ได้แก่ ลอตเตอรี่ ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายของทุกประเทศ

ลอตเตอรี่ เป็นกิจกรรมซึ่งผู้เข้าร่วมมีโอกาสชนะซึ่งขึ้นอยู่กับความน่าจะเป็นอันอยู่บนพื้นฐานของ "โอกาส" เท่านั้น ในการเล่น ผู้เล่นจะจ่ายเงินให้กับผู้จัดและเลือกตัวเลขหรือ

⁸⁴ Gerda Reith. *The Age of Chance: Gambling in Western Culture*. pp. 93-94.

เครื่องหมายจากนั้นผู้จัดจะจับสลากเพื่อตัดสินว่ามีผู้ชนะหรือไม่ การจับสลากนั้นเป็นไปโดยสุ่ม ความน่าจะเป็นในการชนะขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้เข้าร่วมในลอตเตอรี่และตัวเลขที่ถูกเลือกโดยผู้เล่นคนอื่น ผู้เล่นไม่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของเกมไม่ว่าจะโดยการใช้ความสามารถทางกายภาพหรือความสามารถอื่น ๆ⁸⁵ ความแตกต่างระหว่างการพนันประเภทอื่นกับลอตเตอรี่ คือ ในลอตเตอรี่ผู้เล่นจะแข่งขันกับผู้เล่นคนอื่น ๆ เงินรางวัลของลอตเตอรี่กำหนดไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ในการพนันอื่นผู้เล่นอาจจะมีการแข่งขันกับผู้ดำเนินการพนันเป็นรายบุคคลด้วย⁸⁶

2.10 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการพนัน

ในประเทศไทย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอยู่ 3 ฉบับด้วยกัน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517

2.10.1 แนวคิดกฎหมายไทย

1) ศึกษารัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่งและมาตรา 258 ค., ง.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แบ่งออกได้เป็น 16 หมวด และบทเฉพาะกาล

โดยมีหมวด 6 เรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐซึ่งบทบัญญัติในหมวดนี้เป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นต้น นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติตามหลักการในการตรากฎหมายที่จะใช้บังคับเป็นกฎหมายอย่างเคร่งครัดเนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนาโดยกำหนดให้มีกลไกในการดำเนินการ ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ และพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากล และเพื่อให้ประชาชน

⁸⁵ Nina Henningsen and Mikkel Taanum Horten. (2012). *Gaming Law: Jurisdictional Comparisons*. First Edition ed. p. 73

⁸⁶ The Lithuanian Lottery Association. (2022). *The Difference between Lotteries and Gambling*. (Online). Available: <https://www.loterijos.lt/en/about-the-association/the-difference-between-lotteries-and-gambling/48>

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการตรากฎหมายด้วย จึงได้บัญญัติมาตรา 77 ไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด

โดยมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 สามารถอธิบายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ดังนี้

1) มาตรา 77 บัญญัติขึ้น โดยมีเจตนารมณ์ให้เกิดการปฏิรูปด้านกฎหมาย ซึ่งความในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ค ด้านกฎหมายระบุว่า “(1) กำหนดให้รัฐดำเนินการให้มีการปฏิรูปกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล”

2) ความในวรรคหนึ่งของมาตรา 77 มีความประสงค์ไม่ให้ออกกฎหมายมากเกินไป เนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายบางฉบับที่ล้าสมัย บังคับการไม่ได้แล้วหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ในปัจจุบัน รวมทั้งมีกฎหมายจำนวนมากที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือประกอบอาชีพของ ประชาชน รัฐจึงควรยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว โดยการออกกฎหมายควรคำนึงถึงภาระของประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้โดยสะดวกและเข้าใจได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

3) ความในวรรคสองของมาตรา 77 บัญญัติขึ้นเนื่องจากปัจจุบันรูปแบบการเสนอร่าง 38 กฎหมายของประเทศไทยเป็นไปโดยง่ายและไม่มีการประเมินผลกระทบที่ประชาชนและสังคมได้รับ จากกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ ประกอบกับเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ ทันสมัยต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ความในวรรคสองจึงกำหนดหลักการ สำคัญดังนี้

3.1) กำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ ผู้เสนอกฎหมายพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากกฎหมายเพื่อเป็นการถ่วงถ่วงก่อนการเสนอร่างกฎหมายเบื้องต้น รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟัง ความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรา กฎหมายทุกขั้นตอน ทั้งนี้ความในมาตรา 77 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของ ผู้เกี่ยวข้องก่อนการตรากฎหมายเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมาย ทุกขั้นตอนเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการตรากฎหมาย ทุกขั้นตอน

3.2) เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยเพื่อเป็นช่องทางในการพัฒนากฎหมายในอีกทางหนึ่ง

4) ความในวรรคสามของมาตรา 77 มีที่มาจากข้อเสนอการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย กำหนดให้รัฐพึงใช้ระบอบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็นเพื่อให้เกิด ความคล่องตัว

5) การกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในหลายมาตราเป็นการเฉพาะ อาทิ เรื่องที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศ หรือการกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ เป็นต้น แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นอกจากจะกำหนดให้มีการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนในหลายมาตราเป็นการเฉพาะแล้ว ยังมีบทบัญญัติทั่วไปรองรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 77 ซึ่งอยู่ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐด้วย

ประเทศไทยได้บัญญัติเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 บทบัญญัติในหมวดนี้มีสถานะเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการ ปรากฏกฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อช่วยรักษาไว้ซึ่งความต่อเนื่องกัน และสม่ำเสมอในการบริหารราชการ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ แต่เป็นเรื่องความรับผิดชอบ ทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อมิให้มีการนำเรื่องดังกล่าวไปฟ้องร้องกลั่นแกล้งทางการเมือง หมวดแนวนโยบายแห่งรัฐมีความแตกต่างกับหมวดหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีสภาพบังคับให้รัฐต้อง ปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นอาจเป็นเหตุฟ้องร้องบังคับให้รัฐปฏิบัติได้

6) หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) พ้ายระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ข้อ 10 (เดิม) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็นว่าในการยกร่างกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นแล้วหรือไม่ และมีข้อคัดค้านของผู้ที่เกี่ยวข้องประการใด แต่ในทางปฏิบัติ ที่ผ่านมามีจะ กำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สนใจขั้นตอนก่อนยกร่างกฎหมาย 39 แต่ในการพิจารณาร่างกฎหมายมักจะไม่ได้นำข้อมูลที่ได้รับการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบ การพิจารณา ดังนั้นมาตรา 77 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องก่อนการตรากฎหมายเพื่อนำไป ประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน แต่ไม่ได้กำหนดให้ต้องจัดให้มีการ รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการตรากฎหมายทุกขั้นตอนแต่อย่างใด

ในการนี้ได้พิจารณาบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) หลักการตามมาตรา 77 วรรคหนึ่ง มีดังนี้

1.1) รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น

1.2) รัฐพึงยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย

(1) ที่หมดความจำเป็นโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน

(2) ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่

ประชาชน

(3) ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการแก่

ประชาชน

(4) ที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการ

แก่ประชาชน

1.3) รัฐพึงดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง สามารถสรุปได้ว่ามาตรา 77 วรรคหนึ่งมีหลักการในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย กล่าวคือ รัฐพึงต้องจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้กฎหมายที่จะบังคับใช้ไม่ก่อให้เกิดการกระทบประชาชนเกินสมควร โดยกฎหมายที่จะถูกตราขึ้นได้นั้น จะต้องเข้าหลักเกณฑ์ใดหลักเกณฑ์หนึ่งใน 4 ประการ ดังนี้ ประการที่ 1 เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประการที่ 2 หากมีข้อเสนอในการปฏิรูปประเทศเรื่องใด ๆ แล้ว จำเป็นต้องมีกฎหมายนั้น ๆ เพื่อให้การปฏิรูปประเทศสัมฤทธิ์ผล ประการที่ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้มีกฎหมายฉบับนั้น ๆ อย่างชัดเจน ประการที่ 4 เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการ ซึ่งปัจจุบันฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติมีแนวทางปฏิบัติโดยเห็นชอบหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) จำนวน 10 ประการ โดยจะต้องแสดงให้เห็นถึงการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

2) การกำหนด เจ้าภาพในการทำภารกิจ

3) ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

4) ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

5) ภาระต่อ บุคคลและความคุ้มค่า

6) ความพร้อมของรัฐ

7) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

8) วิธีการทำงานและการ ตรวจสอบ

9) อำนาจในการตราอนุมติ และ

10) การรับฟังความคิดเห็น

2) หลักการตามมาตรา 77 วรรคสอง มีดังนี้

2.1) หลักการก่อนการตรากฎหมาย

(1) รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

(2) รัฐพึงวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและ

เป็นระบบ

(3) รัฐพึงเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ที่อาจเกิดขึ้น

จากกฎหมายต่อ ประชาชน

(4) รัฐพึงบนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุก

ขั้นตอน

2.2) หลักการเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว

รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป มาตรา 77 วรรคสองสามารถสรุปได้ว่ามีหลักในการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ก่อนการตรากฎหมาย และทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องก่อนการตรากฎหมาย และทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย กล่าวคือ รัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตราพระราชบัญญัติทุกฉบับ ซึ่งในกรณีที่เป็นการเสนอกฎหมายโดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอนั้น ย่อมมีการรับฟังความคิดเห็นโดยหน่วยงานผู้ปฏิบัติและเป็นเจ้าของร่างกฎหมายขึ้นตามระเบียบขั้นตอนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2560 เห็นชอบ แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แต่มีข้อสังเกตในส่วนของการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอกับร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนเข้าชื่อนั้น ต้องมีระเบียบปฏิบัติอย่างไรและรัฐพึงรับฟังความคิดเห็นให้กับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือไม่ ในกรณีที่กฎหมายที่เสนอนั้นมีหลักการเดียวกันกับร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีเสนอและในกรณีที่เป็นการเสนอกฎหมายใหม่ที่ไม่มีการเสนอของคณะรัฐมนตรีเสนอ ซึ่งจะต้องจัดทำระเบียบปฏิบัติให้ชัดเจนเพราะหากต้องรับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมายในส่วนนี้ หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบควรจะเป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการรับภารกิจดังกล่าว ทั้งนี้ ตามร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่าง

กฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มาตรา 20 ที่กำหนดว่าการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบเพื่อประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา ให้เป็นไปตามข้อบังคับ ที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภากำหนด ส่วนการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐต้อง ดำเนินการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายในทุกระยะเวลาตามกำหนด โดยยึดหลักการตาม พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. 2558 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีการตรวจสอบและทบทวนกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อให้กฎหมายมีความเหมาะสม เป็นธรรม ไม่เป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามกาลสมัยและวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยอาจทำการปรับปรุง แก้ไข หรือ ยกเลิกกฎหมาย

3) หลักการตามมาตรา 77 วรรคสาม มีดังนี้

3.1) รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น

3.2) รัฐพึงใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น

3.3) รัฐพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่บัญญัติไว้ใน

ในกฎหมายให้ชัดเจน

3.4) รัฐพึงกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ใน

ในกฎหมายให้ชัดเจน

3.5) รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

สามารถสรุปมาตรา 77 วรรคสามได้ว่าการควบคุมเนื้อหาของร่างกฎหมาย การควบคุมเนื้อหาของร่างกฎหมาย กล่าวคือ ได้กำหนดเรื่องเนื้อหาของร่างกฎหมายที่จะ ใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการว่าจะออกกฎหมายได้เฉพาะ กรณีที่เป็น ส่วนการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและให้มีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินการให้ชัดเจน และการกำหนดโทษทางอาญาในกฎหมายนั้น ให้กำหนดเฉพาะกรณีที่ร้ายแรง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการควบคุมเนื้อหาของร่างกฎหมายมีหลักการสำคัญ 4 ประการ อันได้แก่

1) การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย

2) การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย

3) การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน

4) การกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ซึ่งเจตนารมณ์ของมาตรา 77 วรรคสาม เพื่อให้ได้กฎหมายที่มีคุณภาพออกมาบังคับใช้กับประชาชนมีความเหมาะสมและเป็นหลักประกัน ความยุติธรรมต่อสังคมต่อไป

เนื่องกระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นกฎเกณฑ์กติกาและผู้รักษากฎเกณฑ์กติกาทุกกลไกของรัฐทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกระบวนการยุติธรรมต้องมีคุณภาพ เป็นที่เชื่อถือของประชาชนจึงจะสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน รัฐจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง มีสมรรถนะเท่าทันความซับซ้อนของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์แม้กระบวนการยุติธรรมของไทยจะผ่านการปฏิรูปด้านโครงสร้างกระบวนการทำงานและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทั้งในแง่ของความล่าช้าในการดำเนินงาน อุปสรรคในการเข้าถึงความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมายและความถูกต้องของการดำเนินงาน อยู่เป็นระยะ สะท้อนให้เห็นความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 จึงกำหนดให้ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งเพื่อวางรากฐานระบบสังคมการเมืองของประเทศ โดยมีการศึกษาและจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2557 ในกรอบภารกิจของสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกระทั่งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีผลใช้บังคับในวันที่ 6 เมษายน 2560 ก็มีบทบัญญัติรับรองความต่อเนื่องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ต่อมาจึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมขึ้นเพื่อจัดทำแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบ เรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นกฎเกณฑ์กติกาและผู้รักษากฎเกณฑ์กติกาทุกกลไกของรัฐ ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกระบวนการยุติธรรมต้องมีคุณภาพ เป็นที่เชื่อถือของประชาชนจึงจะสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน รัฐจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่องให้มีสมรรถนะเท่าทันความซับซ้อนของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์

แม้กระบวนการยุติธรรมของไทยจะผ่านการปฏิรูปด้านโครงสร้าง กระบวนการทำงานและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์วิจารณ์ของกระบวนการยุติธรรมทั้งในแง่ของความล่าช้าในการดำเนินงาน อุปสรรคในการเข้าถึง ความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย และความถูกต้องของการดำเนินงาน สะท้อนให้เห็นความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 จึงกำหนดให้การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งเพื่อวางรากฐานระบบสังคมการเมืองของประเทศ โดยมีการศึกษา และจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 ในกรอบภารกิจของสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 27 และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศซึ่งจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 มาตรา 39/2 จนกระทั่งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีผลใช้บังคับในวันที่ 6 เมษายน 2560 ก็มีบทบัญญัติรับรองความต่อเนื่องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ต่อมาจึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมขึ้นเพื่อจัดทำแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศที่ต้องดำเนินการให้บรรลุมี ดังต่อไปนี้

1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ

2) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การปฏิรูปประเทศอย่างน้อยต้องดำเนินการปฏิรูปในด้าน 7 ด้าน รวม 32 ประเด็น ดังนี้

ก) ด้านการเมือง

(1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด

(2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ชื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(3) มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศ
นโยบายนโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบความคุ้มค่า และความเสียหายอย่างรอบด้าน

(4) มีกลไกที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

(5) มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีภายใต้การ
ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

(1) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ
แผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

(2) ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้า
ด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน

(3) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารงานของ
รัฐและแผนกำลังคนภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ โดยต้องดำเนินการ
ให้เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน

(4) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้
ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้
ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและ
กระทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์
และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม
ของผู้บังคับบัญชา

(5) ให้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัว
เปิดเผย ตรวจสอบได้ และมีกลไกในการป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

ค) ด้านกฎหมาย

(1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง
ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และ
พัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดย
คณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(2) ปฏิรูประบบการเรียนรู้การสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย

(3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐ โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย

(4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

ง) ด้านกระบวนการยุติธรรม

(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

(2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความและสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

(3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว

(4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้ายและการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกันเพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของบุคคลใดมีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ทั้งนี้ กำหนดให้มีกลไกในการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ

เป็นการเฉพาะ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับตำรวจ

จ) ด้านการศึกษา

(1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอนรวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ ทั้งนี้ กำหนดให้มีกลไกในการปฏิรูปการศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายใน 2 ปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

ฉ) ด้านเศรษฐกิจ

(1) จัดอุปสรรคและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้ประเทศชาติและประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี

(2) สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

(3) ปรับปรุงระบบภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มพูนรายได้ของรัฐด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงระบบการจัดทำและการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

(4) สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมสหกรณ์และผู้ประกอบการแต่ละขนาดให้มีความสามารถในการแข่งขันอย่างเหมาะสมและส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจเพื่อสังคมและวิสาหกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างกลไกเพิ่มโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชน

ช) ด้านอื่น ๆ

(1) ให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและยั่งยืน โดยคำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในทุกมิติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศประกอบกัน

(2) จัดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบกรรมสิทธิ์และการถือครองที่ดินทั่วประเทศเพื่อแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินอย่างเป็นระบบ

(3) จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้

(4) ปรับระบบหลักประกันสุขภาพให้ประชาชนได้รับสิทธิและประโยชน์จากการบริหารจัดการและการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพและสะดวกทัดเทียมกัน

(5) ให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม

เมื่อสนุ๊กเกอร์มีลักษณะการเล่นคล้ายกับบิลเลียดซึ่งถูกจัดเป็นการพนันประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 บัญชี ข. ลำดับที่ 23 จึงผู้เล่นหรือผู้ที่อยู่ในวงพนันจึงต้องระวางโทษตามกฎหมาย แต่เมื่อสนุ๊กเกอร์นั้นต้องใช้ทักษะความสามารถซึ่งผู้เล่นฝึกฝนมาเป็นส่วนประกอบในการเอาชนะจึงเห็นได้ว่าสนุ๊กเกอร์มีลักษณะเป็นการพนันที่ใช้ทักษะมิได้อาศัยโอกาสอันไม่แน่นอนหรือไม่อาจคาดเดาได้มาเป็นส่วนประกอบในการแพ้ชนะจึงหาใช่เป็นการพนันไม่ การที่กำหนดให้สนุ๊กเกอร์เป็นการพนันจึงไม่เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน เมื่อกรณีปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจึงอยู่ในกรอบอำนาจของการการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 ค. และการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 ง.จึงขออธิบายขยายความในหัวข้อทั้งสองต่อไป

การปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมาย ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 258 ค. สังคมจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์อันเป็นกติกาให้สังคมถือปฏิบัติเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการดำเนินนโยบายสาธารณะในนิติรัฐ รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใดที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ก็ต่อเมื่อมีอำนาจตาม

กฎหมายที่ปวงชนหรือผู้แทน ปวงชนให้ความเห็นชอบ แต่กฎหมายอาจสร้างปัญหาให้สังคมได้เช่นกัน หากกฎหมายนั้นเป็นกฎหมาย ที่ไม่เคารพหลักนิติธรรม ไม่มีคุณภาพ หรือมีจำนวนมากเกินไป จนกลายเป็นการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนตามจำนวนกฎหมายที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ อาจทำให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้โดยยากสร้างภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนและภาครัฐกิจ และเป็นที่มาของการทุจริตและประพฤตินิชอบของผู้บังคับใช้ กฎหมาย การปฏิรูปกฎหมาย จึงมุ่งเน้นให้เกิดผลอันพึงประสงค์ในการมีกฎหมายที่ดีและมีเพียง เท่าที่จำเป็นเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 258 ค. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายที่ได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ได้มีการกำหนด 10 เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ อันประกอบด้วย (1) มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไก ในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (2) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน (3) มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม (4) มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (5) พัฒนาระบบการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับเงื่อนไขเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (6) มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอ ร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้ง การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (7) มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย กฎ โดยสะดวกและ เข้าใจกฎหมายได้ง่าย รวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความ กฎหมาย หรือกฎหมายให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก (8) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชา กฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี (9) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและขจัดช่องทางการทุจริต ประพฤตินิชอบ และ (10) มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นับตั้งแต่การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ได้มีการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปทั้ง 10 เรื่อง ซึ่งในหลายเรื่องได้มีการดำเนินการจนแล้วเสร็จ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งประกาศใช้เป็นกฎหมายโดยได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2562 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 รวมถึงการจัดทำกฎหมายลำดับรองตาม พระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อกำหนด

หลักเกณฑ์และรายละเอียดรองรับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้เกิดความชัดเจน การจัดทำกฎหมายเพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม หรือ ที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 และกำรจัดทำโครงการทบทวน การอนุญาตของทางราชการ เพื่อศึกษากลไกการอนุญาตของทางราชการที่เป็น การสร้างภาระหรือก่อให้เกิด อุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจของประชาชน เพื่อนำไปสู่การพิจารณาทบทวนกระบวนการ 3-2 อนุญาต หรือเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับการอนุญาตของทาง ราชการ เพื่อลดขั้นตอนการ ดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและ การดำเนิน ธุรกิจของประชาชน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องขับเคลื่อนการดำเนินการตาม แผนปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมายโดยเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อ ประชาชน เพื่อผลักดันให้ดำเนินการ แล้วเสร็จโดยเร็วและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม คณะกรรมการ ปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายจึงได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายฉบับปรับปรุง โดย มุ่งเน้นกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาครัฐ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ 5 กิจกรรม ดังนี้ (1) มีกลไกยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่สร้าง ภาระหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพของประชาชน เพื่อขับเคลื่อนให้ เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม (2) จัดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อให้มีการพิจารณา ปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย เพื่อลดผลกระทบต่อ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน (3) จัดให้มีกลไกกำหนดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมี หน้าที่ควบคุม กำกับดูแล และ บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการ ดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย (4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนใน การจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย (5) จัดทำประมวลกฎหมายเพื่อรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ ด้วยกันเพื่อความสะดวกในการใช้งาน 1.1 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 1.1.1 ความสอดคล้องของการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายกับยุทธศาสตร์ ชาติ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 1.1) ข้อ 4.5 พัฒนาเศรษฐกิจบน พื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ 4.5.5 ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ 2) ยุทธศาสตร์ ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 2.1) ข้อ 4.1 การลดความเหลื่อมล้ำ สร้าง ความเป็นธรรมในทุกมิติ 4.1.3 กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร 3) ยุทธศาสตร์ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ 3.1) ข้อ 4.7 กฎหมายมีความ สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น 4.7.1 ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้อง

และเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง 4.7.2 มีกฎหมายเท่าที่จำเป็นข้อ 4.7.3 การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ 3.2) ข้อ 4.8 กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชน โดยเสมอภาค 4.8.5 พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา 1.1.2 ความสอดคล้องของการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 1.1) 220101 กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้ กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง 1.2) 220102 การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม 1.3) 220103 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย

การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 ง.

1) ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

1.1) ความสอดคล้องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมกับยุทธศาสตร์ชาติ

(1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

(1.1) ข้อ 4.1 การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

(4.1.8) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

2.1) ข้อ 4.7 กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น

(4.7.3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) ข้อ 4.8 กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค

(4.8.1) บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

(4.8.2) ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุกร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง

(4.8.3) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครองมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน

(4.8.4) ส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือก ระบบยุติธรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

(4.8.5) พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา

1.2) ความสอดคล้องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

(1.1) 220102 การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม

(1.2) 220201 การอำนวยความสะดวกยุติธรรม มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาคทั่วถึง เป็นธรรมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ

2.10.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายเอกชนที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในด้านสิทธิหน้าที่ที่มีระหว่างกัน ไม่ว่าสิทธินั้นจะเป็นสิทธิทางแพ่งรูปแบบใดก็ตามเช่น ทรัพย์สินบุคคลสิทธิ เป็นต้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบทบัญญัติกำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันไว้อย่างชัดเจนในบรรพ 3 ลักษณะ 18 การพนันและขั้นตอนในมาตรา 853 - 855 ดังนี้

“มาตรา 853 อันการพนันหรือขั้นตอน ท่านว่าหากก่อให้เกิดหนี้ไม่ สิ่งที่ได้ให้กันไปใน การพนันหรือขั้นตอนก็จะทวงคืนไม่ได้ เพราะเหตุเหตุผลหนึ่งอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้ข้อบัญญัติที่กล่าวนี้ ท่านให้ใช้ตลอดถึงข้อตกลงเป็นมูลหนี้หนึ่งอย่างใดอันฝ่ายข้างเสียพนันขั้นตอนหากทำให้แก่อีก ฝ่ายหนึ่งเพื่อจะใช้หนี้เงินพนันหรือขั้นตอนนั้นด้วย”

“มาตรา 854 อันการออกสลากกินแบ่งก็ดี ออกสลากกินรวบก็ดี ท่านว่าเป็นสัญญาอัน จะผูกพันต่อเมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจหรือให้สัตยาบันแก่การนั้นเฉพาะราย นอกนั้นท่านให้บังคับ ตามบทบัญญัติมาตรา 853”

“มาตรา 855 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 312 และ 916 ตัวเงินหรือเอกสาร อย่างอื่นทุกฉบับซึ่งออกให้เต็มจำนวน หรือแต่โดยส่วนเพื่อแทนเงินใด ๆ อันได้แต่ชนะพนันหรือ ขั้นตอนก็ดี ออกให้เพื่อใช้เงินที่ยืมมาใช้ในการพนันหรือขั้นตอนเช่นนั้นก็ดี ท่านว่าไม่สมบูรณ์เพื่อ ประโยชน์แห่งบทบัญญัตินี้ เงินรายใดที่ยืมแก่บุคคลกำลังเล่นการพนันหรือขั้นตอนในเวลาหรือ ณ สถานที่เล่นเช่นนั้นท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเงินนั้นได้ให้ยืมไปเพื่อเล่นการพนันหรือขั้นตอน”

หลักในมาตรา 853 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันเป็นมาตราที่สำคัญที่สุดในเรื่องการพนันสามารถวิเคราะห์ได้ 2 แนวคิดด้วยกัน⁸⁷ คือ

แนวคิดแรก เป็นของผู้ร่างกฎหมายอาญา โดยเห็นว่าการพนันเป็นภัยต่อสังคมถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย หากจะมาฟ้องร้องเรียกเงินทองหรือทรัพย์สินแก่กันแล้วก็จะถือว่าผิดหลักเกณฑ์เพราะว่ามาศาลด้วยมือที่ไม่สะอาดทั้งสองฝ่ายจะให้ศาลบังคับให้ยอมไม่ได้

แนวคิดประการที่สอง แย้งว่า การพนันเป็นการเล่นชนิดหนึ่งที่เกิดความเพลิดเพลินแก่ผู้เล่น มิใช่สิ่งที่น่าเสียหายแต่อย่างใด อีกทั้งชีวิตคนเราก็ไม่แน่นอนอยู่แล้ว มีการเสี่ยงโชคอยู่ตลอดเวลาไม่แพ้การพนันแต่อย่างใด ตรงกันข้ามการพนันยังสอนให้ผู้เล่นต่อสู้อย่างมีระเบียบรู้จักแพ้ชนะ หากเห็นว่าเป็นภัยต่อสังคมเจริญแล้ว น่าจะปรับเข้ากับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 113 โดยถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญาการพนันต้องตกเป็นโมฆะอย่างเดียวกับสัญญาที่ผิดกฎหมายอื่น ๆ ไม่ใช่การยอมรับครึ่ง ๆ กลาง ๆ กล่าวคือ ชำระแล้วเรียกคืนไม่ได้

หากพิจารณาถึงเหตุผลทั้ง 2 ฝ่ายแล้ว เมื่อวิเคราะห์ดูน่าจะมีเหตุผลอื่นที่ดีกว่ามาอธิบายถึงสาเหตุของการที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้ และเห็นว่าแท้ที่จริงแล้วกฎหมายไม่ยอมรับสัญญาการพนันว่ามีผลเป็นเอกเทศสัญญาอย่างหนึ่งก็อาจเป็นเพราะผู้ร่างกฎหมายแพ่งเห็นว่าการพนันเป็นเพียงการเล่นอย่างหนึ่งเท่านั้น สมควรปล่อยให้คำมั่นตกอยู่ในบังคับเกียรติยศของผู้เล่นก็พอแล้ว ดังนั้น จะฟ้องร้องกันต่อศาลทั้ง 2 ฝ่าย ศาลยอมไม่บังคับให้ เพราะถือว่านี่ดังกล่าวเป็นหนี้ธรรมดาไม่ใช่หนี้ทางกฎหมายแพ่งแต่อย่างไรไม่⁸⁸ การฟ้องร้องเรียกหนี้สินจากการพนันในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น มีจุดมุ่งหมาย คือ ต้องการกำจัดบรรดาผู้จัดที่ผิดกฎหมายทั้งหลายว่า นอกจากจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาแล้วยังต้องรับผิดชอบในทางแพ่งอีกด้วย ทั้งนี้กฎหมายของไทยต่างจากของสหรัฐอเมริกา คือ ไม่สามารถฟ้องร้องได้ไม่ว่าจะเป็นกรณีการพนันที่ถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย กล่าวคือ สัญญาการพนันตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 113 ไม่ว่าจะเป็นการเล่นที่ไม่ได้รับอนุญาตและได้รับอนุญาต โดยถือว่าขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากนี้ หากพิจารณา มาตรา 853 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“อันการพนันหรือขันต่อนั้น ท่านว่าหากก่อให้เกิดหนี้ไม่ สิ่งที่ได้ให้กันไปใน การพนันหรือขันต่อก็จะทวงคืนไม่ได้ เพราะเหตุหามูลหนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้

⁸⁷ จิต เศรษฐบุตร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 14. หน้า 176-177.

⁸⁸ ทนงศักดิ์ ถิ่นศรีนวล. (2529). *กฎหมายเกี่ยวกับการพนัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 95.

ข้อบัญญัติที่กล่าวนี้ ท่านให้ใช้ตลอดถึงข้อตกลงเป็นมูลหนึ่งอย่างหนึ่งอย่างใดอันฝ่ายข้างเสียพนันชั้นต่อหากทำให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อจะใช้หนี้เงินพนันหรือชั้นต่ออันด้วย”

บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าฝ่ายที่เป็นผู้จัดให้มีการเล่นพนัน และฝ่ายเป็นผู้เล่นพนันจะเป็นผู้ชนะพนันก็ไม่สามารถจะเรียกให้ฝ่ายที่แพ้พนันชำระหนี้ค่าพนันแก่ตนได้ เพราะไม่มีฐานทางกฎหมายรองรับสิทธิในการเรียกร้องชำระหนี้ดังกล่าวเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้อาจทำให้เข้าใจว่าเฉพาะการพนันที่ผิดกฎหมายเท่านั้นอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 853 แต่จุดมุ่งหมายของการใช้กฎหมายไทยนั้นแตกต่างไปจากสหรัฐอเมริกา เพราะสหรัฐอเมริกาต้องการที่จะปราบปรามผู้จัดที่ผิดกฎหมาย หากจะจัดต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย เป็นการทำให้บทอ่อนคลายความเคร่งครัดขึ้นในการบังคับใช้อีกทั้งตัดหนทางของบ่อนที่ผิดกฎหมายมิให้กลายเป็นองค์กรอาชญากรรม ทั้งเป็นฐานส่งเสริมอาชญากรรมอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องมีการปราบปราม ส่วนกฎหมายไทยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่า การพนันอาจเป็นที่มาของการกระทำความผิดอย่างอื่นได้ เช่น การฉ้อโกง การประทุษร้ายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน อีกทั้งไม่ต้องการให้หนี้สินจากการพนันเรียกร้องกันได้ หรือชำระแล้วจะเรียกร้องคืนในฐานลาภมิควรได้ เทียบดู มาตรา 408 มาตรา 411 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นสัญญาหรือข้อตกลงใด ๆ อันเกี่ยวกับการพนันย่อมไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ไม่อาจฟ้องร้องบังคับได้ แม้ว่าจะเป็นกรณีที่เป็นการเล่นพนันที่ได้มีการร้องขอตามกฎหมาย หรือกฎหมายอนุญาตให้เล่นได้ก็ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ก็เป็นเพียงการกำหนดว่าการเล่นพนันนั้นไม่เป็นการกระทำความผิดอาญาตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้เท่านั้น ไม่ได้เป็นการทำให้ผลของการเล่นในทางแพ่งสมบูรณ์ด้วยแต่อย่างใด

2.10.3 พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากมีผู้ขายขายสลากกินแบ่งที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้ในสลาก เป็นเหตุให้ประชาชนต้องซื้อสลากในราคาสูงและไม่อาจลงโทษแก่ผู้ขายได้ เพื่อเป็นทางป้องกันและปราบปรามจึงต้องออกกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ขายขายสลากกินแบ่งที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้ในสลาก

การกำหนดว่าการเล่นพนันเป็นการกระทำความผิดและมีการกำหนดโทษของการเล่นพนันไว้ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ในทางนิติศาสตร์จึงถือว่าถือได้ว่ากฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญาเป็นกฎหมายอาญาด้วยเช่นกัน เพราะกฎหมายอาญานั้น นอกจากที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังรวมถึงที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติกฎหมายอื่นที่มีการลงโทษเช่นเดียวกับในกฎหมายอาญาด้วย แนวคิดทางกฎหมายของกฎหมายอาญา คือ การที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความผิดและกำหนด

โทษสำหรับผู้กระทำความผิด กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญาคือกฎหมายที่บัญญัติข้อห้ามมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือบังคับให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ⁸⁹

ก่อนที่จะมีการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการพนันกระจัดกระจายอยู่มากมายจนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2473 ขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมและรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันไว้ในที่เดียวกัน ต่อมา พุทธศักราช 2478 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ขึ้น เพื่อเป็นการปรับปรุงกฎหมายเดิมที่มีอยู่ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น และได้มีการเพิ่มเติมการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ เข้าไปอีกด้วย⁹⁰

2.10.3.1 ประเภทของการพนัน

การเล่นพนัน คือ การเอาซึ่งความแพ้ชนะด้วยการเสี่ยงโชค⁹¹ สามารถแบ่งประเภทการพนันได้ดังนี้

ก) การเล่นที่ห้ามขาด

การเล่นที่ห้ามขาด มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 4 วรรคหนึ่งว่าห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นระบุนี้ไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันหรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด 1 ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา การเล่นที่ห้ามขาดจึงแยกออกได้เป็น 3 ประการ คือ การเล่นตามบัญชี ก. การเล่นที่มีลักษณะคล้ายบัญชี ก. การเล่นร้ายแรงอื่นใดที่กำหนดห้ามไว้ในกฎกระทรวง

(ก.1) การเล่นตามบัญชี ก.

การเล่นตามบัญชี ก. หมายถึงการเล่นตามที่ระบุไว้รวม 28 ชนิด บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กฎหมายถือว่าเป็นการเล่นที่ห้ามขาด กล่าวคือ ห้ามมิให้จัดให้มีหรือเข้าเล่นหรือเข้าพนัน แม้จะอนุญาตให้เล่นก็เล่นไม่ได้ เพราะเป็นการเล่นที่กฎหมายไม่ให้ออก

⁸⁹ เกียรติจิตร วจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง. หน้า 1.

⁹⁰ ปิยวรรณ กองแก้ว. (2542). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับบ่อนการพนันในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 113-114.

⁹¹ สมพร พรหมพิทาธร. (2542). *คู่มือกฎหมายการพนัน*. กรุงเทพฯ: รพีสาส์น. หน้า 4.

ใบอนุญาตให้เล่นกันได้⁹² การเล่นตามบัญชี ก. กฎหมายเพียงระบุชื่อไว้สั้นๆ จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงวิธีการเล่นการพนันเหล่านี้ในทางตรงกันข้าม ลักษณะการพนันตามบัญชี ข. บางชนิดอาจทราบวิธีเล่นได้จากข้อจำกัดและเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตให้เล่น การเล่นพนันตามบัญชี ก. มีดังนี้

(ก.1.1) หวย ก. ข.⁹³

หวย ก ข เป็นการพนันอย่างหนึ่งที่ออกเป็นตัวหนังสือ โดยนำวิธีเล่นหวยของคนจีนมาปรับเปลี่ยนจากการเขียนแผ่นป้ายรูปคนและชื่อชาวจีน มาเป็นตัวอักษรไทย ใช้พยัญชนะไทยตั้งแต่ ก ถึง ฮ โดยตัดบางตัวออก เหลือเพียง 36 ตัว และเขียนชื่อของคนจีนโบราณด้วยตัวอักษรไทยกำกับไว้ด้วย เช่น ก สามหวย ข ง่วยโป๊ ข เจียมกวย ค หะตั้ง ค เม็งจู ฉม ยัดชัว. และด้วยเหตุที่เขียนอักษรไทยในแผ่นป้ายนี้เอง จึงเรียกว่า หวย ก ข

วิธีเล่นก็คือ ผู้เล่นจะไปซื้อหวยจากเสมียนที่ตั้งขายอยู่ตามที่ต่าง ๆ โดยเสมียนจะออกใบเสร็จรับเงินของโรงหวยซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับตัวอักษรหรือตัวเลขที่แทง วันเดือนปี และเวลาที่ออกหวย รวมทั้งจำนวนเงินที่แทงและรางวัลที่จะได้รับ ข้อความที่เสมียนเขียนนั้นเรียกว่า "โพย" ผู้แทงจะถูกจะได้รางวัล 30 เท่าของเงินที่แทง

(ก.1.2) โป่ป่น⁹⁴

มีอุปกรณ์คือลูกโป 2 ลูก ลูกใหญ่ เรียกว่า “รองนอก” ส่วนลูกเล็ก เรียกว่า “รองใน” ลูกโป่นี้ทำด้วยทองเหลืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ แต่ละลูกทำเป็นช่องสี่เหลี่ยมตามรูปเดิม ลูกใหญ่หรือรองนอกให้มีช่องกว้างและลึกพอที่จะเอาลูกเล็กหรือรองในสวมใส่เข้าไปได้พอดี นอกจากลูกโปทั้งสองลูกนี้แล้ว ยังมีลีนโป ซึ่งมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 6 หน้า แต่ละหน้าแบ่งเนื้อที่ออกเป็น 2 ส่วนเท่า 1 กัน แต่ละส่วนทาสีขาวและสีแดงไว้ทั้ง 6 หน้า ลีนโปนี้ต้องใส่เข้า

นอกจากลูกโปทั้งสองลูกนี้แล้ว ยังมีลีนโป ซึ่งมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 6 หน้า แต่ละหน้าแบ่งเนื้อที่ออกเป็น 2 ส่วนเท่า ๆ กัน แต่ละส่วนทาสีขาวและสีแดงไว้ทั้ง 6 หน้า ลีนโปนี้ต้องใส่เข้าไปในลูกเหล็กหรือรองในได้พอดี เวลาเล่นโปรให้เอาลีนโปใส่เข้าไปในรองนอกแล้วสวมใส่รองในเข้าไปในปากรองนอก เขย่ารองนอกจนลีนโปเข้าไปในช่องของรองในจนสนิท เมื่อลีนโปเข้าไปในรองในจนสนิท ตัวรองในก็จะเข้าไปซุกอยู่ในช่องรองข้างนอกพอดี จากนั้นก็วางลูกโปไว้ต่อหน้าเจ้ามือและผู้แทง ก่อนแทงโปจะให้ปั่นลูกโป่นั้นจนได้เหลี่ยมกับหน้าเจ้ามือหรือเครื่องหมายอื่นที่วางไว้สำหรับให้แทงเมื่อลูกค้ำหรือผู้เล่นแทงไปตามต้องการแล้ว เจ้ามือ

⁹² คำพิพากษาฎีกาที่ 2473/2515

⁹³ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2565). *หวย ก ข*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.royin.go.th>

⁹⁴ สมพร พรหมพิตราร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 6.

ก็จะเปิดรอกข้างนอกหรือกรอบทองเหลืองลูกใหญ่ออกเพื่อดูว่าลูกสีขาวของลัน โปชี้ไปทางใด ทางนั้นคือประตูที่เปิดออกถือเป็นแพ้ชนะกันตรงนี้

(ก.1.3) โปกำ⁹⁵

ใช้เบี้ยหรือเม็ดผลไม้เช่นเบี้ยจัน เม็ดละหุงเม็ดมะขามเอามาเล่นทีละจำนวน มาก ๆ กรอบถ้วยอย่างมิดชิดแล้วให้ลูกค้าหรือผู้เล่นแทงจนพอใจ เจ้ามือก็จะเปิดฝาครอบออกทำการคัดเบี้ยหรือเม็ดดังกล่าวในกรอบนั้นออกทีละ 4 เม็ด เบี้ยหรือเม็ดเหลือเศษเท่าใดก็เป็นตัวออก ซึ่งในที่นี้อาจเป็น 1 2 หรือ 3 ก็ได้ถ้าเป็นเศษ 1 เรียกว่า "เอี้ยว" ถ้าไม่มีเศษเลยเรียกว่าออกครบหรือออก 4 นั่นเอง ใครแทงถูกแบบไหนก็ได้เสียกันตามนั้น

(ก.1.4) ถั่ว⁹⁶

ลักษณะการเล่นเหมือนโปกำ แต่เจ้ามือจะใช้มือกอบเอาเบี้ยหรือเมล็ดมา กองไว้ข้างหน้าคนจำนวนมากโดยไม่ต้องใช้ภาชนะครอบ จำนวนเบี้ยมากจนผู้เล่นกะประมาณไม่ถูก พอลูกค้าแทงแล้วก็จะแจก 4 เบี้ยทีละกอง ๆ จะเหลือเศษ 1 2 หรือ 3 ถือว่าเป็นตัวออกเช่นเดียวกับโปกำ

(ก.1.5) แปกเก้า⁹⁷

วิธีแรก มีผู้จัดให้มีการเล่นหนึ่งคน ประกอบกับผู้เล่น

วิธีที่สอง ออกเงินคนละเท่า ๆ กัน ตั้งเป็นกองกลาง โดยจะถือเงินกองกลางเป็นผู้จัดให้มีการเล่น (เจ้ามือ) คว้าไฟไม้ทั้งหมดแล้วคละให้ทั่วแล้วจึงตั้งเป็นแถว จากนั้นผู้ร่วมวงคนใดคนหนึ่งลงมือทอดลูกเต๋าเพื่อหาตัว ผู้หยิบไฟคนแรก (ลูกเต๋า 2 ลูก) ผู้หยิบไฟคนแรกก็ต้องทอดลูกเต๋ารีกครั้งว่าจะหยิบไฟไม้คู่ใดก่อน คนถัดไปก็จะหยิบ 2 ขึ้น เรียงกันไปจนครบ 2 ครั้ง (ครบ 4 ตัว) เมื่อได้ไฟแล้วตรวจดูแล้วจึงแบ่งออกเป็นสองคู่ โดยถือหลักว่าไฟ 2 ขึ้น รวมกันแล้วตัดเลขหลักสิบทั้ง เช่น 22 จะมีแต้มเท่ากับ 2 แต้ม แต้มหรือเศษผู้ใดมากกว่าถือว่าชนะ

(ก.1.6) จับยี่เกี

อุปกรณ์ที่ใช้เล่น ได้แก่ ไฟฟ่องเงินหรือตัวหมากรุกจีน ตัดเอาเฉพาะตัว ตี หมายถึงขุน ลี หมายถึงทหาร เซี่ย หมายถึงช้าง กือ หมายถึงที่ตั้งและยานพาหนะ เบี หมายถึงม้า และแม่ และฟ่าวหมายถึงปืนใหญ่ โดยไฟฟ่องเงินจะมีสองสี คือ สีดำและสีแดง จะใช้ทั้งสองสี สีละหกตัวรวมเป็นสิบสองตัว คำว่า "จับยี่เกี" เป็นศัพท์จีนแต้จิ๋ว แปลตรงตัวว่า สิบสองอัน ส่วนวิธีเล่น ผู้

⁹⁵ สมพร พรหมพิตราร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 6.

⁹⁶ สมพร พรหมพิตราร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 7.

⁹⁷ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นอิก้อย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/25_24.html

จัดให้มีการเล่นจะสลับไฟ (หรือสลับหมากรุกจีน) แล้วนำตัวใดตัวหนึ่งใส่กล่องหรือวางทับไว้ ลูกค้าจะแทงตามเบอร์ตามเลข หรือตามตัวที่ต้องการ เมื่อเปิดไฟ ถ้าแทงผิดเจ้ามือกิน แหงถูกจ่ายสิบเท่า การแทงควบที่เดียว 2 ตัว จ่ายเหลือห้าเท่า แหงควบที่เดียว 3 ตัว จ่ายเหลือสามเท่า และแหงควบที่เดียว 4 ตัวจ่ายเหลือสองเท่า

(ก.1.7) ต่อแต้ม⁹⁸

ใช้ไฟไม้สำหรับเล่นการต่อแต้มธรรมดา ชุดหนึ่งมี 28 ตัว ทุกตัวมีจุดประจำแต้มที่ไฟไม้ เอาไฟไม้ทั้ง 28 ตัวนี้มาคว่ำกล่กัน แล้วจับตั้งซ้อนกันเป็นแถว ใช้ลูกเต๋าทอดเสี่ยงดูว่าใครจะเป็นผู้หยิบไฟไม้นี้ก่อน ใครหยิบก่อนจะหยิบตรงไหนของแถวก็ได้ จากนั้นผู้เล่นคนอื่นก็หยิบไฟไม้ทีละคู่จนหมดกอง ได้ไฟไม้คนละเท่า ๆ กัน (ตามปกติเล่น 4 คนคนละ 7 ตัวไฟไม้)

เมื่อหยิบเรียบร้อยแล้วผู้ใดได้ไฟมาแต้ม 6-6 คนนั้นจะต้องวางไฟเป็นคนแรก คนที่อยู่ถัดไปก็เอาไฟไม้แต้มเหมือนกันต่อลงไป จะต่อทางหัวหรือทางท้ายไฟไม้ตัวแรกก็ได้ คนถัดไปอีกก็ลงเช่นเดียวกัน ถ้าถึงคราวใครจะต้องลงไฟไม้ต่อ แต่ไม่มีไฟไม้แต้มที่เหมือนกันทั้งหัวและท้ายก็เป็นอันต่อไม่ได้ เรียกว่า "แก๊ก" ต้องลงคะแนนเอาไว้ให้คนถัดไปลงต่ออีกที ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนคนใดคนหนึ่งในวงเล่นหมดไฟไม้ในมือก่อนคนนั้นจะเป็นผู้ชนะ การได้เสียแล้วแต่จะตกลงกันว่าคิดเป็นเงินตราตามราคาตัวไม้หรือตามแก๊กก็ได้

(ก.1.8) เบี้ยโบกหรือคู่คี่หรืออีโจ้ง⁹⁹

เบี้ยโบก ใช้เบี้ย 4 ตัวฝนหลังให้แบน ถ้าหลังทะลุให้เอาจี๋ฝังอุดไว้ หรือจะใช้เม็ดมะขามผ่าซีกแทนเบี้ยก็ได้ นำเบี้ย 4 ตัวนี้ ใส่กระบอกลง แล้วเขย่าคว่ำไว้เพื่อให้พนันกันว่าเป็นคู่หรือคี่ เมื่อพนันกันเสร็จก็เปิดกระบอกลง ถ้าเบี้ยนั้นคว่ำ 2 หงาย 2 หรือหงายทั้ง 4 หรือคว่ำทั้ง 4 ถือเป็นคู่ นอกนั้นถือเป็นคี่ การเล่นเบี้ยโบกนี้ไม่มีเจ้ามือ ผู้ใดจะพนันเท่าใดก็ได้ถ้ามีผู้รับคำทำพนันคู่คี่ ใช้เบี้ยเหมือนกัน แต่เจ้ามือต้องกำเบี้ยไว้ในมือ จำนวนเบี้ยมากน้อยไม่จำกัด เมื่อลูกค้าแทงกันเป็นที่พอใจแล้ว เจ้ามือก็นำเบี้ยนั้นออกมาแจกดูทีละคู่ ๆ ถ้าเหลือเป็นเศษก็เป็นคี่ ใครทายถูกก็ได้กินพนันเท่ากับที่ตนแทงนั้นถ้าทายผิดเจ้ามือกิน

อีโจ้ง ใช้สตางค์หรือวัตถุอย่างอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวนไม่จำกัด แล้วแต่จะตกลงกันนอกจากนั้นยังมีหลุมสำหรับโยนสตางค์หรือวัตถุนั้นลงไป การโยน ให้โยนจากเส้นที่ขีดไว้แล้ว และจะโยนคนเดียวหรือผลัดกันโยนก็ได้ พอโยนสตางค์หรือวัตถุนั้นจนหมดแล้วผู้เล่นจะพนันกันว่าสตางค์ในหลุมไหนคู่หรือคี่โดยถือเอาหน้าทีเหมือนกันเป็นหลัก

⁹⁸ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรุณที่ 91. หน้า 8.

⁹⁹ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรุณที่ 91. หน้า 9.

(ก.1.9) ไฟสามใบ¹⁰⁰

ใช้ไฟป็อกธรรมดา แต่เลือกเอามาเพียง 3 ใบ ให้มีภาพและแต้มเหมือนกัน 2 ใบ ส่วนอีกใบหนึ่งมีภาพและแต้มต่างออกไป เจ้ามือเอาไฟทั้ง 3 ใบนั้นมาซักค้ำว่าหน้าสลับกันไปมาหลาย ๆ ครั้งตามความพอใจของเจ้ามือและวางเรียงกันไว้บน โต๊ะหรือพื้นเพื่อให้ลูกค้ำแทง การเล่นเกมแบบนี้อาศัยความว่องไวในการสับไฟของเจ้ามือ

(ก.1.10) ไม้สามอัน¹⁰¹

ใช้ไม้กลม ๆ 3 อัน ผูกเชือกไว้อันหนึ่ง เจ้ามือกำไม้ 3 อันไว้ให้ผู้เล่นจับ ถ้าจับได้อันที่ผูกเชือกไว้ เจ้ามือแพ้

(ก.1.11) ข้างงาหรือป็อกเล่นคล้ายกันแต่นับแต้มต่างกัน¹⁰² ดังนี้

ข้างงา ใช้ไฟฝรั่งทั้งสำหรับนำมาเลือกกรูก 9 10 และเต๊ะออกเสียอย่างละ 4 ใบ ให้เหลือไว้เล่นเพลง 40 ใบ เจ้ามือจะนำเอาไฟมาชอยสลับและตัด แล้วจะให้ผู้เล่นรอบวง รอบละ 1 ใบจนครบ 2 รอบ ผู้เล่นจะได้ไฟในมือคนละ 2 ใบ มาครบรอบที่เจ้ามือ จากนั้นให้ผู้เล่นตรวจไฟในมือแต่ละคน ไฟที่จะอยู่ได้มี 11-14 แต้ม ถ้าได้ 15 แต้มเรียกว่า "ป็อก" ถ้าต่ำกว่า 15 เรียกว่า "ตาย" ลูกค้ำเรียกไฟเพิ่มได้โดยเริ่มจากคนแรกไปเรื่อย ๆ จนกว่าของใครจะอยู่หรือตายจึงหยุด ส่วนคนที่ยังไม่พอเรียกเพิ่มได้ตามลำดับไป เมื่อเรียกให้เพิ่มกันเรียบร้อยแล้วก็ให้ทุกคนหงายไฟขึ้นดูว่าแต้มระหว่างเจ้ามือกับลูกค้ำของใครมาน้อยกว่ากัน ของใครมากกว่าเป็นผู้ชนะ

ป็อก ใช้ไฟฝรั่งทั้งสำหรับ 52 ใบ ไม่ต้องเลือกเจ้ามือ นำไฟทั้งสำหรับชอยสลับและตัดแล้วแจกให้ผู้เล่นรอบละ 1 ใบจนได้คนละ 2 ใบมาครบรอบที่เจ้ามือ เมื่อหยุดแจกก็ให้ทุกคนตรวจไฟในมือของตน ไฟที่จะอยู่ได้ต้องมีแต้มตั้งแต่ 16 ขึ้นไป ถ้ายังไม่ถึง 16 แต้มต้องเรียกไฟเพิ่มให้ครบ ถ้าถึง 5 ใบแล้วได้แต้มเกิน 21 ถือว่า ตาย แต่ถ้าเลือกไฟเพิ่มแล้วได้ไม่เกิน 21 แต้มเรียกว่า "ก่วน" หงายไฟได้เลย ถ้าใครมีไม่เพียง 2 ใบได้แต้ม 21 เรียกว่า "ป็อก" ไม่ต้องเรียกเพิ่ม

(ก.1.12) ไม้ดำไม้แดงหรือปลาดำปลาแดงหรืออีดำอีแดง¹⁰³

เป็นการทายชนิดหนึ่ง ใช้ไม้โลหะหรือสักหลาดแข็ง ที่มีรูปเป็นเครื่องมือเล่น ใช้รูปอะไรเล่น ก็เป็นการเล่นตามชื่อรูปนั่นเอง รูปที่เล่นมีลีนลีดำ ลีแดงและลีขาว ใช้ลีนเป็น

¹⁰⁰ สมพร พรหมพิตร. อังแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 9.

¹⁰¹ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นปอกหน้าคน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_11.html

¹⁰² สมพร พรหมพิตร. อังแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 10.

¹⁰³ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นอีก็้อย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/25_24.html

เครื่องล่อให้ลูกค้าแทงเจ้ามือจะต้องมีความว่องไวในการปิดล้อมสินค้าหรือสีแดงนั้นไว้ เพื่อให้ลูกค้า
แทงว่าตนได้ปิดสี อะไรไว้ผู้ใดหายถูกเจ้ามือจ่ายให้เท่าจำนวนเงินที่แทงหวนั้น

(ก.1.13) อีโปงกรอบ¹⁰⁴

ใช้ไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์ 6 หน้าเป็นเครื่องมือเล่น แต่ละหน้าเขียนเป็นภาพ
สัตว์ต่าง ๆ ไว้ทุกหน้า และมีกระดาษอีกแผ่นหนึ่งเขียนภาพสัตว์ไป 6 ภาพตรงกับภาพบนหน้าไม้
ลูกบาศก์นั้น เจ้ามือจะเอาไม้ลูกบาศก์วางไว้ในจานให้ลูกค้าดู และใช้ภาชนะครอบและซัดเบาๆ
ส่วนลูกค้าก็เริ่มแทงตามภาพในกระดาษหรือผ้า ถ้าแทงถูกคือหน้าไหนหงายรูปสัตว์ใดตรงกับที่
แทงบนกระดาษเจ้ามือก็จ่าย

(ก.1.14) กำตัด¹⁰⁵

ใช้เบี้ยไม่เกิน 10 เบี้ย หรือจะใช้เศษสตางค์หรือวัตถุอย่างอื่นคล้ายกันก็ได้
ก่อนลงมือเล่นลูกค้าจะเอาสินพนันมาวางไว้ตรงหน้าเจ้ามือ เจ้ามือจะเป็นคนเอาเบี้ยมากำไว้ในมือ
ให้ลูกค้าทายด้วยการให้ลูกค้ากำเบี้ยไว้ในมือจนครบทุกคน แล้วเจ้ามือก็จะแบมือออกถ้าลูกค้าคนใด
มีเบี้ยกำอยู่ในมือเท่ากับเจ้ามือ ถือว่าทายถูก เจ้ามือจะต้องจ่ายเงินเดิมพันที่ลูกค้าคนนั้นวางไว้ ส่วน
ลูกค้าที่กำเบี้ยไม่เท่าของเจ้ามือให้กำอยู่ต่อไป เพื่อให้เจ้ามือเป็นฝ่ายหายทีละคน ๆ ว่ากำเบี้ยไว้เท่าใด
ถ้าเจ้ามือทายถูกเจ้ามือก็กินเงินเดิมพันไป ถ้าเจ้ามือทายไม่ถูกก็เลิกไปสำหรับเกมนั้น

(ก.1.15) ไม้หมุนหรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง¹⁰⁶

ลักษณะการเล่นเหมือนการเล่นรูเล็ต ใช้ไม้กระดานทำเป็นรูปวงกลมจิต
เส้นรัศมีจากจุดตรงศูนย์กลางแบ่งออกเป็นช่องช่องจะให้มี 6 10 24 36 37 38 ก็ได้ตามความต้องการ
ของผู้จัดให้มีการเล่น แต่ละช่องทาสีสลับกันและจะเขียนหมายเลขประจำช่องไว้ด้วยก็ได้ ที่รูของ
กระดานกลมมีแกนยึดไว้กับไม้หรือล้อสำหรับหมุนและมีช่องสำหรับให้ลูกค้าแทงไว้ด้วย เมื่อตก
ลงกันว่าจะแทงแบบไหนแทงถูกแล้วจะจ่ายให้กี่ต่อ เจ้ามือก็เริ่มหมุนไม้กระดานกลม ๆ นั้นไป
รอบ ๆ แกน เมื่อหยุดหมุนและช่องใดตรงกับผู้ใดแทงถูกผู้นั้นก็เป็นผู้ชนะในการเล่น

(ก.1.16) หัวโศหรือทายภาพ¹⁰⁷

วิธีการเล่นใช้แผ่นผ้าหรือกระดาษเขียนรูปภาพต่าง ๆ ไว้จำนวน 4-6 ภาพไว้
ให้ลูกค้าแทงส่วนเจ้ามือมีไม้เขียนรูปภาพไว้อีกชุดหนึ่งขนาดกว้างยาวพอใส่ไปในกล่องไม้ได้
เรียกว่า “ตัวออกรูปภาพ” ที่ตัวไม้นี้มีทั้งสองหน้า บางอันมีภาพต่างกันบางอันมีภาพซ้ำกัน เมื่อลงมือ

¹⁰⁴ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2565). *หอย ก ข*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.royin.go.th>

¹⁰⁵ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 11.

¹⁰⁶ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 11-12.

¹⁰⁷ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 12

เล่นเข้ามือจะเอาไม้รูปภาพใส่กล่องพอให้เห็นรูปภาพด้านหลัง แล้ววางไว้ข้างหน้าให้ลูกค้าแทงหรือทายภาพอีกด้านหนึ่งของไม้ เมื่อแทงหรือทายเสร็จหมดเข้ามือจะหยายกล่อง และเปิดกล่องออกให้ดู โดยทั่วกัน ผู้ใดแทงถูกจะได้รับเงินเดิมพัน ซึ่งจ่ายเป็น 1 2 4 หรือ 8 ต่อก็ได้ตามแต่จะตกลงกัน

(ก.1.17) การเล่นเกมพนันสัตว์¹⁰⁸

การเล่นเกมพนันสัตว์ ต่างกับการเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งขันกัน ตามบัญชี ข.หมายเลข 1 เพราะการเล่นเกมพนันสัตว์เป็นการพนันสัตว์ให้เจ็บปวดหรือมีนเมาแล้วต่อสู้กัน เช่น เอาเม็ดหรือหนามผูกหรือวางยาเบื่อมาให้สัตว์ต่อสู้กัน หรือสูมไปบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการพนันสัตว์ ดังนั้นการเล่นปลากัดหรือชนไก่จึงเป็นการเล่นในบัญชี ข. หมายเลข 1 เพราะไม่ได้มีการพนันสัตว์

(ก.1.18) บิลเลียดรู คีฬา¹⁰⁹

การเล่นนี้แตกต่างจาก บิลเลียดธรรมดาในบัญชี ข.หมายเลข 23 บิลเลียดรู ใช้โต๊ะบิลเลียดซึ่งมีอยู่ 9 หลุม ขนาดโตพอลูกบิลเลียดลงได้ การเล่นจะใช้แบบรวมแต้มที่แทงได้แต่ละไม้ก็ได้ เช่น 100 200 500 หรือ 1,000 บาทก็ได้แล้วแต่จะตกลงกัน อีกแบบหนึ่งใช้แต้มเกม 31 แต้ม มีการจับเบอร์สำหรับต่อแต้มเช่นจับได้เบอร์ 11 ต้องแทงให้ได้อีก 20 แต้ม จึงจะได้ 31 ถือว่าเกม ถ้าวางแล้วได้แต้มเกิน 31 ถือว่า ตาย ต้องเสียกาและลบแบ่งที่ได้ไว้ ออก แล้วเริ่มจับเบอร์ใหม่ และขึ้นต้นแทงใหม่อีก

คีฬามี 2 อย่างคือ คีฬาหลักหรือผีแก่นและคีฬาหลุม ใช้โต๊ะบิลเลียดธรรมดาสำหรับเล่นการเล่นคีฬาหลักหรือผีแก่น ใช้ไม้โตขนาดดินสอด้ายาวประมาณ 3 นิ้ว ฟูต ฐานใหญ่ขนาดเหรียญสตึงเพื่อให้สะดวกแก่การตั้ง แต่ละหลักหรือแก่นมีหมายเลข 1 2 3 4 5 6 10 และผี ไว้สำหรับหมายเลข 1 2 4 และผีมีอย่างละ 2 อัน นอกนั้นมีอย่างละ 1 อันรวมเป็น 12 อัน ถ้าลูกบิลเลียดไปกระทบแผ่นที่ตัวเลขก็ได้บวก ถ้าไปถูกแก่นผีได้ลบ ก่อนลงมือเล่นผู้เล่นจะจับเบอร์ในถุงมาถือไว้ประจำตัวคนละเบอร์และผู้เล่นจะต้องแทงให้ได้แต้มรวมทั้งเบอร์ที่ถืออยู่ให้ครบ 31 แต้ม เช่นถือเบอร์ 1 1 ต้องแทงอีก 20 แต้มจึงจะเกม 31 แต่ถ้าแทงเกิน 20 ถือว่าตาย

คีฬาหลุม ไม่ต้องใช้ไม้แก่นเป็นหลักตั้งใช้ลูกบิลเลียดสีดำแทนผี ให้มีแต้มประจำหลุมเป็น 1 2 3 4 5 6 และ 10 ไว้ การเล่นใช้วิธีแทงแก่นนอนได้ 2 แต้ม ตบหลังแดงหรือตบหลังขาวได้แต้มตามหลุมที่กำหนดไว้ ถ้าวางเปลี่ยนถือว่าตาย แทงไปแล้วลูกไปกระทบคำถือว่าตาย และถ้าวางไปแล้วได้แต้มรวมทั้งเบอร์ที่จับได้เกินกว่า 31 แต้มก็ถือว่าตาย

¹⁰⁸ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นอีก้อย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/25_24.html

¹⁰⁹ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วชิงอรุณที่ 91. หน้า 13.

(ก.1.19) โยนจิม¹¹⁰

ใช้สตาจค์หรือวัตถุอื่นคล้ายสตาจค์สำหรับเล่นและขีดเส้นไว้บนพื้น 2 เส้น เส้นหนึ่งสำหรับยืนโยนสตาจค์ อีกเส้นหนึ่งเป็นที่หมายสำหรับโยนสตาจค์ไป การเล่นมี 2 อย่าง คือ แบบกึ่งกลางและแบบไม่มีกึ่งกลาง การเล่นเกมกึ่งกลางผู้เล่นจะต้องนำสินพนันมารวมไว้ในกึ่งกลางคนละเท่า ๆ กัน จากนั้นโยนสตาจค์จากเส้นโยนไปยังอีกเส้นหนึ่ง ใครโยนใกล้เส้นกว่าเพื่อนผู้นั้นเป็นผู้ชนะได้เงินพนันไปจากกึ่งกลางการเล่นแบบไม่มีกึ่งกลาง ต้องสัญญากันก่อนว่า ทอยลูกได้เท่าใด ทอยกบได้เท่าใด จะมีการทอยต่อหรือไม่ จากนั้นผู้เล่นก็จะถอยสตาจค์จากเส้นโยนไปยังอีกเส้นหนึ่งตามลำดับ คนทอย หลังจะทอยให้ลูกหรือกบสตาจค์ของคนก่อนเป็นข้อแพ้ชนะ

(ก.1.20) สี่เหลงลัก¹¹¹

เล่นด้วยลูกเต๋า ทำด้วยกระดูกสัตว์หรืองาช้าง เป็นรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์มี 6 หน้า แต่ละหน้าทำเครื่องหมายเป็นจุดบอดแต้มเรียงตามลำดับตั้งแต่ 1 ถึง 6 เล่นโดยใช้วิธีทอดลูกเต๋า การทอดลูกเต๋าจะใช้จานหรือไม้ก็ได้ การเล่นสี่เหลงลักยังแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ เล่นแบบใช้ลูกเต๋า 3 ลูกกับเล่นแบบใช้ลูกเต๋า 6 ลูก เล่นแบบใช้ลูกเต๋า 3 ลูกเจ้ามือจะหยิบลูกเต๋า 3 ลูกนั้นมาทอดลงในจานหรือชามหรือบนพื้น จะทอดกี่ครั้งก็ได้จนกว่าลูกเต๋านั้นจะขึ้นหน้าเหมือนกัน 2 ลูก อีกลูกหนึ่งมีแต้มเป็นอย่างอื่นแต่มอย่างนี้ถือเป็นของเจ้ามือ จากนั้นลูกค้ำที่นั่งถัดเจ้ามือจะเป็นคนทอดลูกเต๋านั้นบ้าง คือทอดจนกว่าลูกเต๋านั้นจะขึ้นหน้าเหมือนกัน 2 ลูก อีกลูกหนึ่งมีแต้มแปลกออกไป ถ้าได้แต้มเหมือนเจ้ามือถือว่าไม่ได้ไม่เสีย แต่ถ้าได้แต้มต่างกับเจ้ามือ ถือเป็นแพ้ชนะ กล่าวคือ ใครได้แต้มมากกว่ากันก็เป็นผู้ชนะในการทอดนี้ไม่ว่าเจ้ามือหรือลูกค้ำ ถ้าทอดได้แต้มเหมือนกันทั้ง 3 ลูกเรียกว่า “เป่า” ถ้าได้ 4 5 6 เรียกว่า “สี่ เหลง ลัก” แบบนี้ถ้าเจ้ามือทอดได้ เจ้ามือได้สินพนันที่ลูกค้ำวางไว้ทุกคน ถ้าเป็นลูกค้ำทอดได้เจ้ามือต้องจ่ายสินพนันให้ลูกค้ำคนนั้น ถ้าเจ้ามือทอดได้ 1 2 3 เรียกว่า “หัก” เป็นแต้มปราชัยเจ้ามือต้องจ่ายให้ลูกค้ำทุกคนรอบวง

การเล่นแบบลูกเต๋า 6 ลูก ต้องทอดให้ลูกเต๋ารับหน้าแต้มเหมือนกัน 3 ลูก ส่วนอีก 3 ลูกจะขึ้นแต้มไม่เหมือนกันก็ได้ แต่เมื่อรวมกันทั้ง 3 ลูกแล้วได้แต้มเท่าใด เป็นแต้มของผู้ทอด ถ้าเจ้ามือก็ตีลูกค้ำก็ตีทอดลูกเต๋ารับหน้าแต้มเหมือนกันทั้งหมด 6 ลูก เรียกว่า “ลักข่า” หรือ

¹¹⁰ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 14.

¹¹¹ *วิธีเล่นการพนัน สี่เหลงลัก (เต๋ารับ)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://monsterlinuxserver.com/2019/09/24/%E0%B8%AA%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81/>

ทอดลูกเต๋ามีหน้าตาเหมือนกัน 5 ลูกเป็นแต้มอย่างอื่นอีก 1 ลูก เรียกว่า “โหงวโจ” ทั้งสองอย่างนี้ถ้า
เจ้ามือทอดได้เจ้ามือชนะถ้าลูกค้าทอดได้ลูกค้าก็ชนะเจ้ามือ

(ก.1.21) ขลุกลูก¹¹²

ใช้ลูกเต๋าลเล่นเหมือนสี่เหลงลัก แต่ใช้เพียง 3 ลูกกับมีถ้วยครอบและจานรอง
และกระดาษบอกแต้ม 1 2 3 4 5 และ 6 สำหรับให้ลูกค้าแทงด้วย เจ้ามือจะเอาลูกเต๋าทั้ง 3 ลูกวางล่อ
ในใจแล้วเอาถ้วยครอบและเขย่า จากนั้นก็เอาวางไว้ต่อหน้าลูกค้า ให้ลูกค้าแทงแต้มต่าง ๆ ตามความ
พอใจ เสร็จแล้วจึงเปิดถ้วยครอบ ถ้าหน้าลูกเต๋าบอกแต้มตรงกับที่ลูกค้าคนใดแทง เจ้ามือจะต้องจ่าย
สินพนันให้ตามจำนวนที่ลูกค้าคนนั้นแทงถ้าลูกเต๋ารขึ้นหน้าที่มีแต้มเหมือนกัน 2 ลูกหรือทั้ง 3 ลูก
เจ้ามือจะต้องใช้สินพนันนั้นทวีคูณขึ้นเป็น 2 เท่าหรือ 3 เท่าตามจำนวนลูกเต๋ารที่ขึ้นเหมือนกันนั้น
ตามลำดับ

(ก.1.22) น้ำเต้า¹¹³

วิธีการเล่นเหมือนขลุกลูก แต่ใช้ไม้ที่มีน้ำหนักเบาทำเป็นรูปสี่เหลี่ยม
ลูกบาศก์เหมือนลูกเต๋ารผัดกันแต่ลบเหลี่ยมออกเสียทุกเหลี่ยม ยังกวางไว้ทั้ง 6 หน้า แต่ละหน้ามีรูป
น้ำเต้าและรูปสัตว์ต่าง ๆ เช่น กุ้ง ปลา ไก่ หรือเสื่อ เป็นต้น กับมีกระดาษอีกแผ่นหนึ่งสำหรับเขียน
ภาพตรงกับลูกน้ำเต้าวางไว้ให้ลูกค้าแทง เมื่อเล่นเจ้ามือจะเอาน้ำเต้าทั้ง 3 ลูกที่ใช้เล่นวางไว้ในจาน
ใช้ขันหรือถ้วยมาครอบลูกน้ำเต้าไว้แล้วขยับเบา ๆ ให้ลูกน้ำเต้าพลิกปิดไว้อย่างนั้นเพื่อให้ลูกค้าแทง
การได้เสียเล่นเหมือนขลุกลูก

(ก.1.23) ไฮโลว์¹¹⁴

วิธีการเล่นเหมือนเล่นขลุกลูก ใช้ลูกเต๋าร 3 ลูก พร้อมด้วยถ้วยครอบและ
จานรอง แต่กระดาษบอกแต้มสำหรับให้ลูกค้าแทงมีเพียง 3 ช่อง คือ ทำเครื่องหมายบอกให้แทงสูง
ไฮโลว์และแทงต่ำ เมื่อเล่นเจ้ามือจะวางลูกเต๋ารไว้ในจานรองรับ แล้วเอาถ้วยครอบเขย่าเบา ๆ พอให้
ลูกพลิก วางไว้ให้ลูกค้าแทงแต้มรวมของลูกเต๋ารทั้ง 3 ลูกนั้นซึ่งหงายอยู่ในจานรอง การแทงก็แทงใน
กระดาษที่ทำเครื่องหมายไว้ดังกล่าว ถ้าแทง 3-10 แต้ม เรียกว่า “แทงต่ำ” ถ้าแทง 11 พอดีเรียกว่า
“ไฮโลว์” ถ้าแทง 12-18 แต้ม เรียกว่า “แทงสูง” คนแทงสูงหรือแทงต่ำเจ้ามือจะจ่ายให้ 1 ต่อ ถ้าแทง
ไฮโลว์ถูกเจ้ามือจะใช้ให้ 5 ต่อ

¹¹² สมพร พรหมพิคาธร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 15.

¹¹³ สมพร พรหมพิคาธร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 16.

¹¹⁴ สมพร พรหมพิคาธร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 17.

(ก.1.24) อีก็้อย¹¹⁵

ใช้สตาจค์หรืออะไรก็ได้ที่พอจะนำมาตกลงกันให้เป็นหัวหรือเป็นก้อย การเล่นไม่มีเจ้ามือจะเล่นกี่คนก็ได้ พนันกันมากน้อยเท่าใดก็ได้ โดยผู้เล่นทุกคนเอาสตาจค์มาคนละเท่า ๆ กัน นำมารวมกันเขย่า เมื่อตกลงให้ใครเป็นคนทิ้งสตาจค์ก่อนคนนั้นก็ทิ้งสตาจค์ลงบนพื้น แล้วเก็บเอาสตาจค์ที่หงายเป็นก้อยไว้เป็นส่วนของตน สตาจค์ที่เหลือให้ผู้เล่นอันดับถัดไปเป็นคนเขย่า และทิ้งต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะหมดกองนั้น

(ก.1.25) ปั้นแปะ¹¹⁶

ใช้เศษสตาจค์หรือวัตถุใดก็ได้ที่พอจะตกลงกันว่า ด้านใดเป็นหัวเป็นก้อย แล้วนำสตาจค์นั้นมา

ปั้นบนพื้นราบ เอามือตะบปขณะทิ้งสตาจค์นั้นกำลึงหมุน แล้วเอามือที่ตะบปปิดสตาจค์นั้นไว้ให้ลูกค้าแทงว่าสตาจค์นั้นหงายทางหัวหรือทางก้อย ถ้าทายถูกก็จ่ายเท่าจำนวนเงินที่แทงนั้นปั้นแปะเล่นอีกแบบหนึ่งใช้สตาจค์ 2 อัน เอาใส่ฝ่ามือกระเดาะขึ้นแล้วเอามืออีกข้างหนึ่งตะบปปิดไว้ให้ลูกค้าแทง 3 อย่าง คือ หัว กลาง หรือก้อย แแทงกลางคือเศษสตาจค์หงายหัวและก้อยอย่างละ 1 อันถ้าแทงถูกกลางเจ้ามือจะให้ 1 ต่อ ถ้าออกหัวหรือก้อยทั้ง 2 อัน คนแทงถูกได้จากเจ้ามือสองต่อ

(ก.1.26) อีโปงซัด¹¹⁷

ใช้เศษสตาจค์เบี้ยหรืออี่แปะก็ได้ นำมา 6 อัน พร้อมด้วยภาชนะสำหรับปิด เช่น ฝาชีสำหรับครอบอีก 1 อัน การเลือกชนิดนี้เจ้ามือต้องอาศัยความรวดเร็วในการซัดเบี้ยลงกับพื้นและใช้ฝาชีครอบไว้ให้ลูกค้าแทนตามความสมัครใจ ว่าเบี้ยในฝาชีที่เจ้ามือครอบนั้นมีจำนวนเท่าใดใครแทงถูกจ่ายให้ 1 ต่อ

(ก.1.27) บาคาร่า¹¹⁸

ใช้ไฟฝรั่งอย่างที่เล่นข้างงาหรือป็อก เจ้ามือจะเอาไฟทั้งสองสำหรับมาชอยสลับและตัดวางคว่ำหน้าไว้ แล้วจะให้ผู้เล่นคนละ 2 รอบ รอบละ 1 ใบ จนได้ไฟคนละ 2 ใบ ครบ

¹¹⁵ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นอีก็้อย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/25_24.html

¹¹⁶ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 17.

¹¹⁷ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 91. หน้า 17.

¹¹⁸ Caesars rewards. (2022). *How to Play Baccarat*. (Online). Available: <https://www.caesars.com/casino-gaming-blog/latest-posts/table-games/baccarat/how-to-play-baccarat>

แล้วให้ตรวจไฟในมือ ถ้าไฟในมือใครมีแฉ้มเป็น 10 หรือ 20 พอดีถือเป็นไม่มีแฉ้มเลย ถ้าได้แฉ้มเกิน 10 หรือ 20 แฉ้มที่เกินนั้นถือเป็นตามแพ้นะกัน

(ก.1.28) Slot Machines¹¹⁹

ใช้เครื่องจักรกลชนิดหนึ่ง ผู้จัดให้มีการเล่นสามารถตัดแปลงเครื่องกลไกภายในได้ ผู้เล่นจะต้องเสียบโชคโดยการนำเหรียญไปหยอดลงในช่องเพื่อให้ออกไปเครื่องกลไกนั้น แล้วกดปุ่มหรือโยกคันบังคับเพื่อให้เครื่องทำงาน ถ้าโชคดีจะมีเหรียญออกมาตามจำนวนที่ผู้จัดให้มีการเล่นตั้งไว้เป็นระยะ ๆ เงินที่ไหลออกมานี้เป็นสิทธิแก่ผู้เสียบโชค ถ้าไม่มีเหรียญออกมาผู้เล่นหรือเสียบโชคจะต้องหยอดเหรียญใหม่และกดปุ่มหรือโยกคันบังคับใหม่

(ก.2) การเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันกับบัญชี ก

การเล่นพนันใดมีลักษณะคล้ายกับการพนันในบัญชี ก. หรือไม่ ต้องอาศัยความเห็นผู้เชี่ยวชาญการพนันเป็นเครื่องชี้ขาด เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญการพนันดังกล่าวเป็นเครื่องวินิจฉัยความผิดของจำเลย โดยที่การเล่นพนันซึ่งมีลักษณะคล้ายกับบัญชี ก. เป็นข้อเท็จจริงตามบัญชี ก. หรือไม่ โจทก์จึงต้องบรรยายวิธีการเล่นการพนัน ที่หาว่าคล้ายกันนี้ไว้ในฟ้องด้วย ถ้าไม่บรรยายรายละเอียดวิธีเล่นไว้ถือว่าฟ้องโจทก์ทำให้จำเลยไม่เข้าใจข้อหาได้ดี ศาลอาจยกฟ้องหรือให้โจทก์แก้ฟ้องได้ ดังนั้น ถ้าตำรวจจับการพนันที่มีได้ระบุชื่อไว้ในอันดับใดอันดับหนึ่ง ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการพนันพ. ศ. 2478 พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนตำรวจผู้จับให้การถึงรายละเอียดวิธีการเล่นพนันนั้น ๆ ให้ปรากฏไว้ในสำนวนและต้องสอบสวนผู้ชำนาญการพนันให้ปรากฏไว้ด้วยว่าการพนันที่เล่นกันในคดีนี้มีลักษณะคล้ายกับการเล่นพนันอันดับและชื่อใดในบัญชีด้วยเพื่ออัยการจะได้อาศัยข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นหลักในการบรรยายฟ้องว่าจำเลยให้การปฏิเสธก็จะได้อาศัยข้อเท็จจริงเหล่านี้ในการนำสืบพยานชั้นศาลต่อไป

(ก.3) การเล่นอันร้ายแรงอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฏกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้การเล่นร้ายแรงอื่นใดนี้ต้องร้ายแรงเท่ากับที่ระบุไว้ในบัญชี อีกทั้งการเล่นร้ายแรงอื่นใดนี้มีใช้การเล่นอื่นใดในมาตรา 4 ทวิด้วย โดยการเล่นร้ายแรงอื่นใดได้มีกฏกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 17 พ.ศ.2503 ข้อ 2 เพิ่มบาคาร่าเป็นการพนันในบัญชีหมายเลข 27 และกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 18 พ.ศ.2504 ข้อ 1 เพิ่มสล็อตแมชชีนเป็นการพนันตามบัญชี ก. หมายเลข 28 ซึ่งเป็นการระบุเพิ่มเติมการพนันที่นำเข้ามาใหม่ ๆ จากต่างประเทศเข้ามาเล่นในประเทศไทย ถ้ากระทรวงมหาดไทยเห็นว่าเป็นการเล่นพนันที่ร้ายแรงเป็นภัยต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของ

¹¹⁹ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นปาทนาคณ.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_11.html

ประเทศก็จะออกเป็นกฎกระทรวงห้ามไว้มีผลเช่นเดียวกับการพนันประเภทอื่น ๆ ในบัญชี ก ที่บัญญัติไว้แต่เดิมนั้น¹²⁰

ข) การเล่นที่อนุญาตได้ การเล่นในบัญชี ข.

(ข. 1.1) การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งขัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข 17 แห่งบัญชี ก.¹²¹

การเล่นชนิดนี้ต้องเป็นการเล่นนอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข 17 แห่งบัญชี ก. ส่วนมากใช้โคแพะ แกะและไก่ ให้ต่อสู้กัน ให้ปลากัดปลาเข็มกัดกัน ก่อนเล่นเจ้าของสัตว์ทั้งสองฝ่ายต้องตกลงกันก่อนว่าจะเล่นพนันกันมากน้อยเท่าไร แล้วต่างก็เอาทรัพย์ตามที่ตกลงกันนั้นวางไว้เป็นสินพนัน เช่น ชนโค กัดปลา เป็นต้น การเล่นให้สัตว์แข่งขันกัน สำหรับประเทศไทยนิยมเล่นกับม้า การเล่นให้สัตว์ต่อสู้กันหรือแข่งขันกันนี้จะมีผู้ถือหางต่อรองกันด้วย บางรายร่วมทุนกับเจ้าของสัตว์ฝ่ายละกี่คนก็ได้จำนวนเงินมากน้อยแล้วแต่ตกลงกัน

(ข.1.2) วิ่งวัวคน¹²²

มีการวิ่งหลายแบบด้วยกัน เช่น วิ่งแข่งกันตัวต่อตัว วิ่งแข่งกันเป็นฝูงวิ่ง กอดคอผูกขาดกัน เป็นต้น ผลการพนันเช่นเดียวกับการแข่งขันสัตว์

(ข.1.3) ชกมวยปล้ำ¹²³

มีการได้เสียกันทำนองเดียวกับการเล่นที่ให้สัตว์ต่อสู้กันทุกประการ กติกาชกมวยมีระเบียบของกรมพลศึกษาวางไว้ชัดเจนแล้ว

(ข.1.4) แข่งเรือฟ่งแข่งเรือล้า¹²⁴

ใช้ไม้แบน ๆ ยาวประมาณ 2 ฟุตครึ่ง กว้างประมาณ 3 นิ้วฟุต ทำเป็นรูปคล้ายเรือจริง ๆ ตอนหัวแหลมงอนท้ายมน ผู้เล่นจะเอาเรือนี้ฟ่งบนพื้นเรียบ ๆ จากเส้นเริ่มไปยังจุดที่กำหนดไว้เป็นเส้นชัยทีละคน ๆ จนครบทุกคน ถ้าเรือของผู้ใดไปหยุดถึงเส้นชัยก็ถือเป็นผู้ชนะหรือหยุดใกล้เส้นชัยกว่าของคนอื่น ๆ ก็เป็นผู้ชนะคู่กันแข่งเรือล้า ใช้เหรียญสลึงคนละอัน กระดานหรือวัตถุพื้นเรียบวางอยู่บนพื้นราบสำหรับปล่อยเหรียญให้ล่องตามกระดานเองไปยังไม้ที่มัดเอาไว้เป็นเส้นชัย เหรียญของใครล่องไปใกล้หลักชัยมากกว่าของคนอื่นเป็นผู้ชนะ

¹²⁰ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 25.

¹²¹ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 26-27.

¹²² สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 27.

¹²³ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นป่าน้ำคน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_11.html

¹²⁴ *Ibid.*

(ข.1.5) ฐึรูป¹²⁵

ใช้รูปภาพต่าง ๆ ตามแต่ผู้เล่นจะตกลงกัน ด้านหลังภาพเขียนหมายเลขกำกับเอาไว้หมายเลขนี้จะต้องตรงกับหมายเลขที่ผู้จัดให้เล่นติดไว้กับสิ่งของที่ใช้เป็นรางวัลในการเล่น มีจำนวนพอดีกับรูปภาพ ก่อนลงมือเล่นแต่ละรอบผู้เล่นจะนำเอาทรัพย์สินตามจำนวนที่ผู้จัดให้เล่น กำหนดมามอบให้ผู้จัดให้เล่นไว้ แล้วผู้เล่นไปเลือกฐึรูปภาพรูปหนึ่งตามใจสมัคร เมื่อพลิกดูด้านหลังมีหมายเลขตรงกับหมายเลขสิ่งของใดก็จะได้รับสิ่งของนั้นเป็นรางวัล

(ข.1.6) โยนห้วง¹²⁶

ใช้หาวยหรือวัตถุอย่างอื่นทำเป็นห้วงขนาดเล็กใหญ่ตามแต่ผู้จัดให้เล่นทำไว้ และมีแป้นวงกลมโตพอที่จะสวมห้วงนั้น ได้พอดี บนแป้นไม่มีสิ่งของรางวัลวางไว้พอดีกับแป้น ถ้าสิ่งของรางวัลโตกว่าแป้นก็จะใช้ไม้เล็ก ๆ ปักไว้กับแป้นแทน ติดหมายเลขไว้กับไม้ที่แป้นของรางวัลลง ในการเล่นผู้เล่นจะชื้อห้วงจากผู้จัดให้เล่นตามอัตราที่กำหนดไว้ แล้วโยนห้วงนั้นจากจุดที่กำหนดให้ไปยังแป้น ถ้าห้วงสวมแป้นพอดีก็จะได้สิ่งของบนแป้นหรือตรงกับหมายเลขเป็นรางวัล

(ข. 1.7) โยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ¹²⁷

ใช้ภาชนะ เช่น หม้อ ไห ถ้วย แก้ว เป็นต้น วางไว้ในระยะต่าง ๆ กันตามแต่ผู้จัดให้เล่นกำหนด มีที่สำหรับผู้เล่นยืนโยนวัตถุลงในภาชนะนั้น ๆ วัตถุที่โยน เช่น ลูกเทนนิส ลูกปิงปอง เป็นต้น เมื่อลงมือเล่นผู้เล่นจะเอาเงินไปชื้อหรือแลกวัตถุที่จะโยนจากผู้จัดให้เล่นแล้วไปยังยังจุดที่กำหนดให้โยน ผู้เล่นคนใดโยนวัตถุลงในภาชนะอะไรได้ก่อนในชุดหนึ่งก็จะได้ของรางวัลตอบแทนตามที่ผู้จัดให้เล่นกำหนดไว้

(ข.1.8) ตกเป็ด¹²⁸

ใช้ภาชนะปากแคบ เช่น ไหกระเทียมดอง สำหรับใส่กล่องสังกะสี 10 กล่อง กล่องนี้บรรจุภาพชนิด 1 ต่อ 4 กล่อง ภาพชนิด 2 ต่อ 3 กล่อง ภาพชนิด 3 ต่อ 2 กล่อง และภาพชนิด 4 ต่อ 1 กล่องและไม้คันเบ็ดอันเล็กที่ปลายเชือกอีกด้านหนึ่งผูกติดกับแม่เหล็กอันเล็ก ๆ แต่มีกำลังพอที่จะดูดกล่องสังกะสีบรรจุภาพขึ้นมาจากไหได้ เข้ามือจะจัดให้มีภาพอีกชุดหนึ่งตรงกับภาพชุดที่บรรจุในกล่องสังกะสีวางไว้ให้ลูกค้าแทงตามความสมัครใจโดยใช้เงินแทงที่ภาพเหล่านั้น ก่อนลง

¹²⁵ สมพร พรหมพิตร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 28.

¹²⁶ สมพร พรหมพิตร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 28.

¹²⁷ เทศบาลตำบลร่องคำ. (2565). *การเล่นโยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่างๆ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.rongkham.go.th>

¹²⁸ บ้านจอมยุทธ. (2565). *การเล่นปาหน้าคน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_11.html

มือเล่นเจ้ามือจะเขย่าไหให้กล่องภาพทั้ง 10 กล่องปนกัน แล้วให้ผู้เล่นหย่อนเบ็ดแม่เหล็กลงไป
ในไห แล้วดึงกันเบ็ดให้ติดกล่องภาพขึ้นมา 1 กล่อง เมื่อเปิดกล่องดูแล้วเป็นภาพชนิดใดเป็นจำนวนต่อ
เท่าใดเจ้ามือจะจ่ายสินพนันให้ตามนั้น

(ข.1.9) จับสลากโดยวิธีใด ๆ¹²⁹

ใช้กระดาษเขียนหมายเลขเรียงลำดับตามจำนวนที่ผู้จัดให้เล่นกำหนด แล้วม้วน
กระดาษสลากทุกอันให้เรียบร้อยเหมือนกันหมด บรรจุไว้ในภาชนะหรือแขวนไว้ก็ได้ และมี
กระดาษเขียนหมายเลขอีกชุดหนึ่งเป็นสำเนาอย่างเดียวกับในม้วนกระดาษนำไปติดไว้กับสิ่งของที่
จะใช้เป็นรางวัลซึ่งมีดีบ้างเลวบ้างปนกัน ผู้เล่นจะเอาทรัพย์หรือเงินไปมอบให้ผู้จัดให้เล่นเป็นค่าจับ
สลากครั้งหนึ่งแล้วจึงไปจับสลากเอามาแกะดู ถ้ามีหมายเลขตรงกับสิ่งของใดก็จะได้รับสิ่งของนั้น
เป็นรางวัล

(ข.1.10) ینگเป้า¹³⁰

ใช้ปืนหรือไม้ซางเป่าลูกดอกแทนปืนก็ได้ กระสุนปืนใช้กระสุนจริงหรือปลอม
ก็ได้ มีเป่าให้เล่นอยู่ 2 แบบ คือ เป่าหนึ่งอยู่กับที่ เช่น เป่าดาวัว เป่าตาหมากรุก เป่ารูปหุ่นต่าง ๆ หรือ
เป่าเคลื่อนที่ก็ได้โดยมีกลไกทำให้เคลื่อนไปหอยู่ตลอดเวลา เช่น เป่ารูปสัตว์คู่ประหนึ่งว่ามีชีวิต ที่
เป่าแต่ละตัวมีแตรมบอไว้ ก่อนเล่นผู้เล่นจะซื้อลูกปืนหรือลูกดอกตามราคาที่ผู้จัดให้เล่นกำหนดไว้
เป็นชุด ๆ แล้วไปยิงยิงหรือเป่าลูกดอก ณ จุดที่ผู้จัดให้เล่นกำหนดไว้ เมื่อยิงหมดชุดได้แตรมบอเข้าก็
รับรางวัลจากผู้จัดให้เล่นเท่านั้น

(ข.1.11) ปาหน้าคนปาสัตว์หรือสิ่งใด ๆ¹³¹

ใช้กระดาษแข็งหรือไม้กระดานมาเขียนเป็นรูปหน้าคน รอให้ปาหรือจะใช้คน
หรือสัตว์จริง ๆ มาล่อก็ได้ เช่น ลิง มีวัตถุกลมสำหรับปา ลูกเทนนิส ลูกปิงปอง เป็นต้น จะใช้ก็ลูกปา
แล้วแต่ตกลงกันผู้เล่นจะต้องซื้อลูกปาตามราคาที่ผู้จัดให้เล่นกำหนดไว้ แล้วไปยิงปา ณ ที่กำหนด
ไว้ให้ถ้าปาถูกรูปคนสัตว์หรือสิ่งใด ๆ ที่จัดรอไว้ให้ปา ก็จะได้รับรางวัลตามที่จัดไว้เป็นรางวัล
สำหรับวัตถุที่ปาถูกนั้น

(ข.1.12) เต้าข้ามแดน¹³²

¹²⁹ สมพร พรหมพิคาธร. อ่างแล้วเชิงอรรดที่ 91. หน้า 29.

¹³⁰ สมพร พรหมพิคาธร. อ่างแล้วเชิงอรรดที่ 91. หน้า 29-30.

¹³¹ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นปาหน้าคน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_11.html

¹³² *Ibid.*

ใช้ลูกเต๋าสำหรับเล่นจูกจิก 3 ลูก ภาชนะสำหรับทอดลูกเต๋า 1 ใบ และลูกคิดหรือลูกปัดร้อยชั้นเป็นค่าน ค่านละ 5 ลูก รวม 5 ค่านแทนลูกคิดก็ได้ ผู้เล่นจะต้องตกลงกับเจ้ามือก่อนว่าตนจะถือหน้าลูกเต๋าแต้มใดสำหรับเลื่อนลูกคิดหรือลูกปัดซึ่งถือเป็นค่าน แล้วก็เริ่มทอดลูกเต๋าเมื่อทอดลูกเต๋าได้แต้มตามที่สัญญาไว้ก็เลื่อนลูกคิดหรือลูกปัดไปตามจำนวนแต้มที่ทอดได้ ถ้าสามารถทอดลูกเต๋าและเลื่อนลูกคิดหรือลูกปัดผ่านทั้ง 5 ค่านโดยไม่ติดก็ชนะ เจ้ามือต้องจ่ายรางวัลให้ถ้าผ่านไม่ได้ก็เสียพนันแก่เจ้ามือ

(ข.1.13) หมากแกว¹³³

ใช้ลูกเต๋าสำหรับเล่นจูกจิก 2 ลูก ด้วยกรอบและจานรองสำหรับเขย่าหรือจะใช้กระบอกไม้ไผ่แทนก็ได้ โดยเขย่าแล้วครอบกับพื้น มีกระดาษขีดเส้นตรงกลางหรือใช้ไม้เล็ก ๆ วางแบ่งเขตให้ลูกค้ำแทนก็ได้ โดยถือด้านขวาของเจ้ามือเป็นเขตแทงคู่ ด้านซ้ายเป็นเขตแทงคี่ เจ้ามือจะเขย่าลูกเต๋าทั้ง 2 ลูกแล้วครอบไว้ให้ลูกค้ำแทงตามสมัครใจ แทงตามเขตที่จัดไว้เป็นคู่หรือคี่แล้วเปิดครอบออกนับแต้มลูกเต๋าทั้ง 2 ลูกเป็นเท่าใด เอา 2 หารถ้าเหลือเศษก็เป็นคี่ ถ้าหารพอดีไม่มีเศษก็เป็นคู่ ถ้าใครแทงถูกเจ้ามือเป็นฝ่ายเสียพนันแก่ผู้นั้น

(ข.1.14) หมากหัวแดง¹³⁴

ใช้เครื่องเล่นทุกอย่างเหมือนเล่นพนันหมากแกว แต่เพิ่มลูกเต๋ามาก 1 ลูกเป็น 3 ลูก เจ้ามือเขย่าลูกเต๋าทั้ง 3 ลูกนั้น ครอบไว้ให้ลูกค้ำแทงในเขตคู่หรือที่แล้วเปิดฝาครอบออกนับแต้มลูกเต๋าที่ขึ้นหน้าเป็นสีแดง ซึ่งอาจเป็นลูกเดียว 2 หรือ 3 ลูกก็ได้ รวมแต้มแล้วเอา 2 หาร เหลือเศษเป็นคี่หารพอดีเป็นคู่ใครแทงถูกเจ้ามือจ่าย

(ข.1.15) Bingo¹³⁵

ใช้กระดานทำเป็นสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ ด้านในกั้นเป็นช่องเล็ก ๆ จำนวนมากน้อยตามชนิดของบิงโก เขียนเลขเรียงลำดับกำกับไว้ทุกช่องไม่ให้ซ้ำกันมีลูกยางพอกับจำนวนช่องและผู้เล่นต้องซื้อกระดาษบิงโกจากผู้จัดให้เล่น กระดาษนี้เป็นช่องสี่เหลี่ยมติดตารางไว้ ด้านละ 5 ช่องรวมเป็น 25 ช่องแต่ละช่องเขียนหมายเลขไว้ไม่ซ้ำกัน ส่วนมากให้ช่องกลางเป็นช่องฟรีโดยขีดกากบาทไว้แทนหมายเลข ผู้เล่นเข้านั่งประจำที่แล้วโยนลูกยางให้ลงช่องกระดานที่หมายเลขประจำไว้โดยผู้เล่นคนเดียวโยนหรือผลัดกันโยนคนละลูกสลับกันก็ได้ลูกยางตกลงไปในช่องหมายเลขใด ผู้เล่นทุกคนก็ตรวจดูกระดาษบิงโกในมือตนว่ามีเลขตรงกับช่องกระดานที่ลูกยางลงไปหรือไม่ ถ้ามีก็เอาคะแนนมาวางกำกับช่องกระดานของตนนั้นไว้เรื่อย ๆ ถ้ากระดานของใครมีหมายเลขครบ 5 ช่อง

¹³³ สมพร พรหมพิตร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 30-31.

¹³⁴ สมพร พรหมพิตร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 31.

¹³⁵ สมพร พรหมพิตร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 31.

ตรงกันเมื่อใดถือว่าชนะบิงโก ต้องนำกระดานนั้นไปรับรางวัลจากผู้จัดให้เล่นรางวัลคือของที่ตั้ง
โฆรไว้นั้นเอง

(ข. 1.16) สลากกินแบ่งสลากกินรวบ¹³⁶

เป็นการเล่นเสี่ยง โฆคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่น การเสี่ยง โฆคต้อง
อาศัยระยะเวลาในการจัดจำหน่ายสลากยาวนานกว่าการพนันชนิดอื่น ๆ สลากเรียงเบอร์ทุก
หมายเลขมีโอกาสที่จะถูกรางวัลได้หลายรางวัล แต่ละรางวัลมีสลากหลายหมายเลขด้วยกัน สลาก
ขายไม่หมดจะลดรางวัลลงตามส่วน ในการออกสลากนั้นจะทำการเสี่ยง โฆคได้หลายวิธี สลากกิน
รวบต่างกับสลากกินแบ่งที่มีได้จำกัดวิธีการเสี่ยง โฆค สลากกินรวบมีโอกาสถูกรางวัลได้เพียง
หมายเลขเดียวเท่านั้น รางวัลที่ตั้งไว้จะแก่ไม่ได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ เช่น การออกสลากเบอร์รถยนต์
แหวนเพชร นาฬิกา เป็นต้น

(ข.1.17) โดเต้ไลเซเตอร์¹³⁷

เป็นลักษณะของการเล่นพนันที่ต้องอาศัยเล่นควบคู่ไปกับการจัดให้มีการต่อสู้
หรือแข่งขันกันทุกชนิด มากกว่า 2 ทีมขึ้นไป สำหรับประเทศไทยนิยมใช้กันการเล่นแข่งม้า ผู้จัดให้
เล่นต้องพิมพ์ผลากกำหนดหมายเลขประจำทีมแข่งขันหรือประจำตัวมาที่จะแข่งในเที่ยวหนึ่ง ๆ
พร้อมทั้งบอกราคาประเภทวิน โต้ดหรือเพลส โต้ดไว้ด้วย ผู้เล่นซื้อสลากที่มีหมายเลขประจำทีมหรือ
ม้าตัวใดที่ตนถือหางมาถือไว้ ถ้าการแข่งขันเสร็จแล้วปรากฏว่าทีมหรือม้าตัวใดที่ตนถือสลากไว้
มาเป็นที่ 1 หรือ 2 หรือ 3 ก็จะได้รับส่วนแบ่งตามประเภทของการจำหน่ายสลากทั้งหมดเป็นรางวัล

(ข.1.18) สวีป¹³⁸

เป็นการเล่นเสี่ยง โฆคคล้ายคลึงกับการเล่นสลากกินรวบ แต่ใช้ผลของการ
แข่งขันของทีมการต่อสู้เป็นเครื่องชี้แพ้ชนะ รางวัลมีที่ 1 2 และ 3 สวีปของใครจะได้รับรางวัลอะไร
ต้องนำสลากมาจับควบคู่กับหมายเลขของทีมการต่อสู้หรือแข่งขันอีกครั้งหนึ่ง

(ข.1.19) บุคมกิ้ง¹³⁹

ผู้จัดให้เล่นหาไม้กระดานป้ายสำหรับเขียนรายชื่อทีมแข่งขันในเที่ยวหนึ่ง ๆ
พร้อมกำหนดอัตราไว้แน่นอนว่าทีมใดชนะวิน โต้ดหรือ เพลส ผู้แทงถูกจะได้รับรางวัลเท่าใด ก่อน

¹³⁶ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 32.

¹³⁷ Britannica. (2022). *Totalizator Gambling Device*. (Online). Available: <https://www.britannica.com/topic/totalizator>.

¹³⁸ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 33.

¹³⁹ *Understanding What a Bookmaker Does and How They Make Money*. (Online). Available: <https://www.gamblingsites.com/sports-betting/introduction/what-a-bookmaker-does/>

เริ่มแข่งขันผู้เล่นจะเอาเงินไปมอบให้ผู้จัดให้มีการเล่นตามจำนวนที่ตนพนันไว้ แล้วถือใบเสร็จรับเงินไว้เป็นหลักฐาน หากผลการแข่งขันปรากฏว่าทีมที่ตนแทงไว้ชนะออกมาเป็นที่ 1 2 และ 3 ก็เอาใบรับเงินไปรับเงินได้

(ข.1.20) สลากต่างประเทศ¹⁴⁰

สลากต่างประเทศ หมายถึง สลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวี่ป ซึ่งออกโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น จะนำมาจำหน่ายในประเทศไทยได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีหรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

(ข.1.21) ไฟต่าง ๆ¹⁴¹

การเล่นที่ต้องใช้ไฟเล่น เช่น ไฟนกกกระจอก ไฟต่อแค้น ไฟส่องไทย ไฟส่องจีน ไฟชีเช็ก ไฟโปกเกอร์ ไฟเผา ไฟรมมี และยังมีอีกมากชื่อหลายวิธีด้วยกันที่ใช้ไฟเล่น

(ข.1.22) ควด¹⁴²

เครื่องอุปกรณ์ในการเล่นใช้กระดานสำหรับการเล่นควด รูปสี่เหลี่ยมทงมุมของกระดานจัดเป็นช่องตารางไว้เป็น 3 แถว แถวละ 5 ช่อง รวม 15 ช่อง จัดกากบาทเป็นช่องไว้ 2 ช่อง มีเบี้ยจันสำหรับ เท 5 เบี้ย และเบี้ย สำหรับใช้ตัวเดินฝ่ายละ 3 เบี้ย พร้อมทั้งกระบอกสำหรับเทเบี้ย และกระบอกตังควดรวม 1 ชุด วิธีการเล่นผู้เล่นทั้งสองฝ่ายนั่งเทควดอยู่ตรงด้านตังควดของกระดานสำหรับเดินแค้น ผลัดกันคนละครั้ง ใครจะเป็นผู้เทก่อนนั้นแล้วแต่จะตกลงกัน การเริ่มเดินครั้งแรกผู้ที่จะต้องเทให้เบี้ยนั้นหงายขึ้นเพียง 1 เบี้ย หรือหงายทั้ง 5 เบี้ย หรือคว่ำทั้ง 5 เบี้ยอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจะเริ่มตืนขึ้นเดินแค้นได้(เกิด) เมื่อเกิดแล้วเทได้เบี้ยหงายเท่าไรก็เดินไปตามช่องตารางทางซ้ายมือจากช่องกลางก่อน แล้วเดินต่อไปตามลำดับทางช่องขวา ถ้าผู้เทเริ่มเทหงายเพียงหนึ่งเบี้ยเกิดได้ตัวเดียวถ้าเทหงายได้ 5 เบี้ยหรือคว่ำ 5 เบี้ย เกิดพร้อมกันทั้ง 3 ตัว เมื่อฝ่ายใดเทให้หงายได้ 1 เบี้ย หงายได้ 5 เบี้ยหรือคว่ำ 5 เบี้ยแล้วเรียกว่า “ควด” มีสิทธิที่จะได้อีกครั้ง การเดินเบี้ยไปตามช่องพอดีถึงช่องที่จะหยุดเดินตามแค้นที่เทได้ ถ้ามีตัวเดินของฝ่ายตรงข้ามวางอยู่ก่อนแล้วและตนมีความประสงค์ที่จะหยุดตามนั้นก็ได โดยตีตัวเดินของฝ่ายตรงข้ามซึ่งอยู่ในช่องนั้นให้กลับลงไปเริ่มตืนใหม่ ถ้าไม่คิดจะตีก็เดินตัวอื่นของตนแทน การตีตัวเดินของฝ่ายตรงข้ามนั้นตีได้ทุกช่องเว้นแต่ช่องที่มีเครื่องหมายกากบาทเท่านั้น ถ้าฝ่ายใดสามารถทอดเบี้ยเดินแค้นนับตั้งแต่ช่องเกิดเวียนไปทางขวาตามช่องทางเดินตลอดทั้ง 4 มุมของกระดานจนกลับมาผ่านช่องเกิดที่เริ่มตืนเดินไปได้ทั้ง 3 ตัวก่อนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายชนะได้สินพนันตามที่ตกลงกันนั้นไป อนึ่ง การเล่นควดของมอญและ

¹⁴⁰ สมพร พรหมพิลาธร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 33.

¹⁴¹ สมพร พรหมพิลาธร. อังแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 33.

¹⁴² ทศนะ คล่องพยาบาล. ควด. เอกสารเผยแพร่ในการอบรมอัยการผู้ช่วยของกรมอัยการ. หน้า 20.

อินเดียก็มีวิธีเล่นและการเดินแต้มคล้ายกัน ผิดกันที่ควมมอญใช้เบี้ยสำหรับเท 6 เบี้ย ดาวอินเดียใช้ ลูกเต๋าทดแทนเบี้ย

(ข.1.23) บิลเลียด¹⁴³

ใช้โต๊ะบิลเลียดธรรมดาซึ่งมีอยู่ 6 หลุมลูกบิลเลียดสีขาวมีจุด 1 ลูกสีขาวล้วน 1 ลูกสีแดงอีก 1 ลูกรวม 3 ลูกและใช้ไม้คิวสำหรับแทนพอสสำหรับผู้เล่น เล่นกันเป็นเกม คือจะเล่นเกมสั้นหรือเกมยาวก็ได้ จะเล่นกับที่แต้มก็ได้ จะพนันกันเกมละเท่าใดก็ได้เอาสินพนันมารวมกันไว้ผู้เล่นถือลูกขาวจุดขาวล้วนไว้คนละลูก ฝ่ายถือขาวจุดจะเริ่มแทงก่อนแล้วแทงไปจนกว่าจะหมดไม้ แทงไม้ไหนได้ไม้ไม่ได้แต้มถือว่าหมดไม้ ฝ่ายที่ถือลูกขาวล้วนก็เริ่มแทงนับแต้มบ้าง ผัดกันแทงจนกว่าฝ่ายใดได้แต้มเกมก่อน ฝ่ายใดชนะก็ได้สินพนันที่วางไว้นั้นไป การนับแต้มถือลูกคบหรือลูกเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแดงได้ 3 แต้ม แทนแกนนอน คบหรือเปลี่ยนขาวได้ 2 แต้ม แทงมิสต์หรือผิดทำให้ลูกที่แทงลงหลุมหรือตกโต๊ะเสีย 3 แต้ม แทงฟาล์วเสีย 1 แต้ม และแต้มเสียต้องลบออกใน ไม้้นั้นด้วย การเล่นอย่างอื่นที่ใช้ลูกบิลเลียด เช่นสนุกเกอร์หรือรัสเซียพูลก็อนุญาตให้เล่นได้

(ข.1.24) ข้องอ้อย¹⁴⁴

ใช้อ้อยกับมีดเป็นเครื่องเล่น โดยเลือกเอาอ้อยมาลำหนึ่งจุดผิวออกเป็นทางยาวตลอดลำเอามีดสับไว้ตรงกลางลำอ้อยนั้นพอเป็นรอยเพื่อให้ผู้เล่นทุกคนกะดูด้วยสายตาวา ตรงนั้นถ้าตัดให้ขาดออกเป็น 2 ท่อนแล้วจะมีความสูงต่ำหรือเหลี่ยมล้ำกันอยู่มากน้อยเท่าใด ก่อนเล่นให้ผู้เล่นทุกคนหักไม้อันเล็ก ๆ ให้มีความยาวเท่ากับความเหลี่ยมล้ำของอ้อยทั้งสองท่อนที่ตัดกะได้ด้วยสายตานั่น จากนั้นก็ตัดอ้อยลำนั้นขาดออกเป็น 2 ท่อน ถ้าไม้อันเล็ก ๆ ในมือผู้เล่นคนใดยาวพอดีหรือใกล้เคียงที่สุดกับความเหลี่ยมล้ำของอ้อยทั้ง 2 ท่อนนี้ก็นับเป็นผู้ชนะ สินพนันออกคนละเท่า ๆ กันใครชนะได้สิ่งนั้นทั้งหมดไป

(ข.1.25) สะบ้าหอย¹⁴⁵

เล่นคล้ายโบว์ลิ่งใช้ลูกสะบ้าเล่น ลูกสะบ้าทำด้วยไม้เป็นรูปกลม ๆ ก่อนข้างแบน เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 นิ้วฟุต จุดศูนย์กลางหนาประมาณ 2 นิ้วฟุต ขอบรอบวงกลมหนาประมาณ 1 นิ้วฟุต ผู้เล่นมีสองฝ่ายตั้งลูกสะบ้าเป็นแกนให้ทอยฝ่ายละ 5 ลูก ห่างกันตามที่ตกลงไว้ โดยตั้งแถวเรียงหนึ่งระยะต่อเท่า ๆ กันผู้เล่นฝ่ายละคนมีลูกสะบ้าสำหรับทอยคนละ 3 ลูกเสร็จแล้วก็ผลัดกันทอยลูกสะบ้าของตนไปลูกลูกสะบ้าตั้งของฝ่ายตรงข้ามจนครบ 3 ครั้ง(3 ลูก) แล้วให้อีกฝ่ายทอยฝ่ายของตนต่อไป ฝ่ายไหนทอยลูกสะบ้าของอีกฝ่ายได้มากกว่าก็เป็นฝ่ายชนะ

¹⁴³ ทศนะ คล่องพยาบาล. อ่างแล้วเชิงอรุณที่ 91. หน้า 20.

¹⁴⁴ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรุณที่ 91. หน้า 35.

¹⁴⁵ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรุณที่ 91. หน้า 35-36.

(ข. 1.26) สะบ้าชุด¹⁴⁶

ใช้ลูกสะบ้าหรือไม้ทำเป็นรูปกลมค่อนข้างแบนคล้ายลูกสะบ้าขนาดโตพอที่จะใช้มือจับคิดยิงไปได้ ลูกสะบ้าสำหรับใช้เป็นแกนตั้ง 10 ลูกมีระยะห่างกันพอล้อมลูกกันได้ ระยะห่างเท่า ๆ กันเป็นรูปแถวหน้ากระดานเรียงหนึ่ง ส่วนลูกสะบ้าที่ใช้ยิงก็มี 10 ชุด หลังจากกระจุดยิงจะบ้าแล้วเจ้ามือก็จะยิงลูกสะบ้า 10 ลูกก่อน ผู้เล่นอื่นก็เอาสินพนันมาวางไว้เรียบร้อยแล้ว เจ้ามือจะใช้นิ้วมือบีบยิงลูกสะบ้าทีละลูกใหม่ให้ลูกลูกสะบ้าที่ตั้งไว้เป็นแกนให้ล้มหมดทั้งแถว ถ้าเจ้ามือยิงลูกสะบ้าล้มตั้งแต่ 8 ลูกขึ้นไปก็ชนะได้เงินที่ลูกค้ำวางเดิมพันนั้นไป ถ้าเจ้ามือยิงไม่ล้มเลยหรือล้มเพียงลูกเดียวเจ้ามือต้องจ่ายให้ลูกค้ำทุกคนตามที่แทงไว้ ถ้าเจ้ามือยิงลูกสะบ้าล้มตั้งแต่ 2 ลูกขึ้นไปแต่ไม่เกิน 7 ลูก ลูกค้ำต้องมายิงลูกสะบ้าบ้าง ลูกค้ำคนใดยิงลดมากกว่าเจ้ามือก็ชนะเจ้ามือถ้ายิงลมน้อยกว่าก็แพ้เจ้ามือถ้าล้มเท่ากันก็เสมอ

(ข.1.27) ฟุตบอลโต๊ะ¹⁴⁷

ทำสนามฟุตบอลจำลองด้วยไม้ต่อขาให้สูงขึ้นเป็น โต๊ะมีหุ่นนักเล่นฟุตบอลทั้งสองฝ่ายเสียบอยู่บนคานบังคับเรียงกันเป็นแถวตามตำแหน่งต่าง ๆ เหมือนเล่นฟุตบอลในสนามแข่งจริง ๆ มีฝ่ายละ 11 ตัว ผู้เล่นมี 2 ฝ่าย หลังจากปล่อยลูกฟุตบอลจำลองลงไปสนามแล้ว ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายก็ขยับคันบังคับของตนให้หุ่นนักกีฬาฝ่ายตนเตะลูกฟุตบอลจำลองไปเข้าประตูของฝ่ายตรงข้ามพร้อมกับคอยปกป้องมิให้ฝ่ายตรงข้ามคิดลูกฟุตบอลจำลองลูกเดียวกันเข้าประตูฝ่ายตนการแพ้ชนะตัดสินเหมือนเล่นในสนามจริง

(ข. 1.28) เครื่องเล่นไฟฟ้า จักรกล สปริง¹⁴⁸

เครื่องเล่นไฟฟ้า จักรกล สปริง คลุมถึงเครื่องเล่นพนันหลายอย่างหลายวิธีที่ใช้พลังไฟฟ้าหรือเครื่องจักรกลหรือใช้สปริงคิด ยิงหรือโยนวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะ โดยมีการนับแต้มหรือทำเครื่องหมายภาชนะไว้เสร็จเป็นการพัฒนาวิธีเล่นตามความเจริญของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เนื้อหาสำคัญของการเล่นพนันประเภทที่ขออนุญาตให้เล่นได้นี้ ถ้าเล่นโดยมิได้รับอนุญาตผู้จัดให้มีการเล่นจะมีความผิดเมื่อจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยตรงหรือทางอ้อม ดังที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 794/2491 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเป็นผู้จัดให้มีการเล่นไฟฟ่องพนันโดย

¹⁴⁶ สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 36.

¹⁴⁷ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นพนันหน้าคน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_11.html

¹⁴⁸ บ้านจอมยุทธ์. (2565). *การเล่นพนันหน้าคน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:https://www.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_11.html

ไม่ได้รับอนุญาต แต่มิได้ระบุว่าจำเลยจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่จำเลยแล้ว ย่อมไม่เป็นฟ้องอันจะฟังลงโทษจำเลยได้

ข.2) การเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกับบัญชี ข.

การบรรยายว่าการเล่นอย่างไรคล้ายกับการเล่นในหมายเลขโคหมายเลขหนึ่ง ในบัญชี ข. เป็นข้อเท็จจริงเนื่องจากต้องบรรยายถึงลักษณะและวิธีเล่นให้ศาลรู้เห็นในฟ้อง มิฉะนั้นถือเป็นฟ้องที่ไม่ทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีเป็นฟ้องเคลือบคลุมคำพิพากษาฎีกาที่ 137/2486 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยร่วมกันเล่นสนุกเกอร์พนันเอาทรัพย์สินกันโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระบุว่าเป็นการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการเล่นบิลเลียดอันเป็นการพนันที่ระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน 2478

ข.3) การเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้

ปัจจุบันนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวง 2 ฉบับระบุงการพนันที่ห้ามเพิ่มเติมไว้ดังนี้คือเพิ่มเป็นหมายเลข 25 และ 26 แห่งบัญชี ข. ด้วยกฎกระทรวงฉบับที่ 17 พ.ศ. 2503 ให้การเล่นสบบ้าทอยกับสบบ้าซูดเป็นการเล่นที่ต้องห้ามตามกฎกระทรวง และเพิ่มเป็นหมายเลข 27 และ 28 แห่งบัญชี ข. ด้วยกฎกระทรวงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2504 ให้การเล่นฟุตบอลโต๊ะกับเครื่องเล่นซึ่งใช้ไฟฟ้าจากกลหรือสปริงตีดึงหรือโยนวัตถุใด ๆ ในภาชนะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ เป็นการเล่นที่ต้องห้ามตามกฎกระทรวง การเล่นที่ได้รับใบอนุญาตให้เล่นแล้ว ถือว่าได้รับอนุญาตให้พนันกันด้วย กล่าวคือ เมื่อผู้ใดได้รับอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นพนันรายใดหรือประเภทใดแล้ว ถือว่าผู้จัดให้มีการเล่นและผู้เข้าเล่นทุกคนได้รับอนุญาตให้เล่นและพนันกันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่มาตรา 4 วรรค 3 บัญญัติไว้ว่าในการเล่นอันระบุไว้ในวรรคสองข้างต้นนั้น จะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัดให้มีขึ้นหรือมีกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้ โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

ค) การจัดให้มีการแถมพหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

เป็นการห้ามนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 วรรค 4 เพราะการห้ามในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตั้งที่มาตรา 8 บัญญัติไว้ว่า การจัดให้มีการแถมพหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อนจึงจะทำได้ การห้ามนี้เป็นการควบคุมการโฆษณาสินค้าถ้าไม่ใช่การกระทำในการประกอบกิจการค้าก็ต้องห้ามมิให้จัดให้มีการเสี่ยงโชคด้วยการแถมพหรือรางวัลด้วยเหมือนกัน ตามข้อ 15 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 11 พ.ศ. 2503 ว่าด้วยการอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นแถมพหรือรางวัลในการเสี่ยงโชคด้วยวิธีใด ๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพในแบบ พ.น. 36 01-50 นั้นได้กำหนดเงื่อนไขข้อ 4 ไว้ว่า การจัดให้มีการแถมพหรือให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

เพื่อกิจการค้าหรืออาชีพนั้น สินค้าที่จำหน่ายต้องเป็นไปตามราคาในท้องตลาดและผู้ซื้อแม้ว่าจะไม่ได้รับรางวัลในการเสี่ยงก็ต้องได้รับสิ่งของตามราคาที่ซื้อนั้นไปเสมอ และข้อ 5 แห่งแบบใบอนุญาตดังกล่าว ยังย้ำอีกว่าห้ามมิให้จ่ายหรือรับแทนการแถมพหหรือรางวัล

ง) การเล่นตามมาตรา 4 ทวิ

ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา 4 จะพนันกันหรือจัดให้มีเพื่อพนันกัน โดยเฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกระทรวง คำว่า “การเล่น” ในวรรคก่อนนี้ หมายความว่าความรวมตลอดถึงการทายและทำนายดวงด้วย บทบัญญัติมาตรานี้ เป็นการอุดช่องว่างสำหรับการพนันอื่นใดที่ไม่มีระบุไว้ในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. หรือไม่มีลักษณะคล้ายกับบัญชี ก. หรือบัญชี ข. หรือที่ยังไม่มีกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ กล่าวคือ เป็นการบัญญัติเพื่อไว้ในอนาคตถ้ามีการเล่นการพนันอื่นใดนอกเหนือจากบัญชี ก. หรือบัญชี ข. หรือไม่มีลักษณะคล้ายกับบัญชีทั้งสองนี้ ผู้เล่นจะอ้างว่าไม่มีกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ไม่ได้ ดังนั้นการเล่นตามมาตรา 4 ทวิจึงเป็นการเล่นที่ไม่มีกฎหมายหรือกฎกระทรวงระบุชื่อไว้เล่นอย่างไร พนัน โดยวิธีใด จึงเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องไปบรรยายในฟ้องให้ศาลและจำเลยเข้าใจ ถ้าโจทก์กล่าวในฟ้องว่าจำเลยสมคบกันเล่นพนันกันต่ออันเป็นการเล่นนอกจากที่กล่าวในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และไม่ใช้การเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง โดยมีได้บรรยายว่าเล่นกันอย่างไรพนันกันด้วยวิธีใดจึงเป็นฟ้องที่ไม่พอให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต้องยกฟ้อง นอกจากที่กล่าวข้างต้น ยังมีกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากมีจำนวนเงินหมุนเวียนสูง¹⁴⁹ ได้แก่ หวยใต้ดินและการพนันทายผลฟุตบอล

หวยใต้ดิน ประกอบด้วย ผู้ขายหรือเจ้ามือเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลที่ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของทุน ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการและรับความเสี่ยงจากหวยที่ขายออกไป ธุรกิจหวยใต้ดินเป็นธุรกิจที่อิงอยู่กับการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลมีการออกรางวัลโดยสม่ำเสมอตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2482 ในระยะแรกธุรกิจนี้ดำเนินการโดยพ่อค้าชาวจีนที่ประกอบธุรกิจร้านทอง โรงสีข้าวและพืชผลการเกษตรทั้งในกรุงเทพฯ และภูมิภาคอื่น ๆ เจ้ามือจึงเป็นกลุ่มพ่อค้าซึ่งทำธุรกิจทั้งที่เปิดเผยถูกกฎหมายและธุรกิจที่ต้องปกปิดเพราะผิดกฎหมายควบคู่กันไป พ่อค้าเหล่านี้อาศัยเงินสดที่ได้จากธุรกิจหวยใต้ดินมาเป็นเงินหมุนเวียนและเป็นการสะสมทุนเพื่อขยายการทำธุรกิจที่ถูกกฎหมาย ปรากฏการณ์นี้ สะท้อนความเป็นจริงของสังคมไทยอย่างน้อยที่สุด 3 ประการด้วยกัน

¹⁴⁹ กรุงเทพธุรกิจ. (2562). คนไทยครึ่งปท.เล่นพนัน ห่วงสูงวัยหน้าใหม่พุ่ง42% . (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/850048>

ประการแรก กระบวนการสะสมทุนเบื้องต้นของระบบเศรษฐกิจตลาดของพ่อค้าชาวจีนจำนวนหนึ่งในประเทศไทยเกี่ยวพันกับธุรกิจฝักกัญหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจการพนันมากกว่าครึ่งศตวรรษ

ประการที่สอง กระบวนการก่อตัวของระบบเศรษฐกิจตลาดหรือระบบทุนนิยมในประเทศไทยมีรากเหง้าความเป็นมาทางด้านที่ถูกกฎหมายและด้านที่ผิดกฎหมาย เศรษฐกิจภาคที่ถูกกฎหมายและภาคที่ผิดกฎหมายมีความสัมพันธ์ในเชิงพึ่งพากันและสนับสนุนกันมาโดยตลอดกระทั่งถึงปัจจุบัน

ประการที่สาม กระบวนการเติบโตของระบบเศรษฐกิจตลาดของไทยกว่าครึ่งศตวรรษ ได้มาจากหยาดเหงื่อและเงินที่รวบรวมขึ้นมาจากเกษตรกรในภาคชนบท แม้อำนาจและคนยากจนจำนวนมากในเมืองจากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ธุรกิจหวยใต้ดินมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับเศรษฐกิจตลาดมาตั้งแต่เริ่มต้นจึงเติบโตได้อย่างมั่นคงควบคู่ไปกับการขยายตัวของเศรษฐกิจตลาดในช่วงกว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาวิธีการเล่น ผู้เล่นจะทำการเขียนตัวเลขที่ตนเองต้องการเสี่ยงโชค จำนวน 2-3 หลัก ใบกระดาษ ซึ่งเรียกกันว่า “โพย” ซึ่งในโพยใบดังกล่าวจะต้องระบุถึง หมายเลขที่ต้องการซื้อ จำนวนที่ต้องการ ในราคาเท่าไร ซึ่งจะจ่ายในราคาที่ผู้ซื้อสามารถควบคุมได้ (กล่าวคือ ยอดเงินที่ต้องชำระ เกิดจาก ผลคูณของ ราคา และจำนวน) จากนั้นจะมีคนที่คอยรวบรวมโพย หรือที่เรียกว่า “คนเดินโพย” รวบรวมโพยเหล่านั้นไปส่งที่เจ้ามือหวยใต้ดินในชุมชน หรือส่งต่อกันไปเป็นทอดในกลุ่มเจ้ามือ ซึ่งการออกรางวัลของหวยใต้ดินนั้น จะอ้างอิงหรือเปรียบเทียบรางวัลจากสลากกินแบ่งรัฐบาล¹⁵⁰

การพนันทายผลฟุตบอล เดิมการพนันทายผลการแข่งขันฟุตบอลเคยเล่นกันเฉพาะในกลุ่มคนดูฟุตบอลในสนามแข่งขัน ต่อมาจึงมีการขยายตัวไปสู่ผู้ชมทางโทรทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแข่งขันภายในประเทศและเมื่อมีการถ่ายทอดสดรายการการแข่งขันฟุตบอลจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการรายงานและผลการแข่งขัน หรือว่าถ่ายทอดสด ทั้งในระดับสโมสรของประเทศที่มีชื่อเสียงในยุโรป ไม่ว่าจะเป็น อังกฤษ อิตาลี เยอรมนี และในระดับนานาชาติ เช่น ฟุตบอลโลก ฟุตบอลชิงแชมป์ยุโรป เป็นต้น ความนิยมในการเล่นพนันฟุตบอลจึงมีมากขึ้นตามลำดับ “การพนันฟุตบอลที่เริ่มเล่นในปัจจุบันเป็นการพนันผ่านเจ้ามือได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษที่เรียกกันว่า บู้คเมคกิ้ง หรือการพนันแบบอัตราต่อรอง ทั้งยังพัฒนารูปแบบกติกาการเล่นต่าง ๆ โดยมีผู้ให้บริการ หรือเรียกในวงการพนันว่า “เจ้ามือ” การพนันผ่านโต๊ะบอลสามารถเล่นได้ทั้งกับเจ้ามือหรือโต๊ะบอลโดยตรง หรือเล่นผ่านทางคนกลางที่เรียกว่า “เด็กเดินโพย” เจ้ามือหรือโต๊ะบอล เป็นผู้ให้บริการพนันฟุตบอลโดยจะรอรับรายการแทงพนันทั้งจากผู้เล่น โดยตรงและจากนายหน้าที่ย่อย

¹⁵⁰ สังคีต พิริยะรังสรรค์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 61. หน้า 183-185.

รับรายการแทงพนันจากผู้เล่นอีกที ทั้งนี้รูปแบบของการดำเนินการมีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อหมุนเวียนและถ่ายเทเงินพนันและเพื่อจับคู่จำนวนเงินที่เล่นในการพนันที่แข่งกัน เจ้าโต๊ะบอลรายใหญ่จะมีการถ่ายเทเงินพนันไปยังต่างประเทศซึ่งมีการพนันในรูปแบบเดียวกัน มีราคาใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฮองกง และสิงคโปร์ ทั้งนี้บางส่วนอาจเชื่อมโยงกับธุรกิจพนันฟุตบอลในประเทศอังกฤษโดยตรง ลักษณะสำคัญของการเล่นพนันบอลกับโต๊ะบอล¹⁵¹ คือ เล่นพนันกับโต๊ะบอลที่เปิดให้แทงและมีสถานที่ตั้งอย่างเป็นทางการผู้เล่นต้องมาที่โต๊ะบอล วางวงเงิน แล้วนำโพยบอลติดตัวกลับไปเล่นแทง ลูกค้ำมักจะมีลักษณะเป็นผู้เล่นพนันขาจร ซึ่งมีส่วนใหญ่วงเงินหมุนเวียนน้อย นอกจากนี้การรับพนันของเจ้ามือหรือโต๊ะบอลรายย่อย ซึ่งส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ตามแหล่งชุมชนหรือหอพักนักศึกษาเล่นพนันแทงผ่านคนกลาง เช่น เด็กเดินโพย มีการใช้ระบบเครดิตในการเล่น กล่าวคือ ผู้เล่นแทงทายผลการแข่งขันไปก่อนแล้วจึงมาจ่ายเงินหรือรับเงินที่แทงได้กับเจ้าโต๊ะบอลในภายหลัง โดยจะมีการนัดชำระเงินพนันบอสนกันเป็นรอบ ๆ ไป ปัจจุบันการเล่นพนันบอลในลักษณะนี้เป็นระบบที่ยังได้รับความนิยมมากที่สุด และขณะเดียวกันจึงน่าจะเป็นระบบการเล่นที่มีวงเงินมากที่สุด ผู้เล่นมักจะเป็นนักพนันบอลที่เล่นอย่างจริงจัง ลงทุนหาข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในแวดวงฟุตบอล การซื้อขายนักเตะ โปรแกรมการแข่งขัน จนไปถึงความพร้อมของนักเตะและแผนการเล่นที่คาดว่าผู้จัดการทีมฟุตบอลนั้นจะวางแผนหรือต้องแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างไร นอกจากนี้ นายหน้าหรือเด็กเดินโพยสามารถรับแทงพนันไว้เองทั้งหมด โดยไม่ส่งต่อเจ้าโต๊ะบอล หรืออาจส่งต่อเพื่อเฉลี่ยความเสี่ยงไปยังโต๊ะบอลอื่น ๆ ได้ จึงเป็นการยากที่จะแบ่งสถานภาพของโต๊ะบอลและนายหน้าให้ชัดเจน

2.10.2.2 การควบคุมการพนัน

รูปแบบการควบคุมการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มี 2 รูปแบบ กล่าวคือ การการเล่นที่ห้ามเด็ดขาด การเล่นที่ผู้จัดต้องขออนุญาต. การเล่นที่ห้ามเด็ดขาด ได้แก่ การพนันอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นว่า การเล่นที่ห้ามขาดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่งนี้อุญาตให้เล่นกันได้แต่ต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกา กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นการพนันบัญชี ก การพนันลับบัญชี ก หรือที่ออกกฎหมายกระทรวงห้ามเพิ่มเติม ถ้ารัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกาอันมีผลเป็นการออกกฎหมายให้เล่นกันได้

พระราชกฤษฎีกาที่อนุญาตให้จัดการเล่นตามบัญชี ก เพียง 1 ฉบับเท่านั้น คือ สมัยรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงครามนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ออกประกาศ

¹⁵¹ วสันต์ ปัญญาแก้ว. (2557). *ฟุตบอลไทย ประวัติศาสตร์ อำนาจ การเมืองและความเป็นชาย*. กรุงเทพฯ: วนิดาการพิมพ์. หน้า 42-43.

กระทรวงการคลัง จัดตั้ง สถาน “กาสิโน” (ตัวสะกดตามกฎหมายในขณะนั้น มาจากภาษาอังกฤษ "casino") เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2482¹⁵² รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในขณะนั้น (นายปรีดี พนมยงค์)¹⁵³ ได้กำหนดชนิดการพนันที่ให้เล่นได้รวม 5 ชนิดคือ 1 แปกเก๋าและบารา 2 จัปยี้เกี 3 น้ำเต้า 4 ไฮโลว์ 5 ขลุ่ยขลุ่ย สถานกาสิโนยังคงเปิดดำเนินการเรื่อยมาจนถึงรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ (1 สิงหาคม พ.ศ 2487 – 31 สิงหาคม 2488) ต่อมาได้มีการยกเลิกในภายหลัง

ข) การเล่นที่ผู้จัดต้องขออนุญาต กรณีการอนุญาตโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือ เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต ซึ่งอนุญาตให้เล่นได้เฉพาะการพนันตามบัญชี ข.และการแถมพหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตามมาตรา 8 โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ข้อ 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 44 (พ.ศ. 2548) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนันตามบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติ และใบอนุญาตจัดให้มีการแถมพหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพตามมาตรา 8 ได้ คือ

(ข 1) ในกรุงเทพมหานคร เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานและนิติกร กรมการปกครอง

(ข.2) ถังหวัดอื่น ๆ นอกจากกรุงเทพมหานคร เจ้าพนักงาน ผู้ออกใบอนุญาต ได้แก่ นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่

ทั้งนี้ปรากฏข้อยกเว้นการเล่นที่ผู้จัดไม่ต้องขออนุญาตในกฎกระทรวงฉบับที่ 27 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ได้แก่ การเล่นตามบัญชี ข ดังต่อไปนี้ให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต¹⁵⁴

- ไพบริดซ์ ซึ่งเล่นในสมาคมระหว่างสมาชิกหรือบุคคลที่สมาคมอนุญาต หรือเล่นในบ้านระหว่างญาติมิตร โดยสมาคมผู้จัดให้มีการเล่นหรือเข้าบ้าน แล้วแต่กรณี มิได้เรียกเก็บหรือรับผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น

- บิลเลียด ซึ่งเล่นในเคหสถานที่มีบริเวณกว้างขวางและรั้วรอบมิดชิดจำนวนไม่เกินหนึ่งโตะ โดยผู้จัดให้มีการเล่นหรือเข้าบ้านแล้วแต่กรณี มิได้เรียกเก็บหรือรับผลประโยชน์ในทางตรงหรือทางอ้อมจากการเล่นนั้น หรือซึ่งเล่นเพื่อการรื่นเริงในสมาคมที่ตั้งขึ้นตามประมวล

¹⁵² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 56 หน้า 274 ลงวันที่ 26 เมษายน 2482

¹⁵³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 56 หน้า 646 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2482

¹⁵⁴ กฎกระทรวงฉบับที่ 27 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำนวนไม่เกินห้าโต๊ะ โดยสมาคมเก็บค่าเกมตามสมควร และจัดให้มีการเล่นในวันปฏิบัติราชการตามปกติ ระหว่างเวลา 15.00 นาฬิกา ถึงเวลา 01.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น และในวันหยุดราชการ ระหว่างเวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 01.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น ตลอดจนปฏิบัติตามลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแบบใบอนุญาตให้จัดให้มีการเล่นการพนัน บิลเลียดโดยอนุโลม

- รังวัวคน ซึ่งไม่มีการเล่นโตเตโลเซเตอร์ สวีป หรือนูกเมกิง รวมอยู่ด้วย ชกมวย มวยปล้ำ ซึ่งกรมพลศึกษาหรือแผนกศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคจัดให้มีขึ้นระหว่างนักเรียน เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตอาจผ่อนผันการอนุญาตให้ผิดไปจากลักษณะข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้หลังใบอนุญาตได้แต่เฉพาะเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทยแล้วกฎหมายการพนันกำหนดให้การพนันตามบัญชี ข ดังต่อไปนี้ให้ออกใบอนุญาตให้เล่นได้เฉพาะในงานรื่นเริง สาธารณะหรืองานนักขัตฤกษ์หรือในโอกาสพิเศษอื่นเท่านั้น ได้แก่ ชีรูป โยนห่วง โยนสตางค์หรือ วัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ ตกเบ็ด จับสลากโดยวิธีใด ๆ ยิงเป้า ปาหน้าคน ปาสัตว์หรือสิ่งใด ๆ เต้าข้ามด่าน หมากแกว หมากหัวแดง บิงโก อาจสรุปได้ว่า กฎหมายไทยโดยหลักมีลักษณะการบัญญัติประเภทของการพนันออกเป็นชื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะ แต่เพื่อสร้างความยืดหยุ่นจึงได้มีการบัญญัติการบัญญัติให้อำนาจศาลในการตีความการพนันที่มีลักษณะคล้ายกับการพนันที่ท้ายพระราชบัญญัติ นอกจากนี้ยังมีการอุดช่องว่างของกฎหมายโดยการใช้มาตรา 4 ทวิ กรณีที่มีการพนันชนิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นซึ่งไม่ได้มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับการพนันที่ระบุชื่อไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติอีกด้วย อย่างไรก็ตามการอุดช่องว่างเช่นนี้เป็นไปอย่างกว้าง ๆ ไม่มีหลักเกณฑ์ อีกทั้งการกำหนดชื่อเฉพาะไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติยังไม่มีการแบ่งประเภทของการพนันตามลักษณะของการพนันนั้น ๆ ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การพนันที่มีลักษณะเดียวกันกลับถูกควบคุมค่ากัน ทั้งนี้อาจถือได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ไม่มีการจำแนกประเภทของการพนัน แต่นำการจำแนกประเภทมารวมกับการควบคุม ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่เป็นระบบ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม

2.10.4 พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2528 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน จึงมีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการกีฬาแห่งประเทศไทยเสียใหม่ และกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติขึ้นในการกีฬาแห่งประเทศไทยเพื่อใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา คຸ້ມครอง ช่วยเหลือและจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมกีฬา เพื่อให้สมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนิน

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาสามารถจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสมาคมกีฬาได้ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในการกำกับดูแลการดำเนินการของสมาคมกีฬาและการกระทำการต่าง ๆ ของคณะกรรมการสมาคมกีฬาและกรรมการสมาคมกีฬา เพื่อให้การกำกับดูแล

การดำเนินการของสมาคมกีฬาและการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกีฬามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2.10.4.1 หลักการและเหตุผล

เพื่อจัดตั้งการกีฬาแห่งประเทศไทยขึ้นแทนองค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทยและให้การกีฬาแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการกีฬาและความคุ้มครองการดำเนินกิจการกีฬาได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สมควรยกเลิกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย และเนื่องจากมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2528 บัญญัติให้กรรมการสมาคมกีฬามีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน ทำให้ผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านการศึกษาไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ให้ต่อเนื่องติดต่อกันได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาในอันที่จะให้เกิดประโยชน์แก่สมาคม สมควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการของสมาคมกีฬาเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.10.4.2 สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ มีดังนี้

กำหนดให้จัดตั้ง “การกีฬาแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กกท.” หรือ “SPORTS AUTHORITY OF THAILAND” เรียกโดยย่อว่า “SAT” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อส่งเสริมการกีฬา ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเกี่ยวกับการกีฬา ศึกษา วิเคราะห์และจัดทำโครงการแผนงานและสถิติเกี่ยวกับการส่งเสริมการกีฬา รวมทั้งประเมินผล จัดช่วยเหลือ แนะนำและร่วมมือในการจัดและดำเนินการการกีฬา ดำรง จัดสร้างและบูรณะสถานที่สำหรับการกีฬา ประกอบกิจการอื่นๆ อันเกี่ยวแก่หรือเพื่อประโยชน์ของการกีฬานอกจากนี้ยังกำหนดให้มีอำนาจในการถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง มีทรัพย์สินต่างๆ กู้หรือยืมเงินภายในหรือภายนอกราชอาณาจักรหรือให้กู้หรือให้ยืมเงิน โดยมีหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่กิจการของการกีฬาแห่งประเทศไทย ในกรณีที่ กกท. ต้องเสนอเรื่องใดๆ ไปยังคณะรัฐมนตรีให้ กกท. นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเพื่อเสนอไปยังคณะรัฐมนตรี และในกรณีดำเนินการกู้ยืมเงินหรือให้กู้ยืมเงินเกินคราวละห้าล้านบาท จำหน่ายอสังหาริมทรัพย์อันมีราคาเกินหนึ่งล้านบาทและจำหน่ายทรัพย์สินอันมีราคาเกินหนึ่งล้านบาทจากบัญชีเป็นสูญ ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อนเพื่อประโยชน์แก่การดำเนินงานหรือกิจการตามวัตถุประสงค์ทุนของ กกท. ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินที่โอนมาจากองค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย

เมื่อได้หักหนี้สินออกแล้ว เงินที่ได้จากงบประมาณแผ่นดินเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้และรายได้จากการดำเนินงานในปีหนึ่งๆ ซึ่งรายได้เช่นนี้มาจากทรัพย์สินของ กกท. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล รายได้จากการแข่งขันกีฬาและรายได้อื่น เงินสำรองประกอบด้วยเงินสำรองธรรมดาซึ่งตั้งไว้เพื่อขาด เงินสำรองเพื่อการไถ่ถอนหนี้สินและเงินสำรองอื่นๆตามความประสงค์แต่ละอย่าง โดยเฉพาะตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

การกีฬาแห่งประเทศไทย ต้องจัดทำงบประมาณประจำปี รายได้จากการดำเนินงานในปีหนึ่งๆ ให้ตกเป็นของ กกท. เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดย กกท. ต้องเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทยหรือธนาคารอื่นตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด ต้องจัดทำบิลด์ บัญชีทำการและบัญชีกำไรขาดทุนส่งผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี

กำหนดให้มี “คณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทย” มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ กกท. รวมทั้งออกข้อบังคับและระเบียบต่างๆ เพื่อให้การเป็นไปตามกฎหมายนี้ ผู้ว่าการการกีฬาแห่งประเทศไทย มีหน้าที่บริหารกิจการของ กกท. ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของการกีฬาแห่งประเทศไทยและตามนโยบายข้อบังคับ และระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดกับมีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างทุกตำแหน่ง และให้รองผู้ว่าการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของ กกท. ตามที่ผู้ว่าการมอบหมายในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกให้ผู้ว่าการเป็นผู้แทนของ กกท. และเพื่อการนี้ผู้ว่าการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดๆ ปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ โดยเป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดและนิติกรรมใดที่ผู้ว่าการกระทำโดยฝ่าฝืนข้อบังคับและระเบียบย่อมไม่ผูกพัน กกท. เว้นแต่คณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทยจะให้สัตยาบันนอกจากนั้นยังกำหนดให้มี “คณะกรรมการกีฬาจังหวัด” ในแต่ละจังหวัด เพื่อส่งเสริมกีฬาในจังหวัด เสนอแนะโครงการส่งเสริมการกีฬาในจังหวัดต่อ กกท. และร่วมมือกับ กกท. ในการดำเนินการจัดการแข่งขันกีฬา รวมทั้งปฏิบัติการอื่นตามที่ กกท. มอบหมาย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมกีฬา คณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทย มีอำนาจให้ทุนหรือทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือแก่คณะกรรมการกีฬาจังหวัด สมาคมกีฬาหรือนิติบุคคลอื่นเพื่อใช้ในการส่งเสริมกิจการกีฬา และในกรณีเห็นเป็นการสมควร คณะกรรมการอาจจัดให้มีกองทุนสงเคราะห์หรือการสงเคราะห์อื่นเพื่อสวัสดิการของนักกีฬาหรือบุคคลในวงการกีฬาที่ได้ซึ่งถ้าสมาคมกีฬาใดประสงค์จะขอรับทุนหรือทรัพย์สินช่วยเหลือ สามารถยื่นคำขอต่อ กกท. โดยจัดทำโครงการการกีฬาเพื่อขอรับการช่วยเหลือมาพร้อมกับแบบคำขอที่ได้เสนอต่อ กกท. คณะกรรมการอาจให้สมาคมกีฬาได้รับสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวกับการส่งเสริมการกีฬาอย่างใดด้วยก็ได้

นอกจากนั้นแล้วในกรณีพนักงานและลูกจ้างพ้นจากตำแหน่ง ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วย ตายหรือกรณีอื่น ๆ มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามระเบียบที่คณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทย กำหนด และให้ กทท. จัดให้มีกองทุนสงเคราะห์หรือการสงเคราะห์อื่นเพื่อสวัสดิการของพนักงาน ลูกจ้างและครอบครัวในกรณีดังกล่าว เพื่อเป็นการควบคุมการกีฬา ในกรณีที่สมาคมใดประสงค์จะมีกิจกรรมเกี่ยวกับการกีฬาจะต้องได้รับอนุญาตจาก กทท. และต้องปฏิบัติตามข้อบังคับที่ กทท. กำหนด สมาคม สโมสรหรือคณะบุคคลใดซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาในนามของชาติหรือของ ประเทศไทยประสงค์จะใช้คำว่า “แห่งประเทศไทย” หรือเครื่องหมายหรืออักษรใดที่มีความหมาย ทำนองเดียวกัน จัดหรือร่วมในการจัดให้มีการแข่งขันกีฬาในนามของชาติหรือประเทศไทยจะต้อง ได้รับอนุญาตจากการกีฬาแห่งประเทศไทยก่อน กรณีสมาคม สโมสร โคฟ่า ฟุตบอลในกรณีดังกล่าวก็ดี คณะ บุคคลหรือสโมสรใดให้หรือยอมให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่กรรมการดำเนินกิจการในหน้าที่ของกรรมการ หรือยอมให้บุคคลซึ่งขาดคุณสมบัติเป็นกรรมการก็ดีหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่ กทท. กำหนด หรือการกระทำของสมาคมผิดต่อกฎหมาย กทท. มีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตที่ให้ไว้แก่สมาคม หรือสโมสรดังกล่าวและสมาคมหรือสโมสรที่ถูกเพิกถอน ต้องเลิกและหยุดดำเนินการทันที

พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้โฆษณา ชีวชนหรือจัดการให้ คณะบุคคลหรือบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกหรือกระทำการใดๆ อันเป็นส่งเสริมหรือสนับสนุนการ ดำรงอยู่ของสมาคมที่มีได้รับอนุญาตจาก กทท. หรือซึ่ง กทท. ได้เพิกถอนการอนุญาตที่ให้ไว้ ให้นิติ บุคคล กรรมการ ผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของ นิติบุคคล ต้องรับโทษตามที่ บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของ นิติบุคคล

2.10.4.3 ผู้รักษาการตามกฎหมายและวันบังคับใช้กฎหมาย

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กรณีวันใช้บังคับ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

2.11 นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

2.11.1 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก

การที่หลายฝ่ายต่างตระหนักถึงความสำคัญว่าเด็กเป็นทรัพยากร มนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็น ผู้ที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต จึงเห็นควรที่จะต้องมีการพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพ ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้รอดพ้น จากการถูกเอารัดเอาเปรียบของบุคคลและสังคม แนวความคิดเรื่องสิทธิเด็กจึงเป็นประเด็นที่สำคัญด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการกล่าวถึงอย่าง

กว้างขวาง ซึ่งในอดีตนั้นปัญหาและความต้องการของเด็กถูกมองว่าเป็นเรื่องที่เฉพาะของครอบครัวที่มีความเข้าใจว่า เด็กก็คือเด็ก เป็นผู้ที่อยู่ในความดูแลของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ไม่ใช่บุคคลที่มีสิทธิมีเสียงอะไร ถ้าจะให้ความช่วยเหลือหรือพิจารณาถึงปัญหาของเด็กจะพิจารณาจากแง่ของความเมตตาสงสารมากกว่าในแง่ของสิทธิเด็ก อย่างไรก็ตามสิทธิเด็กเป็นแนวคิดที่สำคัญในอันที่จะทำให้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กหันมาให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น เพราะการล่วงละเมิดต่อสิทธิเด็กเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเพิกเฉยได้ ดังนั้นการปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองประชาชนโดยรัฐที่เกิดขึ้นจึงมิใช่แต่เพียงการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วเท่านั้น

หากแต่ต้องให้ความสนใจต่อตัวเด็กด้วย ในปัจจุบันสิทธิเด็กได้กลายเป็นจุดรวมความสนใจของทั้งในระดับครอบครัวจนถึงสังคมกว้าง โดยถือว่าบิดาและมารดามีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กด้วยการเป็นแบบอย่างและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับเด็ก ตลอดจนภาครัฐ องค์กร สถาบันต่างๆ ทางสังคมรวมถึงชุมชน และภาคธุรกิจต่างก็ควรเข้ามามีส่วนในการประสานความร่วมมือที่จะร่วมพัฒนา ปกป้อง คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กเพื่อไม่ให้ถูกทอดทิ้ง ถูกเอาใจเอาเปรียบหรือถูกทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อเด็กตกอยู่ในภาวะยากลำบากมากขึ้น การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากจึงได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สมควรจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมขึ้น เพื่อให้มีการบูรณาการ การเรียนการสอน การวิจัย และการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่นเข้าด้วยกัน และให้เกิดความร่วมมือ ในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัยในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผน และนโยบายในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

1) แนวความคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายระหว่างประเทศ

หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดขึ้นซึ่งมีความเป็นสากลนั้นเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติแล้วย่อมต้องมีการปฏิบัติที่เฉพาะไปตามแต่ละบริบทและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละสังคม เช่น แม้ว่าจะมีการกำหนดความหมายของคำว่า “เด็ก” ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กล่าวถึงนิยามของ “เด็ก” ว่าหมายถึงมนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้น ตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น แต่เมื่อนำไปใช้ในสังคมไทยพบว่า กฎหมายไทยมีบทบัญญัตินิยามความหมายของเด็กที่แตกต่างออกไป เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน

สิบห้าปีบริบูรณ์และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับปี พ.ศ.2525 นิยามคำว่า “เด็ก” หมายถึงผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบสี่ปี บริบูรณ์

สุดท้ายแล้วแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติก็ได้มีความเห็นตรงกันและมีมติให้ยึดตามความหมายถึงผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์

แม้ว่าจะมีการกำหนดความแตกต่างกันในเรื่องนิยามความหมายของเด็ก แต่ด้วยเหตุที่ว่าสิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล เป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ จากอิทธิพลของแนวคิดนี้ประกอบกับการมีตระหนักและหาหนทางในการป้องกันแก้ไขต่อปัญหาการละเมิดสิทธิของเด็ก ให้รัฐบาลต่าง ๆ ถือปฏิบัติ ดังเห็นได้จากแนวคิดในการรับรองสิทธิเด็กที่ปรากฏอยู่ในคำประกาศและข้อตกลงต่างๆ ที่สำคัญได้แก่

1) กฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกันโดยไม่เลือก โดยได้มีประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือดูแลและช่วยเหลือเป็นพิเศษ รวมถึงความต้องการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังเกิด

2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1924 (พ.ศ. 2467) ที่นครจีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ว่าด้วยเรื่องเด็กจำเป็นต้องได้รับอาหาร การรักษาพยาบาล และการช่วยเหลือ โดยถือว่าเด็กเป็นเป้าหมายแห่งการเอาใจใส่

3) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ลงมติรับรองว่าเด็กมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือช่วยเหลือเป็นพิเศษในฐานะพลเมือง

4) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิทธิเด็ก ที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 10 ว่ารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้รับรองว่ามาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือพิเศษควรจัดเพื่อเด็กและผู้เยาว์ทั้งหมดโดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะสาเหตุจากพ่อแม่หรือ เจ็บป่วยอื่น ๆ เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับความคุ้มครอง จากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและ สังคม การจ้างให้ทำงานซึ่งเป็นภัยต่อศีลธรรม หรือสุขภาพหรือเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือน่าจะ ขัดขวางการเจริญเติบโตตามปกติของเด็กก็ควรถูกลงโทษตามกฎหมาย รัฐควรจำกัดอายุขั้นต่ำซึ่งการว่าจ้างแรงงานเด็กจะทำไม่ได้และควรลงโทษโดยกฎหมาย

5) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เกี่ยวกับสิทธิเด็กกำหนดว่าเด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่ง

ผู้เยาว์ ในส่วนของครอบครัวของตน สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศิวน เพศ ภาษา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สินหรือกำเนิด

6) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอนุสัญญาฉบับนี้มุ่งที่จะตั้งมาตรฐานสากลเพื่อคุ้มครองเด็กเป็นพิเศษ โดยยกหนดหลักการเพื่อการคุ้มครองเด็กทั้งร่างกาย ชีวิต เสรีภาพและสวัสดิภาพของเด็ก ไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ มุ่งคุ้มครองไม่ให้เด็กถูกข่มเหงรังแก หรือถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ รวมทั้ง สวัสดิภาพ ไม่ว่ากรณีใด ๆ นอกจากนี้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังได้กำหนด หลักการว่าด้วย “ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก ” อันเป็นแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเป็นฐานคุณค่า สำคัญที่นักวิชาชีพตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลคุ้มครองเด็กต้องให้ความสำคัญและยึดถือ ปฏิบัติ

2) แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศสหราชอาณาจักร

แนวความคิดการทำงานด้านเด็กเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมชัดเจนในรูปแบบของการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมศตวรรษที่ 18 โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่ยุบายความคิดค้นการจัดสรรบริการต่าง ๆ ให้แก่ครอบครัวและเด็ก ทั้งนี้สาเหตุมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการอพยพจากถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่แหล่งอุตสาหกรรมเพื่อหางานทำเป็นเหตุให้ความต้องการแรงงานเด็กเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากค่าแรงที่นายจ้างจ่ายให้เด็กมีอัตราต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างในการจ้างแรงงานผู้ใหญ่การสามารถในการควบคุมบังคับบัญชาเด็กซึ่งง่ายกว่าเด็กจะถูกใช้แรงงานอย่างหนักเช่นเดียวกับ แรงงานผู้ใหญ่ในบางกรณีมีการทารุณเด็กเพื่อให้ทำงานได้ตามเป้าหมาย โดยละเลยการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องความปลอดภัยของเด็ก ในบางรายอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต การที่เด็กถูกนำไปใช้แรงงานอย่างหนักและขาดสวัสดิภาพ ขาดการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร รัฐบาลอังกฤษในสมัยนั้นจึงเห็นความสำคัญและออกพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันการรักษาและคุ้มครองเด็กในเรื่องเกี่ยวกับการใช้แรงงานขึ้นมาใช้บังคับ

ใน ค.ศ.1945 รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเข้ามาทำการสำรวจเด็กประเภทอนาถาเร่ร่อน ไร้ที่พึ่งเพื่อนามาประกอบพิจารณาในการวางแผนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กกลุ่มนี้ ซึ่งถือว่าเป็นคณะกรรมการชุดแรกที่ตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบต่องานสวัสดิการด้านเด็ก โดยการดำเนินงานประเทศอังกฤษได้ใช้กฎหมาย “The Children Act 1948” เป็นหลักในการดำเนินงานด้านเด็ก โดยบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดสวัสดิการสำหรับเด็กทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ทุกกลุ่ม ซึ่งได้แก่ เด็กปกติ เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็กกำพร้าอนาถา เช่น การจัดบริการด้านการศึกษา โดยรัฐบาลอังกฤษได้กำหนดให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-15 ปี ต้องเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนและให้สิทธิเรียนฟรีทั้งค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียน แก่เด็กในระดับมัธยมปลาย

ประเภทเข้าไปเป็นกลับ สวัสดิการสำหรับเด็กที่ครอบครัวยากจนหรือไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ เด็กกำพร้า อนุบาล โดยจัดบริการสถานสงเคราะห์ (Institutional Care) บริการฝากเลี้ยงตามบ้าน เป็นต้น ซึ่งในเวลาต่อมาแนวการจัดสวัสดิการของประเทศอังกฤษได้ถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบแนวคิดของการจัดสวัสดิการในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยมีการดัดแปลงรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาของประเทศนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย¹⁵⁵

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในสมัยโบราณเกือบ 200 ปีมาแล้วการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน ไม่ต่างจากการก่ออาชญากรรม หรือการกระทำคามผิดของผู้ใหญ่ การพิจารณาคดีและการลงโทษ กำหนดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ยกเว้นกรณีของเด็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ การกระทำ ความผิด จึง ถือว่าไม่ต้องรับผิด เพราะยังไร้เดียงสา ยังไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ต่อมาได้มีการขยายช่วงอายุจาก 7 ขวบเป็น 10 ขวบ แต่เด็กที่มีอายุ 11 ขวบขึ้นไปก็ยังคงต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่หากกระทำคามผิด และใน ค.ศ.1946 ปรากฏว่ามีการจำคุกของเยาวชนอายุ 14 ปี และต่ำกว่าไว้ในเรือนจำทั้งของมลรัฐและสหรัฐอเมริกา ต่อมาในศตวรรษที่ 19 เกิดแบบปรัชญาการลงโทษใหม่ ซึ่ง มีผลทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดไม่ต้องถูกลงโทษแบบผู้ใหญ่โดยใน ค .ศ.1824 ได้มีการ จัดสร้างสถานี่ฝึกอบรมสำหรับเด็กที่ต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุกแยกออกจากผู้ใหญ่ที่ต้องโทษ ในปี ค.ศ.1961 มลรัฐอิลลินอยส์ ก็มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูง รับผิดชอบดูแลเยาวชนที่ได้กระทำ ความผิดเล็กน้อย ๆ และเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 6-17 ปี เจ้าหน้าที่ชั้นสูงนั้นมีอำนาจในการรอลงอาญา ส่งไปโรงเรียนเพื่อฝึกอบรมและให้ใช้ชีวิตแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดี ต่อมาก็ได้โอนหน้าที่ดังกล่าวไปให้ผู้พิพากษาประจำศาลอาญา ต่อมามลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา เช่นนิวยอร์ก แมส ซาซเซตต์ ก็ได้มีการกำหนดแยกการพิจารณาคดีเยาวชนกระทำคามผิดออกจากคดีของผู้ใหญ่ วิธีการพิจารณาก็จะมีกระบวนการที่ แตกต่างจากผู้ใหญ่ และในที่สุดเมื่อปี ค.ศ.1899 ก็มีการจัดตั้ง ศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้นแห่งแรกในโลกที่ Cook county มลรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา และในปี ค.ศ.1938 รัฐบาลกลางสหรัฐก็มีระบบศาลเยาวชนเหมือนกับมลรัฐทั้งหลาย หลังจากนั้น ระบบศาลเยาวชนก็ได้แพร่หลายไปเกือบทั่วโลกประเทศไทยเราก็เอาปรัชญาและการจัดตั้งศาล เยาวชนมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2494¹⁵⁶

3) แนวคิดการคุ้มครองเด็กของประเทศไทย

สังคมไทยให้อำนาจของบิดาในการปกครองบุตรมีมากมายและสามารถกระทำการใด ๆ ต่อบุตรก็ยอมได้โดยไม่ถือว่าเป็นความผิด เห็นได้จากบทบัญญัติของกฎหมายเก่าซึ่งกำหนดให้

155 สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 25-26.

156 สมพร พรหมพิตร. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 91. หน้า 8-9.

ภริยา และบุตรต้องรับผิดชอบในทางแพ่งและอาญาในการทำละเมิดของคหบดี การที่ภริยาและบุตรต้องรับผิดชอบ เช่นนี้ มิใช่ในฐานะของสมาชิกในครอบครัว แต่กฎหมายถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของ ทรัพย์สินของคหบดีผู้กระทำผิด ดังนั้นแนวคิดเรื่องอำนาจบิดาเหนือบุตรจึงมีลักษณะคล้ายกับการมี กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ แสดงให้เห็นถึงอำนาจของบิดาที่มีเหนือบุตรในด้านต่าง ๆ โดยบุตรไม่มีสิทธิโต้แย้งใด ๆ อีกทั้งรัฐยังมีได้ให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เด็ก จากการที่กฎหมายให้อำนาจบิดาเหนือ บุตรอย่างมากเช่นนี้ จึงเป็นช่องว่างให้บิดาสามารถจะจำหน่าย ลงโทษอย่างใดก็ได้โดยไม่มี ความผิด เห็นได้จากประกาศของรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีเนื้อความตอนหนึ่งว่า

“วิสัยคนตระกูลต่ำมีแต่คิดจะหาเงินหาทองยอมข่มขืนบุตรหลานของตัวเองไปขายเอาไปให้ ให้ไปต้องทนยากอยู่ในที่ที่ตัวเองจะได้เงิน ได้ทองมาก แต่บุตรไม่ควรที่จะต้องยากเพราะบิดา มารดา จึงต้องตัดสินใจตามใจบุตรสมควร ” เป็นกรณีที่บิดามารดาจะขายบุตรให้แก่ผู้อื่นบุตรต้อง สมควรใจ ด้วยทางปฏิบัติจึงเกิดปัญหาขึ้นเมื่อบิดามารดาขายบุตรในราคาสูงและบุตรไม่สมควรใจ แต่ ไม่มีกฎหมายรองรับ เมื่อเป็นเช่นนี้รัชกาลที่ 4 จึงได้ประกาศกฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการขาย บุตรของบิดาและมารดาว่าจะกระทำได้อาจต้องให้บุตรยอมและยินยอมให้ขายได้ราคาเท่าใดก็ขายได้ เพียงเท่านั้น จึงถือได้ว่าประกาศดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายที่สร้างหลักประกันสิทธิให้แก่เด็กฉบับแรก ของประเทศไทย

ต่อมาภายหลังการป ระกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 สิทธิและหน้าที่ของ เด็กก็ยังคงอยู่ใต้อำนาจการปกครองดูแลของบิดามารดาอย่างปราศจากเงื่อนไขจนกระทั่ง พ.ศ.2477 ได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 เงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครอง ของบิดามารดา ได้แก่ กรณีที่มีบิดามารดา มีสิทธิทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน ดังนั้น จะ ลงโทษบุตรด้วยเหตุผลอื่นไม่ได้ การคุ้มครองเด็กถือว่าเริ่มในกฎหมายแพ่งในเรื่องเกี่ยวกับ ทรัพย์สินของบุตรและความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ ต้องหาว่ากระทำผิดแต่เดิมนั้นเป็น ไปเช่นเดียวกับกระบวนยุติธรรมที่ใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เมื่อเด็กนั้นกระทำความผิดทางการจึงส่งเด็กเหล่านี้ไปยัง โรงเรียนฝึกอาชีพ ตามพระราชบัญญัติ ประถมศึกษา พ.ศ.2478 และสถานฝึกและอบรมตามพระราชบัญญัติจัดฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ.2479 โดยให้อำนาจศาลสั่งให้ เด็กที่มีอายุในเกณฑ์บังคับไม่เกิน 15 ปีที่ไม่ได้เรียนอยู่ใน โรงเรียนประถมศึกษาโดยปราศจากเหตุอันควร ไปไว้ยังโรงเรียนฝึกอาชีพ โดยกรมราชทัณฑ์ได้ จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ.2479 เพื่อท า การฝึกอบรมเด็กจำพวกที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และพระราชบัญญัติจัดฝึกและอบรม เด็ก บางจำพวก พ.ศ.2479 ได้บัญญัติไว้ว่า “วิธีการปฏิบัติต่อนักโทษและต่อเด็กที่ต้องค าพิพากษา

ให้ หนักไปทางฝึกอบรม ...” และกรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพสำหรับเด็กซึ่งกระทำ ความผิดที่มีอายุไม่ครบ 18 ปี สำหรับผู้ต้องโทษที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ได้มีสถานที่ควบคุมเป็นพิเศษ ถือเป็นการแยกควบคุมผู้ต้องโทษเป็นครั้งแรก และได้ปรับปรุงสถานที่ดังกล่าวขึ้นเป็นทัณฑสถาน วิทยุหนุ่ม ต่อมากรมราชทัณฑ์ได้โอนกิจการโรงเรียนฝึกอาชีพไปให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการ ณ เขาวชนบ้านห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2481 โดยให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่จัดการกับ เด็กนักเรียนหรือเด็กอนาถาที่ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มี สारวัตร์นักเรียนเพื่อทำการควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนที่เร่รอน หรือมีความประพฤติ ไม่เหมาะสมนอกโรงเรียน โดยจะว่ากล่าวตักเตือนและแจ้งเหตุให้โรงเรียนทราบ พระราชบัญญัติ ฉบับนี้ให้ใช้ได้เฉพาะในเขตพระนครเท่านั้น

บทบัญญัติของกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิด ข้างต้นเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ก่อนมีศาลเด็กและเยาวชน การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนยังคง ใช้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมระบบเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำ ความผิด เมื่อได้พิจารณา บทบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับที่ได้กล่าวมา พบว่ายังมีข้อบกพร่องและอุปสรรคอยู่หลายอย่าง เพราะเป็น กฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ส่วนวิธีการ ปฏิบัติต่อเด็กในระหว่างที่ถูกจับกุมและอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีที่ศาลไม่มีกฎหมาย บัญญัติวิธีการไว้ เด็กและเยาวชนจึงได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกับผู้ใหญ่กระทำ ความผิด ซึ่งเป็นการ ไม่เหมาะสม และมีผลเสียหายแก่เด็กได้ ต่อมากลุ่มผู้นำทางศีลธรรม (Moral Entrepreneurs) ที่มีความเชื่อว่า บรรดาเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการปกป้อง ค้ำจุนให้ได้รับความปลอดภัย อีกทั้ง เห็นว่าควรจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนของไทยขึ้น

ตามกรอบแนวความคิดการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศอังกฤษและ สหรัฐอเมริกา ที่ว่า “รัฐในฐานะผู้ปกครองที่มีอำนาจที่จะเข้าแทรกแซงครอบครัวยุติเมื่อครอบครัวมีปัญหา หรือท าหน้าที่ของตนบกพร่อง ”และให้แยกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากผู้ใหญ่ที่ กระทำผิด จากแนวคิดความเชื่อของกลุ่มผู้นำทางศีลธรรม ได้มีส่วนกระตุ้นและผลักดันให้รัฐบาล ไทยสนใจที่จะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2482 ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น (พลเรือตรีวัลย์ ธำรงคันนาวาสวัสดิ์) ได้ส่งหลวงปานี ศรีศิลวิสุทธิ ไปดูงานเกี่ยวกับศาลในทวีป เอเชียและยุโรป รวมทั้งให้ดูเรื่องศาลคดีเด็กและเยาวชนจึงถือเป็นการเรียนรู้และรับเอากรอบ แนวคิดหรือกระบวนการที่สัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจากต่างประเทศเข้า

มาในประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยเมื่อกลับมาแล้วผู้ที่ไปศึกษาคูงาน ได้ถ่ายทอดแนวคิดหรือที่
รับมาในครั้งนั้น ในรูปของรายงานการศึกษาคุณงานเสนอต่อกระทรวงยุติธรรม

ต่อมาได้มีบันทึกของประธานศาลฎีการายงานทำความเข้าใจเรื่องศาลคดีเด็กและ
เยาวชน ในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนสถานการณ์ในประเทศไทยหากจะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน
หากจะ จัดตั้งศาลคดีและเยาวชน เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่เรื่องนี้ต้องระงับไว้
เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ.2493 ได้มีการรื้อฟื้นเรื่องการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้น
อีกครั้ง ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้จัดตั้งคณะผู้
พิพากษาไปดูงานศาลคดีเด็กและเยาวชนที่ยุโรปและสหรัฐอเมริกาอีกรุ่นหนึ่ง จึงเป็นการเรียนรู้และ
รับเอากรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนและการปฏิบัติต่อเด็กและ
เยาวชนที่กระทำผิดที่มีรากฐานมาจากปรัชญาแนวคิด ทฤษฎีของประเทศตะวันตกมาสู่ประเทศไทย
จากนั้นกระทรวงยุติธรรมได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการ
อบรมและสงเคราะห์ และได้มีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้น และได้มีการวางแนวการจัดตั้งศาล
และเยาวชนเป็นศาลอาญาปนศาลแพ่ง โดยนำเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิด
ในทางอาญาและในทางแพ่งเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองเท่านั้น

ต่อมาได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494
และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ต่อมาคณะรัฐมนตรีและสภานิติ
บัญญัติ ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 3กรกฎาคม พ.ศ.2494) ให้ใช้บังคับ
ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งกำหนดให้จัดตั้ง “ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง
”ขึ้นใน จังหวัดภายใน 180 วัน นับแต่วันบังคับใช้พระราชบัญญัติ และจัดให้มีหน่วยงานสำหรับ
ตรวจพิเคราะห์ ฝึกอบรม และสงเคราะห์เด็ก เรียกว่า “สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
กลาง” โดยประสงค์จะให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางเป็นเครื่องมือของศาลคดีเด็ก
และ เยาวชนกลางในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนทุกระยะ

การคุ้มครองสิทธิของเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นบัญญัติเกี่ยวกับ วิธีการ
ที่ นำมาใช้สำหรับเด็กซึ่งการปฏิบัตินั้นมีวิธีการที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงอายุเป็นหลัก

1) เด็กอายุไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่
ต้องรับโทษ (มาตรา 73) บทบัญญัติในมาตรานี้แสดงให้เห็นว่า เด็กอายุไม่เกินสิบปีได้รับการ
สันนิษฐาน ว่าไม่มีความสามารถในการกระทำความผิดอาญา หมายถึง เด็กนั้นไม่อาจมี
ความสามารถในการกระทำความผิดอาญาได้ จึงห้ามเด็ดขาดมิให้ลงโทษอาญาแก่เด็ก แต่ยังถือว่า
การกระทำของเด็กก็ยังคงเป็นความผิดอยู่เพียงแต่กฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องรับโทษเท่านั้น

2) เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่ เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็น ความผิดเด็ก นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลอาจดำเนินการวางข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบด้วยตามที่เห็นสมควร (มาตรา 74) โดยทั่วไปยังคงถือว่าไม่มีความสามารถในการกระทำ ความผิดอาญา แต่ในความคิดสมัยใหม่จะมีการระบุอายุในการกระทำความผิดตามลักษณะ ความผิดไม่สันนิษฐานให้ เป็นคุณทั้งหมด ตามกฎหมายอาญาไทยจะลงโทษเด็กนั้น ไม่ได้ แต่ศาล อาจใช้วิธีการสำหรับเด็กเพื่อแก้ไขปรับปรุงตัวเด็กได้

3) บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้ เป็น ความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่ปวงเกี่ยวกับผู้นั้นในอันที่จะควร วินิจฉัยว่า สมควรลงโทษหรือไม่ ถ้าไม่ควรก็จัดการตามมาตรา 74 ถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษา ลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษลงกึ่งหนึ่ง (มาตรา 75) ศาลจะต้องพิจารณาว่าจะควรลงโทษแก่เด็ก หรือไม่ ทั้งนี้ศาลจะต้องคำนึงว่าเด็กนั้นย่อมมีความเจริญของมโนสมองและร่างกายผิดกับผู้ใหญ่และมีลักษณะ กระทำผิดได้ง่าย การกระทำผิดของเด็กจึงมีลักษณะเป็น โรคซึ่งควรจะได้รับ การเยียวยา รักษาให้หาย และศาลต้องคำนึงถึงความยุติธรรมด้วย

4) ผู้ใดอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็น ความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้ (มาตรา 76) โดยทั่วไปแล้ว จะถือว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีมีความรับผิดชอบเป็นผู้ใหญ่ได้แล้ว แต่อาจไม่จริง เสมอไปเนื่องจากมีกรณีไม่น้อยที่บุคคลอายุกว่าสิบเจ็ดปี แต่มีความรู้สึกผิดชอบยังไม่เต็มที่ เพราะ มโนสมอง ยังเจริญเติบโตช้า ถ้าศาลจะลงโทษก็อาจไม่เหมาะสมมาตรานี้จึงเปิด โอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะ ลดมาตราส่วนโทษลงหนึ่งในสามหรือไม่เกินกึ่งหนึ่งได้

การที่ประเทศไทยได้ลงนามรับรองในอนุสัญญาสิทธิเด็กตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่งผลให้ประเทศไทยต้องบัญญัติกฎหมายที่ให้ความเหมาะสมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็น การเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งในปัจจุบันประเทศไทย ก็ได้มี การบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่รวมทั้งพัฒนาแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่เดิมนั้นให้มีความ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กำหนดวิธีการพิเศษที่ นำมาใช้แก่เด็กที่กระ ท ผิด โดยเน้นให้ได้รับการสงเคราะห์ เยียวยาและแก้ไขแทนที่จะลงโทษ จำคุก อีกทั้งการให้การศึกษอบรมและฝึกฝนอาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีงามต่อไป

2.11.2 แนวความเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสารทำให้พบข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งว่าในอดีต ก่อนการกำเนิดขึ้นของสำนักอาชญาวิทยาดังเดิมนั้น การบังคับใช้กฎหมายอาญามีลักษณะคลุมเครือ

ไม่แน่นอน และมีช่องว่างในทางปฏิบัติหลายประการ ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการลงโทษทางอาญา ทั้งนี้เห็นได้จากการเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาหรือผู้มีอำนาจซึ่งส่วนเสนอใหญ่เป็นพระหรือบาทหลวงสามารถใช้ดุลพินิจในการตีความและบังคับใช้กฎหมายโดยปราศจากขอบเขตหรือข้อจำกัดที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ การใช้และการตีความกฎหมายจึงขึ้นอยู่กับความคิดเห็นส่วนตัวเป็นสำคัญ ทำให้เกิดความลำเอียงและความไม่เป็นธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี และนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายอาญาที่มีลักษณะของ “การใช้สองมาตรฐาน ” (Double standards) อันส่งผลให้ในการกระทำความผิดเดียวกัน จะพบว่าชนชั้นต่ำในสังคมมักจะได้รับการลงโทษที่หนักกว่าชนชั้นกลาง และชนชั้นสูง นอกจากนี้ การแสดงความคิดเห็นงานเขียน และการแสดงออกใดก็ตามที่ขัดต่อหลักปฏิบัติหรือคำสอนของศาสนา จะถูกถือว่าขัดต่อพระเจ้า และถูกตราหน้าว่าพวกเขาตาม พ่อมดหมอผี ซึ่งนำไปสู่การลงโทษอย่างรุนแรง ทารุณและโหดร้าย ด้วยการทรมานในรูปแบบต่าง ๆ เนื่องจาก เป็นยุคที่ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลในการปกครองอย่างมา กอนึ่ง แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดในยุคแรกนี้มี 2 แนวคิด คือ

1) แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณ (Spiritual approach)

แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณ (Spiritual approach) เป็นแนวคิดที่โทมัส อากวิณัส (157 ได้นำเสนอไว้ก่อนการรับก าเนิดขึ้นของส นักอาชญาวิทยาตั้งเดิมถึง 500 ปี โดยอิงความเชื่อทางศาสนา ทั้งนี้แนวคิดหลักที่สำคัญ คือ ความเชื่อว่าพระเจ้าได้มอบกฎหมาย ธรรมชาติ (nature law) ให้กับมนุษย์เพื่อให้ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในพระเจ้าได้กระทำแต่ความดีและละเว้นการกระทำความชั่ว ซึ่งกฎหมายอาญาได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการยืนยันกฎ ธรรมชาตินั้นเอง ด้วยเหตุนี้จึงต้องถือว่าผู้ที่ประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นผู้ที่กระทำการอันละเมิด ต่อกฎหมายธรรมชาติ และเมื่อการก่ออาชญากรรมถูกมองว่าเป็นการกระทำความผิด ดังนั้น ในกระบวนการยุติธรรมจึงมอบหมายให้รัฐ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาศีลธรรมอันดีเป็นผู้ลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการลงโทษที่โหดร้ายรุนแรง

2) แนวคิดเกี่ยวกับกฎธรรมชาติ (Naturalistic approach)

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes, 1588-1678) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความเห็นแก่ตัวทำให้มนุษย์มีนิสัยโดยธรรมชาติคือ การมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการเอาใจใส่ต่อความเดือดร้อนของผู้อื่น ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงไม่สนใจว่าการกระทำของตนจะส่งผลกระทบต่อ อันเป็นความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือสังคมหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ เมื่อมนุษย์ได้เข้าใจและตระหนักถึง ผลเสียของธรรมชาติในข้อนี้ จึงพร้อมใจกันมอบอำนาจในส่วนของตนให้แก่รัฐ เพื่อให้รัฐทำหน้าที่ ในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมแทน ซึ่งการมอบอำนาจดังกล่าวเป็นการทำสัญญา

ร่วมกัน ระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในสังคม หรือระหว่างประชาชนกับรัฐ จึงเรียกสัญญานี้ว่า “สัญญาประชาคม” ทั้งนี้แนวคิดนี้ยังได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียง เช่น จอห์น ล็อก 158 (John Locke) มอนเตสกีว 159 (Montesquien) วอลแตร์ 160 (Voltaire) และ จัง จาร์กส์ รูสโซ 161 (Jean-Jacques Rousseau) การลงโทษอย่างรุนแรงและปราศจากกฎเกณฑ์ ที่แน่นอนเริ่มได้รับการต่อต้านจากนักคิดและนักปราชญ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยสามารถอธิบายถึงวิวัฒนาการทางความคิด ทฤษฎี และหลักปรัชญาที่น่าสนใจ รวมถึงสาเหตุในการกระทำคามผิด โดยเฉพาะกรณีผู้กระทำผิดเป็นเด็กและเยาวชน

2.11.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน

ในทางวิชาการนั้นมีทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนหลายทฤษฎี ซึ่งนักทฤษฎีที่สนใจศึกษาถึงสาเหตุในการกระทำคามผิดต่างตระหนักดีว่าทฤษฎีเป็นเรื่องของการคิดแบบวิทยาศาสตร์ซึ่งหมายถึง ต้องมีการตั้งสมมติฐานและทำการทดสอบข้อสงสัยนั้นจนกระทั่งได้คำตอบ ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยจนเกิดเป็นทฤษฎีนั้นย่อมมีความเหมาะสมตามยุคสมัยนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีในแต่ละเรื่องจึงเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้รวมไปถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นเรื่องของพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมด้วย ดังนั้นเมื่อมนุษย์และสังคมต่างไม่หยุดนิ่งจึงมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาซึ่งการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพทางสังคมโดยรวม หรือความเป็นไปของสังคม โลกสถานการณ์เศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น ฉะนั้นการพิจารณาว่าทฤษฎีใดมีความเหมาะสมในการนำมาอธิบายถึงสาเหตุในการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนจึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย เมื่อเป็นเช่นนี้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการของทฤษฎีต่าง ๆ ก่อนที่จะนำทฤษฎีเหล่านั้นมาวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม ย่อมจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น¹⁶²

ดังนั้นจึงใคร่นำเสนอทฤษฎีต่าง ๆ ที่อาจนำไปวิเคราะห์ประกอบการอธิบายถึงสาเหตุในการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนได้ โดยเรียงตามลำดับจากทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานทั่วไปจนกระทั่งถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน ดังหัวข้อต่อไปนี้

158 John Locke, 1632-1704.

159 Montesquien, 1712-1778.

160 Voltaire, 1694-1778.

161 Jean-Jacques Rousseau, 1712-1778.

162 มาดาลักษณ์ ออรุง์ โรจนัน. (2551). *กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำคามผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน*. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 44.

1) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำผิดในกรณีทั่วไป

ในการกระทำผิดทางอาญา นักวิชาการเชื่อว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ ทั้งนี้ทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพฤติกรรมอาชญากรอาจแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

(1)กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับการแสดงเจตจำนงในการเลือก (Choice theory) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีที่สำคัญ 4 ทฤษฎี คือ

(1.1) ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free will theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นผู้ที่มีเหตุผล (Rational) แต่ในขณะที่เด็วกันก็ยึดถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง (Utilitarian) นอกจากนี้ยังมีความยึดมั่นในเรื่องสุขนิยม (Hedonistic) ด้วย ดังนั้น เมื่อมนุษย์มีเหตุผล มนุษย์จึงมีเจตจำนง อิสระ (Free will) ในการตัดสินใจเลือกที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งใดก็ได้ ด้วยเหตุนี้ การแสดงออกซึ่ง พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของมนุษย์จึงขึ้นอยู่กับความชั่งน้ำหนักระหว่างความสุขหรือประโยชน์ที่จะได้รับกับความทุกข์หรือผลร้ายที่จะตามมา ซึ่งโดยหลักทั่วไปแล้ว มนุษย์ทุกคนย่อมประสงค์ที่จะ แสวงหาความสุข และหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด (Seek pleasure, avoid pain) ดังนั้น การกำหนดโทษ ที่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำได้ (Let the punishment fit the crime) ย่อมมีผลโดยตรงต่อ การตัดสินใจกระทำผิดอย่างชัดเจน กล่าวคือ ถ้าโทษที่ลงน้อยเกินไป อาจส่งผลให้มนุษย์ไม่เกรงกลัวและเลือกที่จะกระทำผิดนั้น ในทางตรงข้ามถ้าโทษมีความเด็ดขาดรุนแรงอาจส่งผลให้ มนุษย์ยับยั้งในการลงมือกระทำผิดได้

(1.2) ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory) ทฤษฎีนี้ได้แตกแขนงมาจากทฤษฎีเจตจำนงอิสระของส นักอาชญาวิทยาดั้งเดิมโดยทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลวางอยู่บน พื้นฐานความเชื่อที่ว่า “อาชญากรเป็นผู้ที่รู้จักใช้เหตุผล” ทั้งนี้ อาชญากรจะประเมินความเสี่ยงที่จะ เกิดขึ้นด้วยการพิจารณาไตร่ตรอง และทำการชั่งน้ำหนักระหว่างเหตุผลส่วนตัว เช่น ความยาก การ แก่แค่น ความต้องการ ความโกรธ ความหึงหวง ความคับแค้น เป็นต้น กับการได้มาซึ่งผลประโยชน์ และผลที่ตามมาจากการประกอบอาชญากรรมมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงใช้ การเลือกอย่างมีเหตุผลโดยการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในความเสี่ยงที่จะเกิดกับตนเองเป็นที่ตั้ง

(1.3) ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน (Routine activities theory) ทฤษฎีนี้วางอยู่บน พื้นฐาน แนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลโดยมีความเชื่อว่าการเพิ่มคนดูแล (Guardian) จะลดเป้าประสงค์หรือเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมได้ในขณะเดียวกันจะลดสถิติของผู้กระทำผิดลงด้วยและในทางกลับกัน ถ้าลดจำนวนคนดูแล สถิติอาชญากรรมก็จะสูงขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้

เนื่องจากทฤษฎีจิตวัตรประจำวันมองว่า อาชญากรสามารถเลือกวางแผนในการ ประกอบอาชญากรรมได้โดยผ่านการสังเกตจากกิจกรรมประจำวันของผู้ที่เป็นเป้าหมายในการ กระทำความผิด และเมื่อได้ท ากการชั่งน้ำหนักโดยการเลือกอย่างมีเหตุผลแล้วว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิด ความเสียหายแก่ตนเองได้น้อยก็จะตัดสินใจลงมือกระทำความผิดต่อไป

(1.4) ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence theory) โดยแนวคิดนี้มองว่า วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายและระบบยุติธรรมมีไว้เพื่อการข่มขู่ (Threat) ไม่ว่าจะเป็นการข่มขู่ ยับยั้งทั่วไป (General deterrence) หรือการข่มขู่ยับยั้งเฉพาะราย (Specific deterrence) การข่มขู่ เฉพาะรายโดย บังคับใช้ต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง ซึ่งผลจากแนวคิดนี้ ท าให้นักทฤษฎีใน แนวทางนี้เชื่อว่าบุคคลจะไม่เลือกที่จะกระทำความผิดหากมีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเด็ดขาดและเหมาะสมสม กับความผิดที่ได้กระทำลง

2) กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับอุปนิสัย (Trait theories)

ในกลุ่มนี้มีนักคิดที่สำคัญคือ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1856-1938) ซึ่งได้ อธิบาย ถึงสาเหตุของอาชญากรรมโดยนำเอาการศึกษาด้านจิตวิทยามาวิเคราะห์และอธิบายสาเหตุ ต่าง ๆ โดยอาศัยหลักจิตวิทยา (Psychology) และจิตเวชศาสตร์ (Psychiatry) เป็นหลักปรัชญาในการ รักษา (Treatment) และการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ผู้กระทำความผิด โดยฟรอยด์ เชื่อว่า ความ ก้าวร้าวกับ ความรุนแรงเป็นสัญชาตญาณดิบของมนุษย์ โดยจะแสดงออกเมื่อเกิดความขัดแย้งอย่าง รุนแรงใน ตัวผู้กระทำความผิดเอง ทั้งนี้ ทฤษฎีทางจิตวิทยาตามแนวคิดนี้มี 7 ทฤษฎี คือ

(1) ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Freudian theory of personality) การศึกษาของฟรอยด์มุ่ง ความสนใจไปที่เรื่อง “การพัฒนาของบุคลิกภาพ ” ทั้งนี้ แนวคิดเรื่องโครงสร้างของบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

(1.1) อิด (Id) หมายถึง ส่วนหนึ่งของจิตใจสำนึกอันเป็นรากเหง้าของการทำ ตาม อำเภอใจ หรือสัญชาตญาณดิบ

(1.2) อีโก้ (Ego) หมายถึง อัตร หรือความถือตนเป็นที่ตั้ง เป็นส่วนที่สามารถ เตือน ถึงความเป็นจริง (Reality principle) ซึ่งอีโก้ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้รับการพัฒนาใน ภายหลัง และ

(1.3) ซูเปอร์อีโก้ (Superego) หมายถึง ส่วนของจิตที่อยู่เหนืออัตรเป็นหลักการ ลงโทษและประเมินผลการกระทำ หรือความประพฤติว่าผิดศีลธรรมหรือไม่ผิด ซึ่งตามแนวคิด ของฟรอยด์ อีโก้จะอยู่กึ่งกลางระหว่างความขัดแย้งของสัญชาตญาณดิบ (Id) และการควบคุมห้ามปรามของซูเปอร์อีโก้ซึ่งโดยทั่วไปอีโก้พยายามที่จะประนีประนอมทั้งสองฝ่าย โดยปรองดองความ ต้องการของอิดให้เข้ากับสภาพที่ซูเปอร์อีโก้ยอมรับได้ ซึ่งกระบวนการนี้เรียกว่า “การกลั่นกรอง”

(Sublimation) และเมื่อใดที่อีโก้ไม่สามารถประนีประนอมระหว่างอิดกับซูเปอร์อีโก้ได้ก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้นซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งถ้าซูเปอร์อีโก้เข้มแข็งกว่าอิด บุคคลก็จะไม่กระทำตามใจปรารถนาอันเป็นสัญชาตญาณดิบนั้น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าอิดมีความเข้มข้นมากกว่าซูเปอร์อีโก้บุคคลจะประพฤติตามใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ใด ๆ ของสังคมหรือกล่าวอีกในหนึ่งคือ การประกอบอาชญากรรมจะเกิดขึ้นทันที ถ้าอิดมีอิทธิพลเหนือซูเปอร์อีโก้

(2) ทฤษฎีปัญหาทางอารมณ์ (Emotional problem theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการประกอบอาชญากรรมเกิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันจนทำให้อาชญากรทนไม่ไหว ทั้งนี้ ปัญหาทางอารมณ์อาจเกิดจากวิกฤตต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การทำงาน ความเจ็บปวด หรืออื่น ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้กระทำผิดไม่สามารถดำเนินชีวิตเฉกเช่นคนปกติได้ เนื่องจากขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์และแก้ปัญหาอย่างมีสติรวมถึงขาดประสบการณ์และทักษะในการจัดการกับปัญหาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจโดยการเลือกที่จะกระทำผิดเพื่อหวังที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว

(3) ทฤษฎีจิตผิดปกติ(Mental disorder theories) ความผิดปกติของจิตตามทฤษฎีนี้มี 2 รูปแบบ คือ

(3.1) จิตผิดปกติจากสมองผิดปกติ(Organic disorder) ซึ่งเป็นเกี่ยวกับสรีรวิทยาโดยตรง เช่น สมองผิดปกติจากการได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะทำให้สมองไม่รับรู้ สมองเสื่อมจากวัยชรา และโรคพาร์กินสัน (Parkinson's disease) เป็นต้น และ

(3.2) จิตผิดปกติจากระบบการทำงานของสมองผิดปกติ (Functional disorder) ซึ่ง หมายถึง ระบบประสาทการรับรู้ (Cognitive) การเข้าใจ (Perceptual) และความจำ (Memory) ไม่ได้ ทำหน้าที่อย่างที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดอาการประสาทหลอน (Psychosis) วิตกกังวล (Neurosis) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ตามแนวคิดในทฤษฎีนี้จึงเชื่อว่า ความผิดปกติของบุคลิกภาพดังกล่าวจะส่งผลไม่ทางตรงหรือทางอ้อมต่อการกระทำผิดความผิดของอาชญากร

(4) ทฤษฎีการเป็นปรปักษ์ต่อสังคม (Sociopathy theory) ฮาร์เวย์เคล็กลีย์(Hervey Cleckley) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดว่า บุคลิกภาพที่เป็นปรปักษ์ต่อสังคมถือว่าเป็นความเจ็บป่วยที่รุนแรงอย่างหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าการเป็นปรปักษ์ต่อสังคมจะมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนหากแต่อาชญากรจะแสดงบุคลิกภาพดังกล่าวให้เห็นได้อย่างชัดเจนกว่าคนทั่วไป เช่น เป็นคนที่เห็นแก่ตัวอย่างมาก (Egocentricity) โดยเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง หรือเป็นคนที่รักสันโดษ (Asocial behavior) จนถึงขนาดไม่สนใจบรรทัดฐานใด ๆ ของสังคม หรือไม่เป็นมิตรกับใคร (Hostility) และเป็นศัตรูกับคนทั่วไปโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรหรือเป็นคนขาดความรับผิดชอบ (Lack of responsibility) มองว่าไม่ใช่หน้าที่ของตัวเองหรือไม่ใช้ภาระที่ตัวเองต้องทำ เป็นต้น ทั้งนี้ไม่

จำเป็นต้องมีลักษณะอาการทุกข้อจึงเป็นโรคปรปักษ์ต่อสังคม ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อการมีบุคลิกภาพอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเด่นชัด อาจส่งผลให้ผู้นั้นมีพฤติกรรมเป็นอาชญากรได้

(5) ทฤษฎีรูปแบบการคิด (Thinking pattern theory) โยเชลสันและแซมมินาว (Yochelson & Samenow) เชื่อว่าผู้ที่เป็นอาชญากรมักมีรูปแบบการคิดที่แตกต่างจากคนทั่วไป ซึ่งรูปแบบการคิดดังกล่าวอาจแสดงในลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น ชอบจินตนาการถึงชัยชนะอำนาจและการควบคุม หรือชอบคิดหมกมุ่นเกี่ยวกับความตายหรือมักกลัวว่าคนอื่นจะมองไม่เห็นคุณค่าของตนเอง หรือมีความคิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่นเสมอหรือไม่มีความคิดที่จะใส่ใจว่าการกระทำของตนจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างไรต่อผู้อื่นเป็นต้นทั้งนี้ โยเชลสัน และแซมมินาว เสนอว่าการที่อาชญากรไม่เข้าใจหรือไม่สนใจว่าคนทั่วไปคิดกันอย่างไร จึงทำให้อาชญากรมักตัดสินใจผิด ๆ อยู่เสมอ จึงควรแก้ปัญหาโดยการนำอาชญากรเหล่านี้มารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการคิดอย่างใกล้ชิด (Intensive) ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาที่นานพอสมควร แต่การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้อาชญากรในกลุ่มนี้สามารถพัฒนาการคิดและกลับคืนสู่สังคมได้ในที่สุด

(6) ทฤษฎีการโยนความผิด (Theory of imitation) ผู้นำความคิดในทฤษฎีนี้ได้แก่ เดวิด แมตซา (David Matza) และเกรซซัมซีกส์ (Gresham Sykes) ซึ่งเชื่อว่าผู้กระทำความผิดมักโยนความรับผิดชอบต่อการกระทำให้กับคนอื่นโดยพยายามทำให้การกระทำของเขาดูเสมือนถูกต้องและมีเหตุผล ทั้งนี้เทคนิคในการโยนความรับผิดชอบ อาจกระทำ โดยการ ปฏิเสธความรับผิดชอบ ปฏิเสธความเสียหาย รวมไปถึงการปฏิเสธความรับผิดชอบและประณามผู้อื่นว่าเป็นต้นเหตุในการกระทำ ความผิดของตน เป็นต้น ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่าวิธีคิดที่เข้าข้างตัวเองเช่นนี้ มักปรากฏอยู่ในผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นอาชญากรในอนาคตต่อไป

(7) ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation)กาเบรียล ทาร์ต (Jean Gabriel Tarde, 1843-1904) นักอาชญาวิทยาได้เสนอแนวคิดด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับการเลียนแบบ โดยเชื่อว่ามีกฎของการเลียนแบบที่กลายเป็นอาชญากรอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ

(7.1) การเลียนแบบพฤติกรรมระหว่างผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน

(7.2) การเลียนแบบจากผู้ที่มีสถานะเหนือกว่าตน เช่น เด็กจะเลียนแบบผู้ใหญ่ คนชั้นต่ำจะเลียนแบบชนชั้นกลาง ส่วนคนชั้นกลางจะเลียนแบบชนชั้นสูง เป็นต้น และ

(7.3) การเลียนแบบพฤติกรรมใหม่ตาม “กฎของการแทรกแทน” (Law of insertion) ของทาร์ต เช่น เดิมมีพฤติกรรมลักเล็กขโมยน้อย ต่อมาถูกจับได้และติดคุกเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วก็ไป ปล้นแทน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่หนักกว่าเดิม เป็นต้น ทั้งนี้ ทาร์ตเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมนั้นจะมีผลทำให้บุคคลสามารถเลียนแบบพฤติกรรมกัน

ได้ตัวอย่างเช่น การกลุ่มเลียนแบบในภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือสื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมอาชญากรได้ทั้งสิ้น

3) กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคม (Social structure theories)

นักคิดในกลุ่มนี้เชื่อว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าเป็นสาเหตุหลักของ ปัญหาอาชญากรรม เนื่องจากนักทฤษฎีเหล่านี้มองว่าสังคมในปัจจุบันมุ่งเน้นในด้านวัตถุนิยม จึง ส่งผลให้กลุ่มคนที่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจหรือกลุ่มคนที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม มีโอกาสประกอบอาชญากรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เพื่อต้องการขยับฐานะของตนให้ทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคม นอกจากนี้ กลุ่มนักทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมได้แบ่งคนในสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มชนชั้นสูง กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มชนชั้นล่าง โดยกลุ่มชนชั้นล่างจะเป็นกลุ่มที่มีโอกาสประกอบอาชญากรรมมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มชนชั้นกลางและกลุ่มชนชั้นสูงมีโอกาสประกอบอาชญากรรมน้อยกว่าอย่างไรก็ตามข้อน่าสังเกตว่า สาเหตุในการกระทำผิดของคนทั้งสามกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันโดยแปรผันไปตามโครงสร้างของสังคมกลุ่มชนชั้น ๆ กล่าวคือในกลุ่มคนชั้นต่ำมักก่ออาชญากรรมด้วย สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม เช่น การลักเล็กขโมยน้อยเพราะความ ออดอยาก ในขณะที่กลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมักจะมีสาเหตุในการกระทำผิดที่ซับซ้อนกว่า เช่น กลุ่มอาชญากรรมคอปกขาว หรือกลุ่มอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะกระทำผิดเพราะความไม่รู้จักพอ ไม่ใช่เพราะความอดอยาก อนึ่งนักทฤษฎีกลุ่มนี้สรุปว่าการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เหมือนกันพลังสังคม (Socialforce) จะส่งผลให้สมาชิกในสังคมมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันมากที่สุด ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นพื้นฐานและส่วนหนึ่งของแนวคิดในทฤษฎีที่สำคัญ 3 ทฤษฎีคือ

(3.1) ทฤษฎีความไร้ระเบียบ (Social disorganization theories) ภายใต้กรอบความคิดใน ทฤษฎีนี้คลิฟฟอร์ด อาร์. ชอว์และเฮนรีแม็กเคย์ (Clifford R. Shaw & Henry Mckay) เชื่อว่า สังคม ที่ไร้ระเบียบมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสถิติของการเกิดอาชญากรรม โดยมีข้อสรุปจากงานวิจัยที่ ย่าสนใจหลายประการ เช่น ชุมชนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่มั่นคง หรือไม่มีบรรทัดฐาน และค่านิยมทางสังคมที่แน่นอน หรือ มีค่านิยมที่แข่งขัน ชิงดีชิงเด่น หรือมีกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทาง สังคมมาก มักจะมีอัตราการทำผิดสูง เป็นต้น

(3.2) ทฤษฎีความกดดัน (Strain theory) นักทฤษฎีความกดดันเชื่อว่าอาชญากรรมเป็นผลโดยตรงจากการที่ชนชั้นล่างรู้สึกผิดหวัง และสิ้นหวังจากทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกกำหนดโดยชนชั้น กลางและชั้นสูงจนเกิดความโกรธและเกลียดชังระบบสังคม อันนำไปสู่ภาวะที่เรียกว่า “สภาวะไร้ กฎเกณฑ์” (Anomie หรือ Normlessness) ในกลุ่มคนชนชั้นล่าง ซึ่งอีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส ได้อธิบายถึงทฤษฎีสภาวะไร้กฎเกณฑ์ (Theory of anomie)

ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมชนบท (Folk society) ไปสู่สังคมสมัยใหม่ (Modern society) ทำให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมรวมทั้งเกิดความไม่เป็นระเบียบต่อสังคมด้วยซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ชนชั้นล่าง สูญเสียความศรัทธาในสถาบันหลัก อันได้แก่ สถาบันการปกครอง (รัฐ) ศาสนา สถาบันครอบครัว ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมา โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton) ผู้เขียน เรื่อง “โครงสร้างทางสังคมและสภาวะไร้กฎเกณฑ์” (Social Structure and Anomie) ได้ให้คำอธิบาย “Anomie” ของเดอร์ไคม์ในความหมายใหม่ โดยการอธิบายควบคู่กับคำว่า “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” และสรุปว่า สังคมทุกสังคมมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์หลัก (Oals) แต่สังคมไม่มีวิถีทาง (Means) ที่จะไปสู่วัตถุประสงค์นั้นให้กับทุกคนหรือกล่าวอีกในหนึ่งย่อมหมาถึงสังคมมีหนทาง ให้เฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่คนในสังคมไม่สามารถใช้วิถีทางที่สังคมกำหนด หรือกระทำอย่างถูกต้องได้คนเหล่านั้นก็จะหา วิถีทางที่มีข้อมมาใช้จึงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่าง จุดมุ่งหมายและวิถีทางในการไปสู่จุดหมายนั้นอันส่งผลให้เกิดสภาวะไร้ระเบียบในสังคม

อนึ่ง นอกจากการอธิบายทฤษฎีสภาวะกดดันดังที่กล่าวมาแล้ว จากการศึกษาจะพบว่า โรเบิร์ต แอกนิว (Robert Agnew) นักอาชญาผู้คิดค้น “ทฤษฎีสภาวะกดดันทั่วไป” (General strain theory: GST) ได้อธิบายความกดดันของบุคคลในระดับจุลภาพหรือรายบุคคล เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจว่า เพราะเหตุใดผู้ที่ตกอยู่ในสภาวะถูกกดดันจึงมีความเครียดถึงขั้นลงมือประกอบอาชญากรรม ทั้งนี้แอกนิวได้นำเสนอปัจจัยที่เห็นว่าน่าจะเป็นต้นเหตุของความเครียดหลาย ประการ (Multiple sources of stress) เช่น

ความกดดันที่เกิดจากความผิดหวังและความสำเร็จที่ไม่ต่อเนื่องกัน ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าตัวเองด้อยกว่าผู้อื่น

ความกดดันที่เกิดจากการถอนแรงกระตุ้นทางบวก (Removal of positive stimuli) เช่น การสูญเสียคนรักทำให้คนกลุ่มนี้พยายามหาสิ่งทดแทนหรือบางครั้งอาจหาทางแก้แค้นกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสูญเสียที่ตนได้รับ

ความกดดันที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นทางลบ (Negative stimuli) เช่น ผู้ที่ถูกประทุษร้าย หรือถูกทอดทิ้ง หรือเคยตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม มักจะแสดงออกหรือระบายความโกรธ เหมือนกัน หรือหาทางออกโดยการติดยาเสพติด ติดสุรา มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ นักทฤษฎีในกลุ่มนี้จึงสรุปว่า อาชญากรมักเป็นผู้ที่มีความกดดันและไม่สามารถจัดการกับความกดดันนั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั่นเอง

3) ทฤษฎีวิวัฒนาการของผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Cultural deviance theories) นักทฤษฎีนี้เชื่อว่า ชนชั้นล่าง มีวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชนชั้นกลาง โดยวอลเตอร์ มิล

เลอว์ (Walter Miller) ได้ศึกษาการถ่ายทอดค่านิยมของการกระทำผิดในกลุ่มเด็ก ที่มาจากชนชั้นล่าง และได้ข้อสรุปว่า ชนชั้นล่างให้ความสำคัญกับการรวมตัวในลักษณะของแก๊ง ในเชิงบวก กล่าวคือ ชนชั้นนี้มองว่าผู้มีพฤติกรรมดังกล่าวเป็นคนที่มีความอดทนสูง เฉลียวฉลาด ตื่นตัวเสมอ รักอิสระเป็นเรื่องของโชคชะตา เป็นต้น

นอกจากนี้อัลเบิร์ต โคเชน (Albert Cohen) ผู้นำเสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของเด็กกระทำผิด (Delinquent subculture theory) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ *Delinquent Boy : the Culture of the Gang* (เด็กกระทำผิด : วัฒนธรรมของแก๊ง) ในปี ค.ศ.1955 ว่า “... ความทะเยอทะยาน ความก้าวหน้าความสำเร็จและการศึกษา ซึ่งมีการอบรมสั่งสอนในกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง มีความแตกต่างของค่านิยมที่ใช้อบรมอย่างเห็นได้ชัด ...” ส่งผลให้เด็กที่มาจากชนชั้นล่างต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับความยากลำบากในการปรับตัวในสังคมที่ต้องอยู่รวมกันกับชนชั้นอื่น ๆ ซึ่งแนวคิดนั้น ำไปใช้ในการอธิบายถึงการเกิดอาชญากรรมในรั้วโรงเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ก็คิด สองท่านที่กล่าวมาแล้วยังพบว่า ริชาร์ด คอลเวิร์ดและลloyd โอลิน (Richard Colward & Lloyd Ohlin) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกระทำผิดของเด็กและโอกาส” (Delinquency and opportunity) ได้กล่าวในทฤษฎีของเชนสนับสนุนแนวคิดในทฤษฎีวิวัฒนาการของผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่า เด็กชนชั้นล่างต่างมีความฝันถึงการประสบความสำเร็จ แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะเข้าถึงวิถีทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหมือนเด็กชนชั้นกลาง ดังนั้น โอกาสของเด็กชนชั้นล่างที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตจึงน้อยมากเด็กเหล่านี้จึงมีช่องว่าง (Gap) ระหว่างระดับของแรงบันดาลใจ (Aspiration) กับความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งผลที่ตามมาคือการกระทำ ความผิดหรือการก่ออาชญากรรมนั่นเอง

4) กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม (Social process theories)

นักทฤษฎีในกลุ่มนี้มีความคิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อว่า มนุษย์ได้รับการขัดเกลาจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน เพื่อนหรือที่ทำงาน ซึ่งถ้าความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก มนุษย์ก็จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี แต่ในทางตรงกันข้ามหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ มนุษย์ก็จะฝ่าฝืนกฎระเบียบและน ำไปสู่การเป็นอาชญากรในที่สุดนอกจากนี้นักทฤษฎีกระบวนการทางสังคมยังเชื่อว่า มนุษย์ไม่ว่าเชื้อชาติชนชั้นหรือศาสนาใดก็ตาม ต่างมีโอกาสที่จะเป็นอาชญากรได้ทั้งสิ้นเพียงแต่คนจนหรือคนชนชั้นล่างอาจมีโอกาสในการก่ออาชญากรรมสูงกว่าชนชั้นกลางและชนชั้นสูงที่มีครอบครัวอบอุ่น และไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม โอกาสในการเป็นผู้กระทำ ความผิดของคนสามกลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรสำคัญอย่างยิ่ง คือ “การขัดเกลาในสังคม” (Socialization) ดังนั้น จะได้เห็นว่าหากได้รับการเลี้ยงดูอบรม สั่งสอนไปในทางที่ดีแล้ว บุคคลไม่ว่าจะถูกจัดในชนชั้นใด ย่อมมีโอกาสในการกระทำ

าผิดหรือก่ออาชญากรรมน้อยลงด้วย ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family relations) จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีบทบาทอย่างมากต่อพฤติกรรม นอกจากนี้นักจิตวิทยายังเชื่อว่าเพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกที่จะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในช่วงอายุของเด็กแต่ละช่วงอย่างยิ่ง ดังนั้น ความสัมพันธ์ของเพื่อน (Peer relations) จึงเป็นอีกประเด็นที่นักอาชญาวิทยาต้องให้ความสนใจ อนึ่ง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมที่สำคัญมีอยู่ 3 ทฤษฎี คือ

(1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ซึ่งอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่า มนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรุนแรงแต่ได้เรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จากการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่นที่อยู่แวดล้อมในสังคม โดยการเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์ประจำวัน เช่น ลูกชายเห็นพ่อตบตีแม่ และแม่ยอมให้พ่อท าชเช่นนั้น เมื่อโตขึ้นเด็กคนนี้จะกลายเป็นคนที่ชอบ ตบตีภรรยาของตน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรม (Behavior modeling) อย่างหนึ่ง

(2) ทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่าง (Differential association theory) นักคิดคนสำคัญ เอ็ดวิน เอช. ซัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ได้อธิบาย พฤติกรรมของกลุ่มอาชญากรอาชีพ (Career criminal) ว่า การกระทำ ความผิดของคนกลุ่มนี้เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับคนที่ เป็น อาชญากรอยู่ก่อน ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ทักษะ (Skills) ทศนคติ (Attitudes) ค่านิยม (Values) ของผู้ เป็นอาชญากร และเกิดแรงจูงใจ (Motives) ในการกระทำ ความผิดในที่สุด ทั้งนี้การคบค้าสมาคมที่ แตกต่างนี้จะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกระทำ ความผิดมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ ความถี่ (Frequency) ระยะเวลา (Duration) และความเข้มข้นของความสัมพันธ์ (Intensity) ด้วย

(3) กลุ่มทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social control theories) กลุ่มทฤษฎีการควบคุมทาง สังคมเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติมีนิสัยที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ดังนั้น โฮเวิร์ด แคม แลน ผู้คิดค้นทฤษฎีการเพิ่มคุณค่าในตัวเอง (Self-Enhancement theory) จึงอธิบายว่า บางครั้ง การ กระทำ ผิดจึงเกิดจากความสนุก ความพึงพอใจของตัวเอง หรือเพียงเพื่อต้องการเพิ่มคุณค่าทาง ภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง (Self-image) และทำให้ทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับตนเองลดลงเท่านั้น ยิ่งไป กว่านั้น เทรวิส เฮิร์สช (Travis Hirschi) ซึ่งนำเสนอทฤษฎีการควบคุมทางสังคม และเป็นผู้เขียน หนังสือชื่อ “สาเหตุการกระทำความผิดของเด็ก ” (Causes of Delinquency) เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมี โอกาสที่จะกระทำการอันละเมิดต่อกฎหมาย เพียงแต่ยังเกิดความกลัวว่าพฤติกรรมละเมิดกฎหมาย จะทำลายความสัมพันธ์ของครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นถ้ามนุษย์คนใดขาดความผูกพันทาง

สังคม ไม่สนใจว่าใครจะเป็นอย่างไรก็จะเกิดความอิสระในการกระทำ ความผิด ซึ่งผลที่ตามมาคือ จำนวนอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าความผูกพันทางสังคมอัน ได้แก่

(1) ความผูกพัน (Attachment)

(2) ข้อผูกมัด (Commitment)

(3) การมีส่วนร่วมในสังคม (Involvement) และ

(4) ความเชื่อ (Belief) จึงเป็นสิ่งที่มียุทธพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจกระทำ ความผิดของคนในสังคมนั้น

ข้อสรุปนี้จึงเป็นไปในทำนองเดียวกันกับแนวคิดในทฤษฎีปฏิบัติการของสังคม (Social reaction theory) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ทฤษฎีตราบาป” (Labeling theory) ซึ่งเชื่อว่า เมื่อสังคม เป็นผู้กำหนดว่าอะไรคือพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดังนั้น คนในสังคมจึงควรมีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อผู้ที่มี พฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างสอดคล้องกัน

5) กลุ่มทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม (Social conflict theory)

วิลเลม บอนเกอร์ (Willem Bonger) เชื่อว่า อาชญากรรมเป็นเรื่องของสังคม เนื่องจาก สังคมถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มั่งมี และกลุ่มผู้ยากไร้ซึ่งส่งผลให้เกิดการแบ่งคนออกเป็น กลุ่มผู้ปกครอง (Ruling class) และกลุ่มผู้ปกครอง (Inferior class) ทำให้เกิดความแตกต่างในการ บังคับใช้กฎหมาย โดยวิลเลม มองว่ากฎหมายมีไว้เพื่อรับใช้กลุ่มผู้ปกครองมากกว่ามีขึ้นเพื่อปกป้อง และให้ความเป็นธรรมแก่ สมาชิกของทั้งสองกลุ่มอย่างเท่าเทียมกันด้วยเหตุนี้นักคิดในกลุ่มทฤษฎี ความขัดแย้งทางสังคม จึงมุ่งศึกษาระบบทุนนิยม (Capitalist system) โดยเชื่อว่าภายใต้ระบบนี้คน ทุกคนจะสามารถเป็นเจ้าของผลผลิต อันส่งผลให้ความมุ่งหวังในการหาผลกำไรจะหมดไป ความเห็นแก่ตัวและการแข่งขันจะลดลง และผลประโยชน์ส่วนรวมจะมาก่อนนอกจากนี้ ยังเชื่อว่า ระบบทุนนิยมจะสามารถทำให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรมมากขึ้นและอาชญากรรมจะ ลดลง ซึ่งทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดนี้มี 3 ทฤษฎี คือ

(1) ทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist theory) โดยคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ได้อธิบายถึง สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมว่า การปฏิวัติทาง อุตสาหกรรมเป็นกระแสะที่ก่อให้เกิดความต้องการของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจาก สังคมแบบทุนนิยมจะแบ่งคนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนายทุน (Bourgeoisie) และกลุ่มกรรมกร (Proletariat) ดังนั้น เมื่อกลุ่มกรรมกรขยายใหญ่ขึ้น ก่อปรกักับมีปัญหาค่าจ้างงานและปัญหาความ ยากจน จึงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น (Class conflict) ในที่สุดก็เกิดการรวมตัวและล้มล้าง

ระบบทุนนิยมและกลายเป็นระบบสังคมนิยมในยุคต่อมา ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีมาร์กซิสต์จึงอธิบาย พฤติกรรมอาชญากรว่าเกิดจากความขัดแย้งในความแตกต่างระหว่างชนชั้นนั่นเอง

(2) ทฤษฎีผสมผสาน (Integrated theories) ซึ่งอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ทฤษฎีปัจจัยร่วม” (Multi-factor theories) โดยเดลเบิร์ต เอลเลียตต์ (Delbert Elliott) ได้อธิบายพฤติกรรมอาชญากรโดยการผสมผสานแนวคิดใหม่เข้ากับทฤษฎีความกดดัน (Strain theory) ทั้งนี้บนฐานความคิดที่เชื่อว่าการวิเคราะห์สาเหตุอาชญากรรมไม่ควรมองเฉพาะประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แต่ควรวิเคราะห์จากหลายมิติเนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์มีความซับซ้อน ดังนั้น การมองปัญหาเพียงด้านเดียว จึงไม่อาจได้มาซึ่งคำตอบที่ชัดเจนเพียงพอ ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำเสนอทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษาถึงสาเหตุในการกระทำผิดของอาชญากรอีกหลายทฤษฎี เช่น “ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์” (Interactional theory) โดยนักคิดชื่อเทอร์เรนซ์ทอร์นเบอร์รี่ (Terrence Thornberry) ซึ่งได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับระดับอายุ (Age-graded) และช่วงวัยที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมอาชญากร หรือ “ทฤษฎีหลังสมัยใหม่” (Postmodern theory) ซึ่งนำเสนอโดยไมเคิล ลินช์ (Michael Lynch) เป็นต้น

6) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

หลังจากที่ได้ศึกษาถึงทฤษฎีพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำผิด ในกรณีทั่วไปแล้ว ในลำดับต่อไปนี้จะเป็นการนำทฤษฎีที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับ พฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงวิชาการเพื่อ อธิบายสาเหตุในการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวต่อไป

อนึ่ง ผู้เขียนได้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งดีว่า การเลือกที่จะนำเอาทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดหรือหลายทฤษฎีมาวิเคราะห์พฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีที่ผู้เขียนเลือกมาเพื่อทำการศึกษานี้ในครั้งนี้ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าเป็นทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับพฤติกรรมการท ผิด ของเด็กและเยาวชน ในสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบของผู้เยาว์หรือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยซึ่งทฤษฎีที่ผู้เขียนจะนำเสนอในลำดับต่อไปนี้ ได้แก่

(1) ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) ผู้ก่อตั้งแนวคิดนี้ คือ การ์เบรียล ทาร์ด (Gabriel Tard ค.ศ.1912) ซึ่งได้อธิบายโดยสรุปว่า พฤติกรรมการเลียนแบบ หมายถึงการเลียนแบบ พฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการพบเห็น เรียนรู้จดจำและนำมาปฏิบัติ ตาม ด้วยเหตุนี้ทาร์ดจึงเชื่อว่าอาชญากรก่ออาชญากรรมได้ เพราะเคยรู้เคยเห็นการกระทำที่เป็นอาชญากรรมมาก่อน แล้วเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา

อนึ่งมีข้อน่าสังเกตว่า กฎการเลียนแบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่สำคัญ คือ พฤติกรรมเลียนแบบมักขึ้นอยู่กับสัมพันธ์ระหว่างลักษณะหรือความเข้มข้นของความใกล้ชิด และความถี่ในการติดต่อกัน นอกจากนี้การแพร่ของอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนมักมีแนวโน้มที่จะแพร่จากสิ่งที่สูงที่ต่ำกว่า เช่น จากผู้นำสู่ผู้ตาม จากเมืองหลวงสู่ชนบท หรือจากต้นแบบทางความคิดสู่ผู้ที่ศรัทธาในต้นแบบนั้น

ด้วยเหตุนี้หากพิจารณาถึงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนตามแนวคิดทฤษฎีในการเลียนแบบดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะพบว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมเพื่อดำเนินคดีและถูกควบคุมตัวไว้ร่วมกัน เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะต้องอาศัยการอยู่ร่วมกันคราวละมาก ๆ และอยู่ร่วมกันเป็นเวลานาน จึงทำให้น่าวิตกกังวลว่าลักษณะดังกล่าวอาจทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกันและกันตลอดเวลา ดังนั้น การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนจึงอาจกลายเป็นหนทางที่นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านของปริมาณในการกระทำความผิดและด้านของความรุนแรงของอาชญากรรมก็เป็นได้

(2) ทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การก่ออาชญากรรมเกิดขึ้นจากผลของการคบค้าสมาคมของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่อาชญากรกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร ทฤษฎีนี้จึงเน้นการให้ความสนใจในเรื่องของความถี่และความเข้มข้นในการติดต่อกันมากกว่าที่จะสนใจในเรื่องสถานะบุคคลหรือลักษณะของสภาพแวดล้อมซึ่งทฤษฎีนี้ได้อธิบายพฤติกรรมของอาชญากร โดยการยึดหลักในเรื่องกฎของการเรียนรู้ในความแตกต่าง ชิมชับและปฏิบัติตาม

ซึ่งทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่างนี้ สามารถนำมาอธิบายถึงการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การที่เด็กและเยาวชนซึ่งเคยผ่านการกระทำผิดมาอาศัยอยู่ร่วมกัน มีความถี่ในการพบปะกัน และมีระยะเวลาที่ยาวนานในการคบค้าสมาคมกัน จึงนำไปสู่แนวโน้มให้ต่างฝ่ายต่างได้มีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมอันแตกต่างกัน และในที่สุด ผู้ที่มีพฤติกรรมเข้มข้นรุนแรงที่สุดก็กระจายพฤติกรรมดังกล่าวไปสู่ผู้ที่มีพฤติกรรมที่เข้มข้นน้อยกว่า ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีนี้ที่เชื่อว่าพฤติกรรมอาชญากรรมจะแพร่กระจายจากจุดที่เข้มข้นไปสู่จุดที่เบาว่า ดังนั้นเด็กและเยาวชนที่เพิ่งกระทำผิดครั้งแรก โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเจตนาในการกระทำผิด เช่น เกิดจากความพลาดพลั้งประมาท อยากรู้ อยากลอง เมื่อต้องไปอยู่ในสถานพินิจฯ ย่อมทำให้มีโอกาสเรียนรู้จนกลายเป็น “อาชญากรอาชีพ” ไปในที่สุด จึงนับว่าเป็นผลกระทบต่อดังกล่าวและเยาวชนและสังคมอย่างมาก

(3) ทฤษฎีตราบาป (The Labeling Theory) ทฤษฎีตราบาป (The Labeling Theory) หรือทฤษฎีปฏิกิริยาของสังคม (Social reaction theory) นี้มีแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นผู้ตราบาป โดยการตราบาปนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ในฐานะที่เป็น “อาชญากร” อันเป็นการสร้างตราบาปติดตัวผู้ที่กระทำ เป็นครั้งแรกแต่นั้นมา

อนึ่ง ผู้ที่เสนอแนวคิดนี้เป็นคนแรกคือ การ์เบรียล ทาร์ด (Gabriel Tard) นักสังคมวิทยาและนักอาชญาวิทยาชาวฝรั่งเศส และในเวลาต่อมาเอ็ดวิน เอช ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันก็ได้เสนอแนวคิดในทำนองเดียวกันนี้ด้วยเหมือนกัน โดยทั้งสองเห็นตรงกันว่าผลของการตราบาปอาจเปลี่ยนนิสัยของคนให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตลอดไปเลยก็ได้เนื่องจากการตราบาปจะติดตัวบุคคลผู้นั้นเสียยิ่งกว่าสิ่งที่เขาได้ทำลงไป

ข้อสังเกตว่า การตราบาปไม่ใช่เป็นเพียงการลงโทษจากสังคมต่อผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงความห่างเหินจากผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นด้วย เพราะถือว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นคนไม่ดีไม่ควรคบค้าสมาคมด้วย หรือเป็นคนเลวเป็นต้น ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการเพิ่มแรงกดดันให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ถูกตราบาปยิ่งถลาลึกลงไปในการประกอบอาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น เนื่องด้วยมีค่านิยมทางในอันที่จะกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุขอีกครั้งนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในทฤษฎีตราบาปทำให้ต้องย้อนกลับมาตั้งพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันจะมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหนักขึ้นหรือไม่ เพราะหากละเอียดต่อปัญหานี้ ผลร้ายย่อมจะตกแก่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นรวมถึงครอบครัว ชุมชน หรือสังคมในที่สุด จึงสมควรทบทวนแก้ไขหลักเกณฑ์และแนวคิดในการนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

(4) ทฤษฎีตราหน้า (Symbolic Interaction Theory) แฟรงค์แทนเนนบาม (Frank Tannenbaum) ซึ่งเป็นผู้คิดค้นทฤษฎีนี้อธิบายว่า แม้พฤติกรรมของอาชญากรจะเป็นสิ่งชั่วร้าย แต่ที่ร้ายยิ่งกว่านั้น คือการที่สังคมพยายามผลักดันให้อาชญากรถลาลึกลงไปในความชั่วร้ายและส่งผลที่เป็นภัยแก่สังคมมากยิ่งขึ้น โดยสังคมไม่ยอมเปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งการอธิบายถึงปฏิกิริยาตอบโต้ของสังคมที่ไม่เหมาะสม โดยการแสดงออกในแง่ลบต่อบุคคลที่กระทำผิด ด้วยการแสดงความรังเกียจ ดูถูกเหยียดหยาม ไม่ยอมรับ หรือไม่ให้เกียรติ เป็นต้น อันเป็นการ “ตราหน้า” ผู้กระทำผิดซึ่งแทนเนนบาม เชื่อว่าการตราหน้าผู้กระทำผิดมิได้ก่อให้เกิดผลดีแม้แต่

น้อย มีแต่ผลร้ายที่ผลักดันให้ผู้กระทำผิดกล้าตัวสู่ความชั่วร้ายมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ อันจะเป็นภัยร้ายแรงแก่สังคมมากที่สุด ด้วยเหตุนี้การกันเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหนทางหนึ่งที่บรรเทาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากทฤษฎีตราหน้าได้และอาจเป็นการตัดไฟเสียแต่ต้นลมเพื่อป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามมา

โดยสรุป ในการจัดการกับผู้กระทำผิดวิวัฒนาการทางความคิดมายาวนาน ทั้งนี้ให้เพื่อนำไปสู่การลงโทษที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดให้มากที่สุด ดังนั้น การศึกษาทฤษฎีทางอาชญาวิทยาเพื่อเป็นองค์ความรู้ในการกระทำความเข้าใจให้ถูกต้องในการจัดการกับปัญหาอันเกี่ยว แก่ความประพฤติที่เบี่ยงเบนในเด็กและเยาวชน จึงเป็นเรื่องจำเป็นและไม่อาจละเลยได้ซึ่งความรู้นี้ จะนำไปสู่แนวทางในการป้องกันไม่ให้กระทำผิดรวมไปถึงเป็นแนวทางในการดูแลคุ้มครอง แก้ไข และฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความ เปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไปด้วย¹⁶³

163 มาตาดักขณ์อรุ้งโรจน์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 162. หน้า 35-57.